

Talsu ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi

2025

Darbu izpildīja:

Matīss Žagars, projekta vadītājs

Māris Liepiņš, pētnieks

Madara Medne-Peipere, pētniece

Marta Dieviņa, pētniece

Linda Puncule, pētniece

Haralds Gailums, hidrologs

Oskars Eiduks, sertificēts meliorācijas sistēmu projektētājs, sert. Nr. 3-02318

Andris Klepers, pētnieks, socio-ekonomiskā ziņojuma autors

SATURS

1.	Ievads.....	4
2.	Darbā izmantotie jēdzieni.....	5
3.	Vispārīgie dati:	7
3.1	ūdens objekta nosaukums:	7
3.2	atrašanās vieta (pilsēta, novads):	7
3.3	ģeogrāfiskās koordinātas:	7
3.4	ūdenssaimnieciskā iecirkņa kods/ūdenstilpes kods:	7
3.5	upes baseins, kurā atrodas ūdens objekts:	7
3.6	ūdens objekta veids:	7
3.7	ūdens objekta saimnieciskās izmantošanas veids:	8
4.	Ūdens objekta raksturojums:	8
4.1	morfometriskais un hidroloģiskais raksturojums:	8
4.2	ūdens objekta ekoloģiskā stāvokļa raksturojums:	9
4.3	ūdens līmeņa regulēšanas būvju raksturojums:	18
4.4	saimnieciskās darbības nosacījumi:	19
4.5	saimnieciskās darbības veicēja pienākumi un tiesības:	23
4.6	saimnieciskās darbības veicēja darbība ārkārtējos dabas apstākļos:	24
5.	Institūcijas, kas kontrolē ekspluatācijas noteikumu ievērošanu:	24
6.	Papildmateriāli:	24
6.1	pārskata plāns	24
6.2	ģeodēzisko darbu veikšanai sertificētas personas sastādīts akts.....	25
6.3	ūdens objekta saimnieciskās darbības ietekmēto pašvaldību uzskaitījums:	25
6.4	ūdens objekta kopīpašnieku saraksts:	25
7.	Pielikumi	26

1. IEVADS

Talsu novada pašvaldība ir izvirzījusi mērķi uzlabot ezeru resursu apsaimniekošanas un pārvaldības efektivitāti. Tāpēc nepieciešams izstrādāt Talsu ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus (turpmāk – Noteikumi), veicot kopējā ezera ekoloģiskā stāvokļa izvērtēšanu.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti šādi uzdevumi:

- apkopot esošos vēsturiskos datus no vispārpieejamiem datu reģistriem, monitoringa programmām, iepriekš veiktiem pētījumiem un publikācijām;
- veikt ezera hidroloģisko izpēti un hidroloģiskā slēdziena sagatavošanu;
- veikt zivsaimnieciskā stāvokļa aktualizāciju, datu analīzi- jāveic viena pētnieciskā kontrolzveja vasarā, izmantojot *Nordic* tipa daudzacu žauntīklus (Eiropas standarts LVS EN 14757:2015)¹ vai citas analogas zinātniskās zvejas metodes. Atbilstoši kontrolzvejas rezultātiem jā sagatavo zivju krājumu raksturojums. Jānovērtē zivju sugu sastāvs un relatīvās biomasas. Saimnieciski nozīmīgajām zivju sugām jānovērtē augšanas ātrums un barošanās paradumi;
- novērtēt ezera ūdens kvalitāti. Ūdens paraugu ievākšana batimetriski un ekoloģiski atšķirīgās stacijās Talsu ezerā vasaras sezonā;
- veikt ekoloģiskā stāvokļa izpēti, t.sk. mikroskopisko aļģu (fitoplanktona) novērtēšanu, ievācot paraugus batimetriski un ekoloģiski atšķirīgās stacijās Talsu ezerā (katrā paraugā nosakot sugu sastāvu un biomasu) vasaras sezonā;
- veikt iegūto datu apstrādi un kompleksu analīzi, datus apkopojot datu bāzēs;
- veikt ūdens virsmas izmantošanas zonējuma izstrādi (peldbūves, ūdensmotocikli, zveja, peldvietas, jahtas u.c.) un kartogrāfiskā materiāla izstrādi (krasta līnijas, īpašuma robežas utml.);
- veikt vismaz divu publisko diskusiju vadīšanu ar ieinteresētajām pusēm. Vismaz divus gadus pēc projekta beigām jānodrošina attālinātas konsultācijas ar ieinteresētajām pusēm.

¹ CEN - European Committee for Standardization, 2015. Water quality – Sampling of fish with multi-mesh gillnets. Brussels, 29pp.

2. DARBĀ IZMANTOTIE JĒDZIENI

Aizsargjosla – noteikta platība, kuras uzdevums ir aizsargāt dažādus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību, kā arī pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

Barības vielas ezerā – neorganiski savienojumi, ko pirmprodukcijas ražošanai izmanto fitoplanktons un ūdensaugi. Galvenie barības vielu daudzumu raksturojošie parametri ūdenstilpēs:

- Kopējā slāpekļa un kopējā fosfora daudzums rāda, cik daudz ūdenī esošā slāpekļa/fosfora iekļauts organiskos/neorganiskos savienojumos, kā arī fitoplanktonā.
- Fosfāti ir augiem un aļģēm bioloģiski vispieejamākais fosfora avots. Fosfora savienojumi ūdenstilpē dabiski rodas iežu dēdēšanas un augsnes erozijas procesā, fosfāti nonāk ūdenstilpēs arī nokrišņu veidā. Mūsdienās fosfāti ūdenstilpēs nokļūst lielākoties antropogēnas ietekmes rezultātā: ar komunālo notekūdeņu un lauksaimniecībā izmantoto minerālmēslu noteci ūdenstilpes sateces baseinā.
- Nitrāti ir augiem un aļģēm bioloģiski vispieejamākais barības vielu avots, kas rodas, oksidējoties amonijam.
- Nitrīti ir starpstadija amonija oksidēšanā (pārveidošanā) par nitrātiem, tāpēc to daudzums saldūdeņos parasti ir neliels.

LAS - Latvijas augstumu sistēma LAS-2000,5

Litorāle – ūdenstilpes piekrastes daļa, kurā Latvijas apstākļos lielākoties sastopami ūdensaugi. Litorāles platība atkarīga no ūdenstilpes dziļuma un zemūdens krasta nogāzes slīpuma, kā arī no ūdens caurredzamības, kas nodrošina ūdensaugiem nepieciešamos gaismas apstākļus.

Ūdenstilpes akvatorijas tīrīšana – peldošu grūžu izvākšana, zāles un apauguma likvidēšana, akmeņu un koku izcelšana, nogrimušu priekšmetu izcelšana un citi darbi, tai skaitā gultnes attīrīšana, lai novērstu ūdens caurvadīšanas spēju samazināšanos.

Peldbūve – uz pontona vai peldošas platformas izvietots objekts, kam ir konkrēta funkcija.

Pirmprodukcija – ūdensaugu/mikroskopisko aļģu biomasas pieaugšana, izmantojot saules gaismu un CO₂.

Prioritārie zivju ūdeņi – saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus. Ūdensobjekti, kas nosakāmi par prioritāriem zivju ūdeņiem, uzskaitīti Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumu Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu

kvalitāti" (turpmāk – arī MK noteikumi Nr. 118) 2.pielikumā². Prioritārajiem zivju ūdeņiem nosaka 2 veidu ūdens ķīmiskās kvalitātes parametru lielumus:

- Mērķlielums – ūdens ķīmiskās kvalitātes rādītāji, pie kuriem tiek nodrošināta optimāla prioritāro zivju ūdeņu organismu eksistence.
- Robežlielums – ūdens ķīmiskās kvalitātes rādītāji, kurus pārsniedzot vairs nevar nodrošināt optimālu prioritāro zivju ūdeņu mērķsugu eksistenci

Projektīvais segums – procentos izteikts mērījums, cik lielu daļu laukuma viena veida augs nosedz uz noteiktu teritorijas vienību. Kā 100% pieņem visu ūdenstilpes teritoriju.

Riska ūdensobjekts – virszemes ūdensobjekts, kurā pastāv risks nesasniegt labu virszemes ūdeņu stāvokli Ūdens apsaimniekošanas likumā³ paredzētajā termiņā.

Rūpnieciskā zveja – darbība nolūkā iegūt zivis, izmantojot rūpnieciskus zvejas rīkus. Rūpnieciskā zveja sīkāk iedalās:

- Komerציālā zveja – zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt, piedāvāt tirgū vai pārdot zivis, lai gūtu peļņu.
- Pašpatēriņa zveja – zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt zivis savam patēriņam bez tiesībām tās piedāvāt tirgū, pārdot vai nodot citām personām labuma gūšanai.

Sugu sabiedrība jeb cenoze – konkrētās organismu grupas kopums kādā teritorijā (piemēram, ūdensaugu sabiedrība, zooplanktona sabiedrība u.c).

Taksons – bioloģisko sistēmu organismu klasifikācijas vienība, piemēram, dzimta, ģints, suga.

Taksonomiskais sastāvs – konstatēto taksonu veids un to skaits.

Tauvas josla – sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem.

Transekte – iedomāta līnija dabā, pa kuru veic pētāmā objekta apsekojumu.

Ūdens caurredzamība – ūdens kvalitātes parametrs, kas pastarpināti norāda, cik dziļi ezera ūdenī iespīd gaisma un notiek fotosintēze, kuras laikā tiek saražotas organiskas vielas.

ŪSIK - Ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikators

VNŪ – Valsts nozīmes ūdensnoteka

² Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". Latvijas Vēstnesis, 50, 03.04.2002. <https://likumi.lv/ta/id/60829>

³ Ūdens apsaimniekošanas likums. Latvijas Vēstnesis, 140, 01.10.2002. <https://likumi.lv/ta/id/66885>

3. VISPĀRĪGIE DATI:

3.1 ūdens objekta nosaukums:

Talsu ezers

3.2 atrašanās vieta (pilsēta, novads):

Talsu novada Talsu pilsēta

3.3 ģeogrāfiskās koordinātas:

Ezera viduspunkta ģeogrāfiskās koordinātas:

Lat. 57.242889

Lon. 22.596244

LKS: 415285, 345296

3.4 ūdenssaimnieciskā iecirkņa kods/ūdenstilpes kods:

Talsu ezera ūdenstilpes klasifikatora kods⁴ (saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 4. jūlija noteikumiem Nr. 403 "Noteikumi par ūdenstilpju klasifikatoru"): 37164

3.5 upes baseins, kurā atrodas ūdens objekts:

3.5.1 upe, kur atrodas ūdens objekts:

Ventas upju baseinu apgabals.

3.5.2 attālums no ietekas citā upē, jūrā (km):

3.6 ūdens objekta veids:

3.6.1 dabīga ūdenstilpe (ezers, upe):

Talsu ezers ir eitrofs ezers ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju. Ezerā kopējā platība ~ 3,78 ha.

3.6.2 dabīga ūdenstilpe

⁴ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam.

Subglaciāls ezers, ar izteiktiem reljefa paaugstinājumiem ezera Austrumu un Rietumu daļā. Lēzenāks reljefs novērojams tikai ezera DA un ZR pusēs.

3.7 ūdens objekta saimnieciskās izmantošanas veids:

Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu⁵ Talsu ezers nepieder publiskiem ezeriem. Tā īpašnieks ir pašvaldība. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 6.pantu⁶ zvejas tiesības pieder ūdeņu īpašniekam un tiek izmantotas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Ūdenstilpi paredzēts izmantot šādiem mērķiem:

- 1) rekreācija (atpūta uz ūdeņiem), tai skaitā peldvietas, pārvietošanās ar nemotorizētajiem peldlīdzekļiem u.c.;
- 2) makšķerēšana, zemūdens medības.

4. ŪDENS OBJEKTA RAKSTUROJUMS:

Talsu ezera sateces baseinu veido tajā ietekošās lietus kanalizācijas un meliorācijas sistēmas, pamatapjomu veido Talsu pilsētas teritorijas lietus ūdens novades sistēmas, kā arī dabiskā pieguļošo teritoriju virsūdeņu un gruntsūdeņu notece uz ezeru, kas šim ūdens objektam ir raksturīga izteiktā reljefa dēļ. Talsu ezera vienīgā promteka ir liela diametra kolektors (Ø0,5m līdz 0,67m, ar kopgarumu 642m) uz Vilkmuižas ezeru, kas tālāk ietek VNŪ Dzelzupe 3722762:01, kas iztek VNŪ Stende 3722:01, kas ietek VNŪ Irbe 372:01, kas ietek Baltijas jūrā. Talsu ezera ūdens līmeni visbūtiskāk ietekmē uztvērējakas ailas augstuma atzīme, kas tālāk ūdeni novada liela diametra kolektorā. Ūdens objekts ietilpst lielbaseinā "Venta - mazo upju baseini starp Ventu un Lielupi", Irbes upes sateces baseina augštecē.

4.1 morfometriskais un hidroloģiskais raksturojums:

- 4.1.1 *ūdens objekta sateces baseins (km²):* 0,51
- 4.1.2 *baseina relatīvā mežainība (%):* 10
- 4.1.3 *baseina relatīvā purvainība (%):* 1
- 4.1.4 *pavasara plūdu maksimālais caurplūdums:*
Q 1% (m³/s): 0,41

⁵ Civillikums. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937. <https://likumi.lv/ta/id/225418>

⁶ Zvejniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 66, 28.04.1995. <https://likumi.lv/ta/id/34871>

Q 5% (m³/s): 0,3

4.1.5 *minimālais caurplūdums:*

Q min 30d vasaras 95% (m³/s): 0,003 (pēc Q_{vv} ūdens līmeņa, bet Zīverta aprēķina formulas ezers izsīkstošs, taču tā kā dabā nav novērota būtisks ūdens līmeņa samazinājums mazūdens periodā, secināms ka daļu ezera pieplūdes ūdens apjoma rada gruntsūdens pieplūde).

4.1.6 *normālais ūdens līmenis (NŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):* 63,9

4.1.7 *zemākais ūdens līmenis (ZŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):* 63,55

4.1.8 *augstākais (plūdu) 1% ūdens līmenis (AŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):* 64,55

4.1.9 *kopējais ūdens objekta tilpums normālam ūdens līmenim (tūkst. m³):* 438,48

4.1.10 *lietderīgais tilpums (tūkst. m³):* 38

4.1.11 *virsmas laukums normālam ūdens līmenim (ha):* 3,78

4.1.12 *ūdens objekta garums (km):* 0,36

4.1.13 *ūdens objekta lielākais platums (km):* 0,12

4.1.14 *ūdens objekta vidējais dziļums (m):* 11,6

4.1.15 *ūdens objekta maksimālais dziļums (m):* 16,5

4.1.16 *krasta līnijas garums (km):* 0,95

4.1.17 *seklūdens zonas (dziļums mazāks par 0,5 m) platība (ha):* 0,52

4.1.18 *ilggadīgā vidējā notece gadā ūdens objektā (milj. m³):* 0,13

4.1.19 *ietekmēto zemju platība normālam ūdens līmenim (ha):* 0,44

4.2 **ūdens objekta ekoloģiskā stāvokļa raksturojums:**

4.2.1 *prioritārie ūdeņi (ūdens objekta atbilstība normatīvo aktu prasībām par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti):*

Atbilstoši MK noteikumu Nr. 118 nosacījumiem⁷, Talsu ezers nav klasificēts kā prioritārie lašveidīgo vai karpveidīgo zivju ūdeņi. Saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 28.

⁷ Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". Latvijas Vēstnesis, 50, 03.04.2002. <https://likumi.lv/ta/id/60829>

novembra noteikumiem Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" (turpmāk – arī MK noteikumi Nr. 692), Talsu ezerā nav izveidotas oficiālas peldvietas⁸.

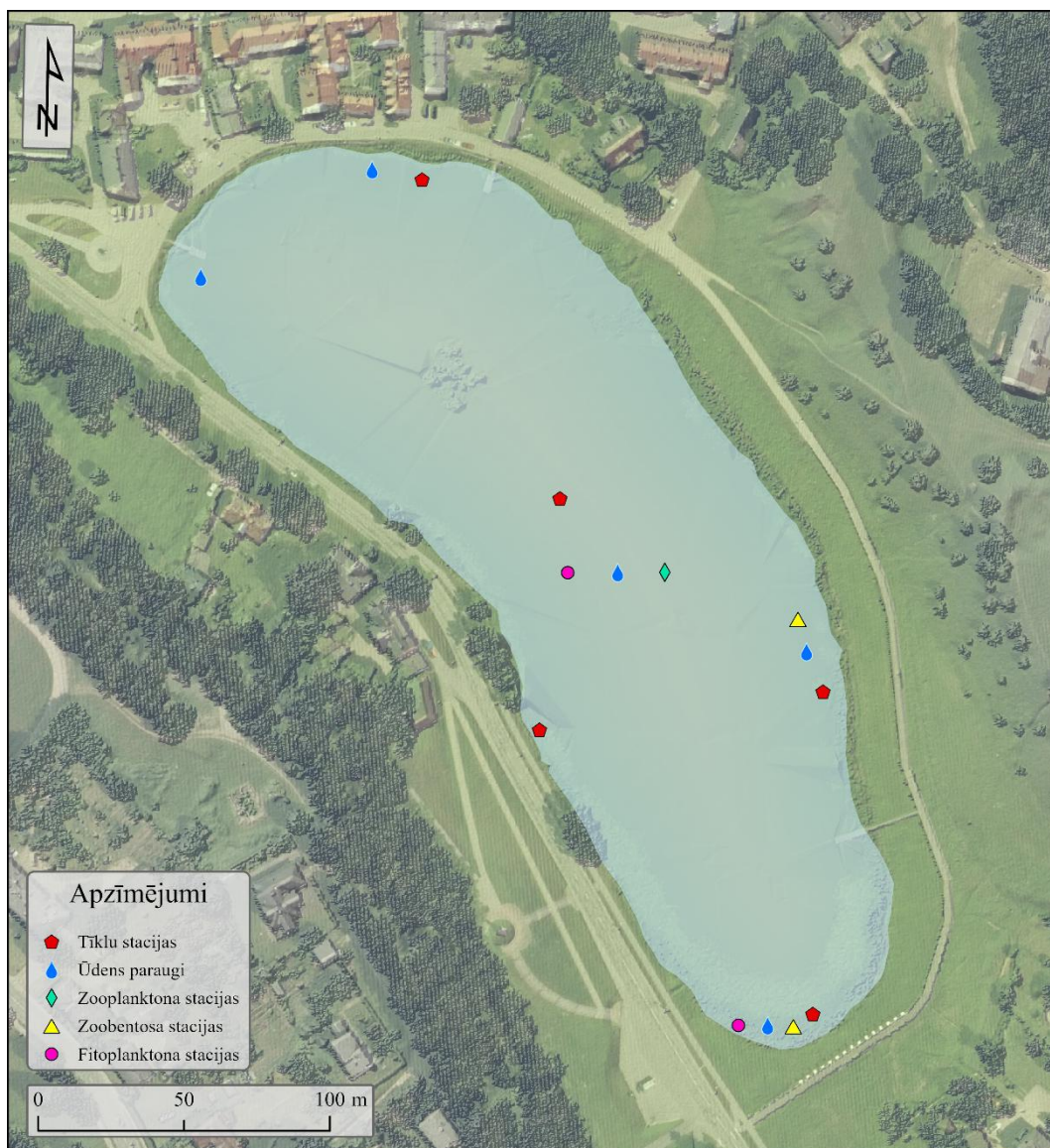
4.2.2 ūdens objekta hidroloģiskā režīma ietekme uz piegulošo platību gruntsūdens līmeņiem:

Ezers ir subglaciālas izcelsmes, ar izteiktiem reljefa paaugstinājumiem ezera austrumu un rietumu daļā. Lēzenāks reljefs novērojams tikai ezera DA un ZR. Ezera ūdenslīmeņa svārstību rezultātā ietekmētā teritorija vērtējama kā maza, to būtiskāk izjutot tikai ezera ZR daļā, kur ir blīva apbūve. Daļu no ezera pieplūdes ūdens apjoma rada gruntsūdens pieplūdes no Ventas upju baseina apgabala, kur pārklājas vairāki ūdens nesējslāņi, kas apvienojas Arukilas - Amatas ūdens nesējslāņu kompleksā. Talsi atrodas šo ūdens nesējslāņu apgabalu krustpunktā. Taču tā kā ezers atrodas izteikta reljefa pazeminājumā, tas daļēji barojas ne tikai no virsūdeņim bet arī no gruntsūdeņiem. Palu un pārplūdes ūdeņi tiek novadīti pa lietus kanalizācijas kolektoru uz Vilkmuīžas ezeru. Kolektora trasē visbūtiskāk tiek paaugstināti gruntsūdeņi no Talsu ezera ūdens līmeņa uzstādinājuma.

4.2.3 hidrobiocenožu raksturojums, tajā skaitā dati par kopējo un virsūdens aizaugumu (%):

Lai raksturotu Talsu ezera ekosistēmu, hidrobiocenožu raksturojumam un ekoloģiskā stāvokļa vērtējumam (skat. 4.2.5. sadaļu) hidroķīmiskie (barības vielas, skābeklis) un bioloģiskie paraugi (fitoplanktons, zooplanktons, zoobentoss) 2024. gadā ievākti dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās (1.attēls). Ūdensaugu sabiedrības novērtēšanai Talsu ezerā izmantoti 2024.gada vasaras apsekojuma dati un projekta "Dabas skaitīšana" dati, kas iegūti 2019.gada vasaras sezonā.

⁸ Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība". Latvijas Vēstnesis, 237, 30.11.2017. <https://likumi.lv/ta/id/295404>

1.attēls. Zivju paraugu (7), fitoplanktona paraugu (2) zooplanktona paraugu (2), zoobentosa paraugu (2) un ūdens paraugu (5) ievākšanas stacijas Talsu ezerā 2024.gada vasaras sezonā.

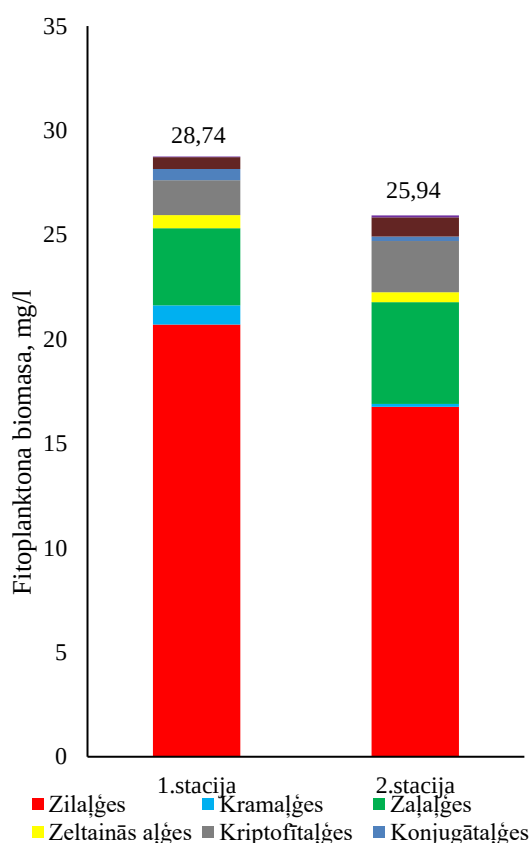
4.2.3.1 Mikroskopiskās aļģes

Mikroskopiskās aļģes jeb fitoplanktons ieņem nozīmīgu lomu saldūdens ekosistēmās. Šīs aļģes ir pirmproducenti – organismi, kas pārvērš neorganiskās vielas organiskajās. Tādējādi fitoplanktons veido barības ķēdes pirmo posmu. Ar to barojas galvenokārt zooplanktons (mikroskopiskie vēžveidīgie, kas ir galvenā zivju mazuļu barības bāze).

Fitoplanktona paraugi 2024.gada vasaras sezonā Talsu ezerā ievākti divās stacijās (1.attēls) ar Rutnera tipa batometru (batometra tvertnes tilpums 2 litri), ņemot paraugus no ūdens virskārtas līdz dziļumam, kur ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzums vairs nav dzīvajiem organismiem pietiekams, paraugus iepildot 500 ml tumšās plastmasas pudelītēs. Paraugi fiksēti

ar etiķskābo Lugola šķīdumu, gala koncentrācijai sasniedzot 0,5%. Noteikts planktonisko aļģu taksonu sastāvs un aprēķināta taksonu biomasa.

2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, Talsu ezerā konstatēts augsts fitoplanktona daudzums; fitoplanktona biomasa sasniedza vidēji 27,34 mg/l. Visā ezerā fitoplanktona cenožē dominēja zilaļģes (2.attēls), visbiežāk sastopama potenciāli toksiskā pavedienveida zilaļģe *Planktothrix aghardii*, bieži sastopama arī *Aphanizomenon flos-aquae* un *Microcystis aeruginosa*. Zilaļģu īpatsvars fitoplanktona cenožē sasniedz vidēji 68%. Augstais fitoplanktona daudzums ezerā galvenokārt skaidrojams ar vēsturiskā antropogēnā piesārņojuma ietekmi un tagadējā piesārņojuma ieplūdēm ezerā.

2.attēls. Fitoplanktona cenoze Talsu ezerā 2024.gada vasaras sezonā.

4.2.3.2 Ūdensaugi

Ūdensaugu sabiedrības novērtēšana Talsu ezerā veikta 2024. gada 18. jūlijā. Makrofitu sabiedrība novērtēta visā ezera teritorijā ar maršruta metodi⁹ apsekojot ar laivu ezera perimetru. Ūdensaugu sabiedrība novērtēta 3 grupās: virsūdens augi jeb helofīti, peldlapu augi jeb

⁹ Dabas aizsardzības pārvaldes apstiprinātā metodika saldūdeņu biotopu kartēšanai <https://www.daba.gov.lv/lv/biotopu-kartesanas-metodikas-0>

nimfeīdi, zemūdens augi jeb elodeīdi. Papildus izmantoti Dabas aizsardzības pārvaldes dati par konstatētajiem Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamiem biotopiem. Dati iegūti projekta “Dabas skaitīšana” norises laikā 2019. gadā.

Talsu ezera kopējais aizaugums ar makrofītiem novērtēts 30 %. No tiem lielāko daļu veido virsūdens makrofīti, kas sastāda 80 % aizaugumu. Makrofītu sastopamība ezerā ir vienmērīga. Visapkārt ezeram helofītu jolsa, aiz kuras seko peldlapu makrofītu josla. Novērota izteikta ūdens ziedēšana visā ezera platībā.

Virsūdens makrofīti (helofīti) Talsu ezerā sastopami līdz 1,0 m dziļumam. Helofītu joslas platums sasniedz 2,5 m. Joslu galvenokārt veido parastā niedre *Phragmites australis* (90 % no virsūdens augu joslas). Helofītu joslā sastopama arī upes kosa *Equisetum fluviatile*, šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia*, platlapu vilkvālīte *Typha latifolia*, puslīšu grīslis *Carex vesicaria*, ūdens mētra *Mentha aquatica*. Vietām virsūdens augu joslā krasta tuvumā konstatēta lēdzerkste *Cirsium oleraceum*, lielziedu vīgrieze *Filipendula vulgaris*, smaržīgā kalme *Acorus calamus*, vītoliņš *Lythrum salicaria* un pūkainā kazroze *Epilobium hirsutum*.

Peldlapu makrofīti (nimfeīdi) un brīvi peldoši ūdensaugi (lemnīdi) ezerā sastopami līdz 2,0 m dziļumam. Nimfeīdu joslas platums 4,0 m. Peldlapu joslu galvenokārt veido dzeltenā lēpe *Nuphar lutea* (95 %). Ezera rietumu daļā sastopamas dekoratīvo ūdensrožu *Nymphaea* spp. audzes. Vietām peldlapu augu joslā sastopams arī brīvi peldošais ūdensaug mazais ūdenszieds *Lemna minor*.

Zemūdens makrofītu (elodeīdu) josla ezerā nav konstatēta. Ezera teritorijā atrodas atsevišķas dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* zemūdens lapas un kanādas elodejas *Elodea canadensis* ceri. Kopumā ezera makrofītu sabiedrība vērtējama kā eitrofu ezeru raksturīgā flora. Ūdens ziedēšanas intensitāte norāda uz sliktu ezera ekoloģisko kvalitāti.

4.2.3.3 Zooplanktons

Zooplanktons (mikroskopiski vēžveidīgie) ir svarīga ūdenstilpju ekosistēmu sastāvdaļa. Zooplanktona organismi ir nozīmīga visu zivju sugu mazuļu un planktonēdāju zivju barība.

Zooplanktona paraugi ievākti ar Rutnera tipa batometru (batometra tvertnes tilpums 2 litri), ņemot paraugus no ūdens virskārtas līdz dziļumam, kur ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzums vairs nav dzīvajiem organismiem pietiekams. Savāktais ūdens tika filtrēts ar Apšteina tipa planktona tīklu (diametrs 30 cm, acs izmērs 55 μm). Paraugi fiksēti ar 96% etanolu, kopējai etanola koncentrācijai sasniedzot 10%. Zooplanktona taksonomiskais sastāvs noteikts līdz sugas, ģints vai kārtas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits (n/m³), izmērs un aprēķināta to biomasa (mg/m³)

Talsu ezera 2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, zooplanktona organismu skaits vidēji sasniedz 1684312 n/m^3 . Pēc skaita zooplanktona cenzē dominē virpotāji *Rotifera*. Zooplanktona biomasa 2024.gada vasaras sezonā ūdenī ir vidēja, tā vidēji sasniedz 1670 mg/m^3 . Pēc biomasas dominē vidējā izmēra zarūsaiņu *Cladocera* un airkājvēžu *Copepoda* īpatņi, kas ir viens no zivju galvenajiem barības objektiem. Kopumā zooplanktona cenzē dominē vidēja izmēra īpatņi. Tas skaidrojams ar salīdzinoši augstu t.s. “izēšanas” spiedienu – trūkst lielo plēsīgo zivju, kas ierobežo nelielo, planktivoro zivju daudzumu. Kopumā secināms, ka zivju barošanās nolūkiem piemērotu zooplanktona organismu daudzums Talsu ezerā zivju mazuļiem un planktivorām zivīm ir pietiekams. Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2024). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 3.pielikumā.

4.2.3.4 Zoobentoss

Zoobentoss jeb ūdens bezmugurkaulnieki, kas apdzīvo ūdenstilpes gultni, ir nozīmīgs ūdens ekosistēmu elements. Šiem dzīvniekiem raksturīgi dažādi barošanās objekti (zooplanktons, fitoplanktons, citi bezmugurkaulnieki u.c.) un mehānismi (filtrētāji, plēsēji u.c.), kas norāda uz to, ka tiem ir gan tieša, gan pastarpināta ietekme uz ūdens barības ķēžu funkcionēšanu. Papildus tam, zināms, ka zoobentoss ir nozīmīgākais zivju sabiedrību barības objekts Latvijas un Eiropas ezeros.

Zoobentosa paraugi Talsu ezerā ievākti 2024.gada 12. augustā. Paraugi ievākti divās stacijās no ūdenstilpes grunts virskārtas ar Ekmaņa gruntssmēlēju, vai grunts skrāpi (viena parauglaukuma platība $0,25\text{m}^2$), paraugam veikti 4-6 atkārtojumi, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par piegrunts bezmugurkaulnieku sabiedrības sastāvu. Paraugu skalošanai izmantots metālisks siets ar acu izmēru $0,5 \text{ mm}$, pēc tam paraugi fiksēti etanola šķīdumā, kopējai etanola koncentrācijai paraugā sasniedzot 70%. Tālākā paraugu šķirošana un taksonomiskā sastāva noteikšana veikta laboratorijā. Organismi noteikti līdz kārtas vai, ja iespējams, sugas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits un nosvērts to biomasa. Paraugos konstatētais organismu skaits un svars pārrēķināts uz vienu kvadrātmetru – n/m^2 un g/m^2 .

Talsu ezerā vasarā, paraugu ievākšanas laikā, zoobentosa organismu biomasa svārstās starp $0,275 \text{ g/m}^2$ 1. stacijā līdz $2,455\text{g/m}^2$ 2. stacijā. Zoobentosa cenzē pēc biomasas dominē divspārņu kāpuri *Diptera*, kas ir svarīgi zivju mazuļu un bentivoro zivju barības objekti. Kopumā secināms, ka Talsu ezerā zoobentosa organismu daudzveidība un biomasa ir pietiekama, lai nodrošinātu ar barību zivju mazuļus un bentivorās zivis.

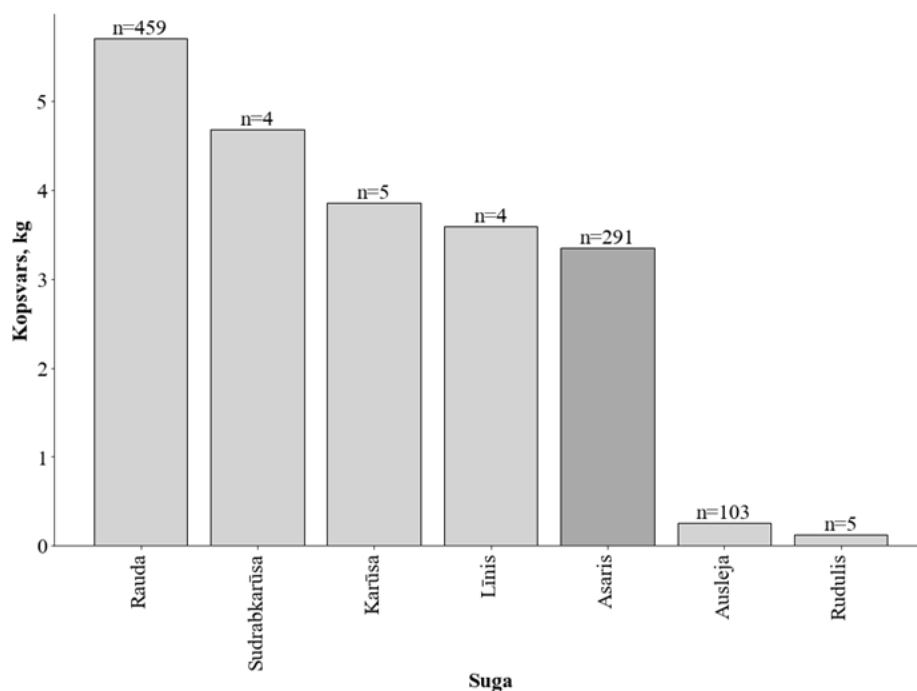
Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2024). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 3.pielikumā.

4.2.4 ihtiofaunas raksturojums:

Zivju sabiedrības paraugu ievākšana tika veikta 2024. gada 12.-13.augustā, ievērojot standartmetodi “LVS EN 14757:2015. Ūdens kvalitāte – Zivju paraugu ņemšana ar daudzacu žauntīkliem”.

Pētījuma laikā tika nozvejotas zivis no 7 sugām, kas kopā sastādīja 21,56 kg (3.attēls). Zivju sabiedrībā gan pēc biomasas, gan pēc skaita dominē rauda. Kopējā visu zivju sugu biomasa vērtējama kā vidēja. Talsu ezera zivju sugu sastāvs vērtējams kā tipisks mērenās klimata joslas ūdensobjektiem. Ezera sliktā ekoloģiskā stāvokļa un maksšķerēšanas spiediena dēļ, lomu struktūrā vērojams salīdzinoši zems plēsīgo zivju un augsts nelielu karpveidīgo zivju (rauda, ausleja) īpatsvars. Salīdzinoši daudz (pēc biomasas) sastopami līņi, karūsas un sudrabkarūsas, kas Talsu ezera gadījumā ir uzskatāmas par vērtīgu zivsaimniecisku resursu.

Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2024). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 3.pielikumā.

3. attēls. Kopējā zivju nozveja Talsu ezerā (kg). Plēsīgās zivju sugas ir iezīmētas tumšākas. “n” apzīmē īpatņu skaitu.

4.2.5 ekoloģiskā stāvokļa vērtējums un to ietekmējošie faktori:

Galvenās barības vielas, kas nepieciešamas ūdenstilpes ekosistēmas funkcionēšanai, ir slāpekļis un fosfors. Tās pirmprodukcijas norisei izmanto mikroskopiskās aļģes un augstākie ūdensaugi. Slāpekļis un fosfors ūdenstilpē atrodami gan brīvā veidā – neorganiskā slāpekļa un fosfora savienojumos (nitrīti, nitrāti, amoniji – slāpekļa savienojumi un fosfāti – fosfora savienojumi), gan arī saistītā veidā: kā organiskās vielas, vai arī ietverti mikroskopiskajās aļģēs jeb fitoplanktonā. Bez izšķīdušā skābekļa nav iespējama dzīvības procesu norise ūdenī. Tādējādi skābekļa koncentrācijas ūdenī horizontālā un vertikālā mainība nosaka floras un faunas izplatību ūdenstilpē.

2024.gada 12. augustā Talsu ezerā tika ievākti 5 ūdens paraugi (1.attēls) analīzei. Novērtēti BSP5, KSP, Pkop, Nkop, fosfātjonu fosfora, nitrātjonu slāpekļa, nitrītjonu slāpekļa un suspendētās vielu rādītāji. Papildus tam ar Sekki disku ezera vidusdaļā tika izmērīta ūdens caurredzamība. Ūdenstilpes padziļinājumos ar zondi izmērīts ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzums, temperatūra un pH līmenis ik pēc 0,5 metriem, sākot no ūdens virsējā slāņa. Saskaņā ar Ventas ūdens baseinu apsaimniekošanas plāna sniegto informāciju¹⁰, Talsu ezers klasificēts kā L6 tipa ezers “Sekls brūnūdens ezers ar augstu ūdens cietību”. Paraugu rezultāti pielīdzināti kvalitātes klašu vērtībām L6 tipa ezeriem. Kvalitātes klašu vērtības uzskaitītas 1.tabulā. Ventas ūdens baseina apsaimniekošanas plāns izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumiem Nr. 858 "Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību"¹¹, kas pakārtoti Ūdens apsaimniekošanas likumam¹². Ūdens apsaimniekošanas likumā iekļautas Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EC (ŪSD) rekomendācijas virszemes un pazemes ūdeņu apsaimniekošanai.

1. tabula. Ekoloģiskās kvalitātes klašu robežas L6 tipa ezeriem

Rādītājs	Mērvienība	Augsta	Laba	Vidēja	Slikta	Ļoti slikta
P _{kop}	mg/l P	<0,03	0,03-0,055	0,055-0,08	0,08-0,105	>0,105
N _{kop}	mg/l N	<0,8	0,8-1,3	1,3-1,8	1,8-2,3	>2,3
Seki dziļums	m	Neder, jo liela ūdens krāsainība				

¹⁰ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

¹¹ Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumi Nr. 858 “Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību”. Latvijas Vēstnesis, 168, 22.10.2004. <https://likumi.lv/ta/id/95432>

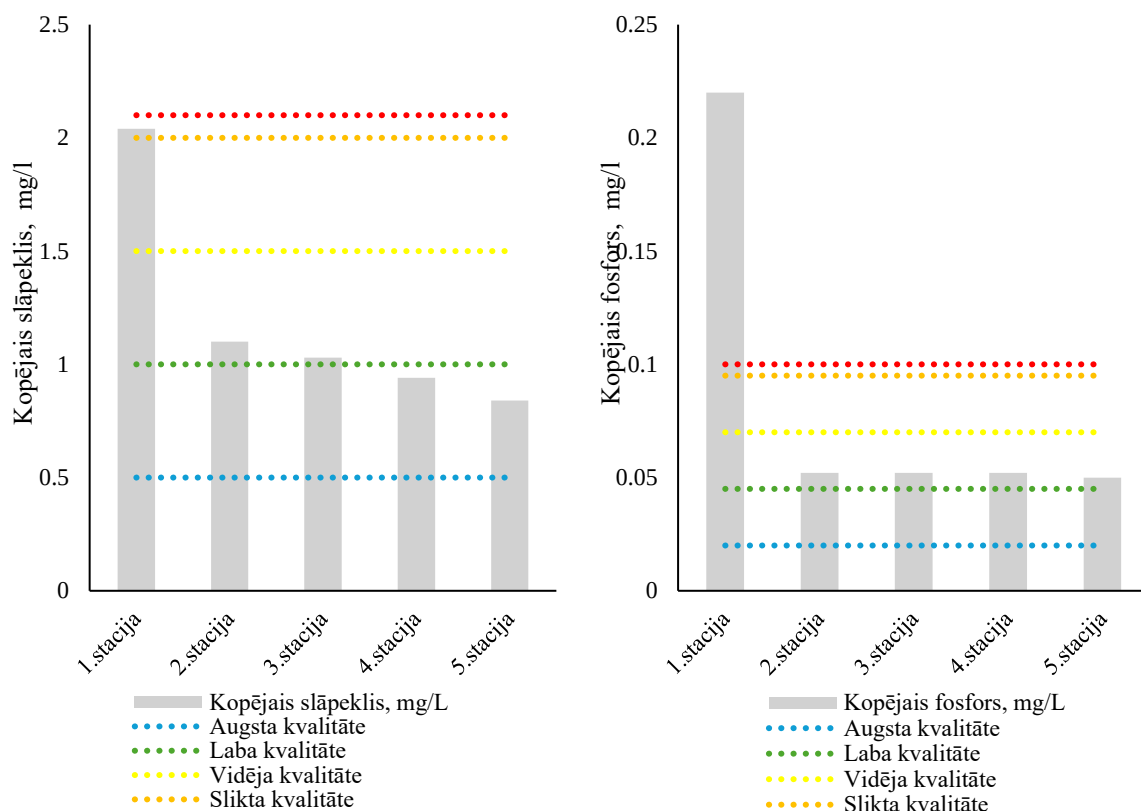
¹² Ūdens apsaimniekošanas likums. Latvijas Vēstnesis, 140, 01.10.2002. <https://likumi.lv/ta/id/66885>

Talsu ezerā konstatētās kopējā slāpekļa vērtības 2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, vidēji norāda uz sliktu ezera ekoloģisko kvalitāti (4.A attēls). Arī kopējā fosfora vērtības 2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, vidēji norāda uz sliktu ezera ekoloģisko kvalitāti (4.B attēls). Augstās fosfora un slāpekļa vērtības skaidrojamas ar vēsturiskā antropogēnā piesārņojuma ietekmi un tagadējā piesārņojuma ieplūdēm ezerā. Talsu ezerā rekomendējams veikt ūdens kvalitātes monitoringu vismaz trīs gadus pēc kārtas, lai varētu adekvāti novērtēt ekoloģiskās kvalitātes izmaiņas un to cēloņus.

Talsu ezera ūdens caurredzamība 2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, vidēji bija 1,2 metri. Talsu ezerā lielākās daļas dzīvo organismu eksistencei pietiekams skābekļa daudzums (~5 mg/L) konstatēts līdz 4,0 m dziļumam. Bioķīmiskā skābekļa patēriņa (BSP₅) rādītāji ir atbilstoši MK noteikumiem Nr.118¹³, un nav novērotas paaugstinātas koncentrācijas, kas pārsniedz robežlielumu. BSP₅ ir izšķīdušā skābekļa daudzuma izmaiņas noteiktā laika periodā, kas rodas mikroorganismu darbības rezultātā, noārdot organiskās vielas. Šis parametrs ļauj novērtēt bioloģiski degradējamo organisko vielu klātbūtni ūdeņos. Paaugstinātas BSP vērtības liecina par piesārņojuma klātbūtni. Savukārt suspendēto vielu daudzums pārsniedz 25mg/l robežvērtības visās stacijās. Suspendētas vielas ir ūdenī nešķīstošas augsnes vai grunts daļiņas, kas samazina ūdens caurredzamību tādējādi pasliktinot pirmprodukcijas norisei nepieciešamo gaismu. Šādi rādītāji kopā ar konstatētajām barības vielu daudzuma vērtībām kopumā norāda uz vidēji sliktu ezera ekoloģisko kvalitāti¹⁴.

¹³ Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumi Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti". Latvijas Vēstnesis, 50, 03.04.2002. <https://likumi.lv/ta/id/60829>

¹⁴ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

4. attēls. Kopējā slāpekļa daudzuma (mg/l) (A) un kopējā fosfora daudzuma (mg/l) B izmaiņas Talsu ezerā 2024.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā. Paraugu ņemšanas stacijas atzīmētas ar 1-2.

4.2.5.1 Secinājumi un ieteikumi Talsu ezera ekoloģiskās kvalitātes saglabāšanai un uzlabošanai

1. Kopumā Talsu ezera ekoloģiskā kvalitāte paraugu ievākšanas laikā vērtējama kā slikta.
2. Lai uzlabotu/nepasliktinātu ūdenstilpes ekoloģisko stāvokli, nav pieļaujama antropogēnas izcelsmes piesārņojuma (sausās tualetes, neattīrīti sadzīves notekūdeņi u.c.) iepludināšana ezerā.
3. Ekoloģiskās kvalitātes uzlabošanos var panākt ar kompleksiem risinājumiem, kā, piemēram, aerāciju, biomanipulāciju (selektīva zveja ar nolūku samazināt bentivoro un planktivoro zivju īpatsvaru ezerā) un ezera ūdens apstrādi ar alumīnija sāļiem.

4.3 ūdens līmeņa regulēšanas būvju raksturojums:

Talsu ezera vienīgā izteka ir tā ZR daļā esošā uztvērējaka ar segto novadu. Būves mērķis ir nepieļaut būtisku ūdenslīmeņa paaugstināšanos virs atzīmes 64,23. Dzelzsbetona groda uztvērējaka (grods ø1,5m, h-1,0m, ar 0,1m biezu betona vāku). Groda ieplūdes ailes izmērs 0,5 x 0,4 m, pārgāze uz 63,83m LAS 2000,5. Uztvērējakas izplūde - segtais novads (ø 0,5m). Segtais novads, vairāk kā 620 m garumā, ieplūst Vilkmuižas ezerā, tā tehniskais stāvoklis ir

slikts, faktiski atzīstams par avārijas stāvoklī esošu. Uztvērējakas tehniskais risinājums un promtekas kolektora (segtā novada Ø 0,5m) diametrs nav atbilstošs normatīvo aktu prasībām¹⁵, gan pārplūdes atvēruma šķērsriezuma laukums ir nepietiekams Qpp 1% (0,41 m3/sek.) ūdens apjoma novadīšanai.

4.4 saimnieciskās darbības nosacījumi:

4.4.1 ūdens objekta izmantošana ekspluatācijas noteikumos paredzētās saimnieciskās darbības veikšanai:

Talsu ezers un tā piekrastes zonu galvenokārt iespējams izmantot rekreācijai (peldvietas un atpūta uz ūdeņiem), makšķerēšanas organizēšanai, kā arī citiem rekreācijas veidiem, ja tie nav pretrunā ar šiem noteikumiem un citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un šajos noteikumos izvirzītajiem apsaimniekošanas mērķiem.

Kā galveno mērķi Talsu ezera un tam piegulošo teritoriju izmantošanai ieteicams izvirzīt ūdenstilpes pieejamības sabiedrībai sabalansēšanu un tam piegulošo teritoriju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Ūdens velosipēdu, airu laivu, katamarānu un citu nemotorizētu peldlīdzekļu izmantošana rekreācijai atļauta, neapdraudot peldētāju drošību. Pārvietoties ar motorizētiem peldlīdzekļiem ir pieļaujams valsts un pašvaldību institūciju amatpersonām, kuras pilda dienesta pienākumus, kā arī pilnvarotām personām, kuras veic vides normatīvo aktu ievērošanas kontroli, tajā skaitā zvejas kontroli, kā arī īstenojot zinātniskos pētījumus.

Jaunu peldvietu ierīkošana Talsu ezerā veicama saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 692¹⁶. Ūdenstilpnes gultnes tīrīšanas un padziļināšanas darbi veicami saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 475¹⁷ u.c. normatīvu prasībām. Tā kā ezers atrodas valsts nozīmes pilsēt būvniecības pieminekļa Talsu pilsētas vēsturiskais centrs (valsts aizsardzības Nr. 7450) teritorijā un valsts nozīmes arheoloģiskā pieminekļa Talsu pilskalns ar senpilsētu (valsts aizsardzības Nr. 2268) aizsardzības zonā, tiešā pieminekļa teritorijas tuvumā, jebkādas darbības ir veicamas ņemot

¹⁵ Ministru kabineta 2015. gada 30. jūnija noteikumi Nr. 329 "Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 224-15 "Meliorācijas sistēmas un hidrotehniskās būves"". Latvijas Vēstnesis, 125, 30.06.2015. <https://likumi.lv/ta/id/274993>

¹⁶ Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība". Latvijas Vēstnesis, 237, 30.11.2017. <https://likumi.lv/ta/id/295404>

¹⁷ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība". Latvijas Vēstnesis, 98, 27.06.2006. <https://likumi.lv/ta/id/138363>

vērā likumu “Par kultūras pieminekļu aizsardzību¹⁸” un Ministru kabineta 2021. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 720¹⁹ “Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi” u.c.

Lai novērstu neattīrītu sadzīves notekūdeņu ieplūdi ūdenstilpē, pieļaujams ūdenstilpes sateces baseinā izbūvēt jaunas sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtas. Saskaņā ar Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumiem Nr. 34²⁰ “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”, nepieciešams ņemt vērā Ūdens apsaimniekošanas likumā²¹ noteiktos vides kvalitātes mērķus un ūdens kvalitātes normatīvus, ja tiek veikta piesārņojošu vielu iepludināšana virszemes ūdeņos.

Veicot jebkādus ūdenstilpes apsaimniekošanas pasākumus ar mērķi samazināt antropogēnas izcelsmes piesārņojuma ieplūdi ūdenstilpē, rekomendējams paralēli veikt arī ūdens kvalitātes monitoringu, ievācot un analizējot ūdens paraugus pirms apsaimniekošanas pasākumu veikšanas, paralēli apsaimniekošanas pasākumu ieviešanai, kā arī pēc pasākumu pabeigšanas, lai novērtētu veikto pasākumu efektivitāti.

4.4.2 piekrastes platību izmantošana ūdens objekta aizsargjoslā:

Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu²² Talsu ezers nepieder publiskiem ezeriem. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 6.pantu²³ zvejas tiesības pieder ūdeņu īpašniekam un tiek izmantotas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu²⁴, Talsu ezera aizsargjoslas platums ne mazāk kā 10 metrus plata josla gar virszemes ūdensobjekta krasta līniju, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ, gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju — visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Saskaņā ar Zvejniecības

¹⁸ "Par kultūras pieminekļu aizsardzību". Latvijas Republikas Augstākās Padomes un Valdības Ziņotājs, 10, 05.03.1992. <https://likumi.lv/ta/id/72551>

¹⁹ Ministru kabineta 2021. gada 26. oktobra noteikumi Nr. 720 "Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, izmantošanas un restaurācijas noteikumi". Latvijas Vēstnesis, 210, 29.10.2021. <https://likumi.lv/ta/id/327240>

²⁰ Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”. Latvijas Vēstnesis, 16, 30.01.2002. <https://likumi.lv/ta/id/58276>

²¹ Ūdens apsaimniekošanas likums. Latvijas Vēstnesis, 140, 01.10.2002. <https://likumi.lv/ta/id/66885>

²² Civillikums. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937. <https://likumi.lv/ta/id/225418>

²³ Zvejniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 66, 28.04.1995. <https://likumi.lv/ta/id/34871>

²⁴ Aizsargjoslu likums. Latvijas Vēstnesis, 56/57, 25.02.1997. <https://likumi.lv/ta/id/42348>

likuma 9.pantu²⁵ ezeram ir noteikta 4 metrus plata tauvas josla, ko zvejnieki un makšķernieki drīkst izmantot, pārvietojoties gar ūdenstilpes krastu.

Apsaimniekošanas darbību realizēšana ūdenstilpes aizsargjoslā (jaunu transporta līdzekļu piestātņu izvietošana, krūmu izciršana, atpūtas vietu ierīkošana u.c.) veicama saskaņā ar Aizsargjoslu likumu, kā arī ievērojot citu vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības.

Zemes līmeņa pacelšanas (grunts uzbēršanas) darbi piekrastes zonā un krasta nostiprināšanas darbi pieļaujami vienīgi atbilstoši pastāvošajā kārtībā apstiprinātam projektam. Šim nolūkam ir aizliegts izmantot piesārņotu grunti vai būvniecības atkritumus. Lai novērstu ūdenstilpes krastu izskalošanos, kā arī nodrošinātu piekļuvi ūdenstilpei, atļauta Talsu ezera krastu stiprināšana, izmantojot dabiskos materiālus – koks, akmeņi, smilts grants, apstādījumi, vietās, kur tiek veiktas krasta izmaiņas vai zāgēti koki. Krasta stiprinājumi izbūvējami tā, lai netiktu mainīts ūdenstilpes apkārtnējās teritorijas hidroloģiskais režīms un netiktu veicināta beznoteces un pārpurvotu teritoriju veidošanās.

4.4.3 ūdens objekta izmantošana citām saimnieciskām darbībām:

Talsu ezera izmantošana paredzēta saskaņā ar šo Noteikumu 3.7.punktu. Talsu ezera izmantošana citām saimnieciskām darbībām nav paredzēta. Gultnes tīrīšana, gultnes padziļināšana, dažādu objektu būvniecība vai rekonstrukcija u.c. ir pieļaujama, ja tā tiek veikta atbilstoši šiem Noteikumiem. MK noteikumos Nr. 475²⁶ paredzētos atzinumus un darbus jāveic atbilstoši minēto atzinumu rekomendācijām. Cita veida saimnieciskā darbība ūdenstilpē jāveic atbilstoši spēkā esošo attiecīgās jomas normatīvo aktu prasībām.

4.4.4 prasības zivju aizsardzības un pārvades ierīcēm:

Zivju aizsardzības un pārvades ierīces Talsu ezerā nav izveidotas, kā arī to izveidošana nav nepieciešama.

4.4.5 zivsaimnieciskā apsaimniekošana, zivju nārsta nodrošinājums un citas dabas aizsardzības prasības:

²⁵ Zvejniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 66, 28.04.1995. <https://likumi.lv/ta/id/34871>

²⁶ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”. Latvijas Vēstnesis, 257, 30.12.2014 <https://likumi.lv/ta/id/138363>

Talsu ezera ekoloģiskā kvalitāte vērtējama kā slikta, zivju barības bāze pietiekama gan zivju mazuļu attīstībai, gan pieaugušu zivju populāciju uzturēšanai. Ezera ihtiofauna vērtējama kā cilvēka darbības ietekmēta- kombinētā maksšķerēšanas un maluzvejas spiediena rezultātā ezerā trūkst lielo plēsīgo zivju. Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2024). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 3.pielikumā.

Būvniecības u.c. saimnieciskās darbības ietekmes rezultātā radītos zaudējumus zivju resursiem kompensē saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumos Nr. 188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība” (turpmāk – arī MK noteikumi Nr. 188) norādītajām prasībām²⁷. Saldūdens zivju nārsta laikā 1. aprīļa līdz 15. jūnijam nav pieļaujams veikt ūdenstilpes tīrīšanas darbus. Papildus pasākumi zivju nārsta vietu aizsardzībai jāparedz gadījumos, ja ir paredzami liela apjoma būvdarbi vai cita veida darbi ūdenstilpē vai tiešā tās tuvumā. Pasākumu nepieciešamību un pasākumu veidu nosaka, veicot zivsaimniecisko ekspertīzi un sagatavojot atzinumu par plānotajiem darbiem, saskaņā ar MK noteikumiem nr.475²⁸. Zivju krājumu papildināšana veicama, ievērojot Ministru kabineta 2015. gada 31. marta noteikumus Nr.150 "Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu"²⁹. Tiek nodrošināta regulāra zivju krājumu papildināšana, ielaižot zivis saskaņā ar “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram “ (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2024) norādīto plānu. Tā kā Talsu ezerā ir pietiekami labi apstākļi zivju nārstam un attīstībai, tad nav nepieciešams veikt zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanas pasākumus.

4.4.6 īpaši nosacījumi maksšķerēšanai un zvejniecībai:

²⁷ Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumi Nr. 188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība”. Latvijas Vēstnesis, 73, 11.05.2001. <https://likumi.lv/ta/id/17169>

²⁸ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”. Latvijas Vēstnesis, 257, 30.12.2014 <https://likumi.lv/ta/id/138363>

²⁹ Ministru kabineta 2015. gada 31. marta noteikumi Nr. 150 "Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu". Latvijas Vēstnesis, 73, 15.04.2015. <https://likumi.lv/ta/id/273416>

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.796 "Noteikumi par rūpniecisko zveju iekšējos ūdeņos", rūpnieciskās zvejas tīklu limits ir 75 metri³⁰. Nav saredzams ne ekoloģisks, ne ekonomisks pamatojums veikt izmaiņas esošajā zvejas regulējumā. Pašreizējā apsaimniekošanas sistēma, kad Talsu ezera zivju resursu izmantošana tiek regulēta ar vispārējiem makšķerēšanas noteikumiem, kopumā uzskatāma par piemērotu. Pašlaik nav saredzams ne ekoloģisks, ne ekonomisks pamats ieviest licencētās makšķerēšanas sistēmu. Nolūkā uzlabot ezera zivsaimnieciskās apsaimniekošanas efektivitāti, vispirms nepieciešams uzlabot ezera ekoloģisko kvalitāti. . Sīkākai informācijai skatīt "Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram" (SIA "Saldūdeņu risinājumi", 2024). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 3.pielikumā.

4.4.7 peldošo līdzekļu izmantošanas kārtība:

Peldošo līdzekļu izmantošana jāveic saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumiem Nr. 92 "Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos"³¹ u.c. normatīvu prasībām. Talsu ezerā pieļaujama peldbūvju izvietošana. Tā veicama saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumiem Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi"³². Jaunas peldbūves izvietošana pieļaujama tikai pēc rakstiskas saskaņošanas ar pašvaldību, blakus esošo zemju īpašniekiem, kā arī Valsts vides dienesta reģionālo vides pārvaldi. Īpašu prasību noteikšana no zivju resursu aizsardzības viedokļa nav nepieciešama.

4.4.8 pašvaldības pieņemtie saistošie noteikumi, kas nosaka ūdens objekta izmantošanu: n/a

4.5 saimnieciskās darbības veicēja pienākumi un tiesības:

Saimnieciskās darbības veicējam ir tiesības ziņot Dienvidrietumu reģionālajai vides pārvaldei par fiziskajām un juridiskajām personām, kuras neievēro ūdenstilpes un piekrastes aizsardzības joslu režīmu, kā arī Talsu ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus.

³⁰ Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos". Latvijas Vēstnesis, 72, 30.12.2014. <https://likumi.lv/ta/id/271238>

³¹ Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumi Nr. 92 "Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos". Latvijas Vēstnesis, 29, 11.02.2016. <https://likumi.lv/ta/id/280190>

³² Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi". Latvijas Vēstnesis, 96, 21.05.2013. <https://likumi.lv/ta/id/256866>

Saimnieciskās darbības veicēju pienākums ir ievērot šo ekspluatācijas noteikumu un spēkā esošo normatīvo aktu prasības, kā arī iespēju robežās nodrošināt, lai šo noteikumu un normatīvo aktu prasības ievērotu arī citas fiziskas un juridiskas personas.

Ūdenstilpes gultnes tīrīšanas un padziļināšanas darbi jāveic atbilstoši MK noteikumu Nr. 475 prasībām³³. Par saimniecisko darbību, kas saistīta ar potenciālu nelabvēlīgu ietekmi uz zivju resursiem (būvniecība, rekonstrukcija, ezera tīrīšana u.c.) pirms darbības uzsākšanas ir jānodrošina zivsaimnieciskā ekspertīze atbilstoši MK noteikumiem Nr. 188³⁴. Konkrētās saimnieciskās darbības veikšanā ir jāņem vērā attiecīgās ekspertīzes rekomendācijas.

4.6 saimnieciskās darbības veicēja darbība ārkārtējos dabas apstākļos:

Ārkārtas situācijā jārikojas saskaņā ar Talsu novada civilās aizsardzības plānu.³⁵

5. INSTITŪCIJAS, KAS KONTROLĒ EKSPLUATĀCIJAS NOTEIKUMU IEVĒROŠANU:

Par ezeru un piekrastes joslu izmantošanu atbildīgas tās juridiskās un fiziskās personas, kuras atrodas vai veic jebkuru darbību šajās teritorijās. Kontroli veic Talsu novada pašvaldības pilnvarotās personas, Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde un citas pilnvarotās personas vai institūcijas.

Valsts vides kontroli par ekspluatācijas noteikumu ievērošanu savas kompetences ietvaros veic Valsts vides dienesta Dienvidrietumu reģionālā vides pārvalde.

6. PAPILDMATERIĀLI:

6.1 pārskata plāns

(M1:1000 vai 1:2000, vai 1:10000) ar iekrāsotu ūdens objektu (normālam ūdens līmenim) un ūdensteces posmu starp pievadkanālu un atvadkanālu (ja tāds ir), ar norādītu

³³ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība". Latvijas Vēstnesis, 257, 30.12.2014 <https://likumi.lv/ta/id/138363>

³⁴ Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumi Nr. 188 "Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība". Latvijas Vēstnesis, 73, 11.05.2001. <https://likumi.lv/ta/id/17169>

³⁵ Talsu novada civilās aizsardzības plāns. Pieejams: <https://www.talsunovads.lv/lv/dokumentu-katalogs/talsu-novada-sadarbibas-teritorijas-civilas-aizsardzibas-plans>

ūdenstilpes vai ūdensteces aizsargjoslu, hidrotehnisko būvju izvietojumu un drošības aizsargjoslām ap aizsprostiem akvatorijā un krastos, ar esošo vai paredzēto peldvietu vai piestātņu izvietojumu un paredzēto peldbūvju pieļaujamām atrašanās vietām (ja tādas ir paredzētas), kā arī ar atbilstoši attiecīgās vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam norādītu attiecīgā ūdensobjekta vai tā posma un tā krastu teritorijas plānoto (atļauto) izmantošanu:

Skatīt 1.pielikumu

6.2 ģeodēzisko darbu veikšanai sertificētas personas sastādīts akts

par ūdens līmeņu mērlatas piesaisti EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (ja saimnieciskās darbības veikšanai nepieciešams regulēt ūdens objekta ūdens līmeni):

Šo ekspluatācijas noteikumu izstrādes laikā konstatēts, ka Talsu ezeram nav ierīkota ūdens līmeņu mērlata. Nepieciešams uzstādīt atbilstošu latu, to piesaistot EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5) normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

6.3 ūdens objekta saimnieciskās darbības ietekmēto pašvaldību uzskaitījums:

Talsu novada pašvaldība

6.4 ūdens objekta kopīpašnieku saraksts:

Kadastra numurs: 88010130125

Piederība: pašvaldība

Par ūdens objekta ekspluatācijas noteikumu izpildi atbildīgā persona (saimnieciskās darbības veicējs): **Talsu novada pašvaldība**

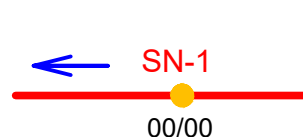
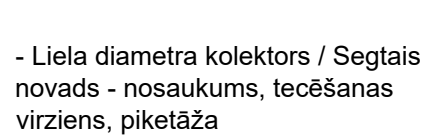
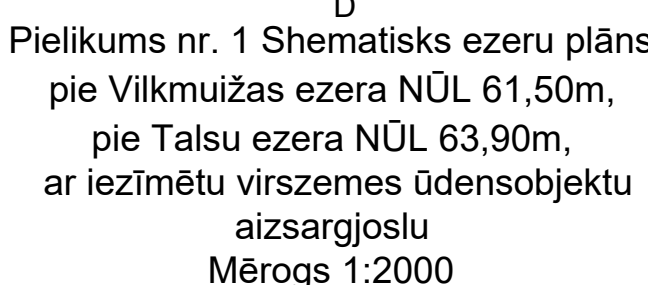
7. PIELIKUMI

1. pielikums. Shematisks ezeru plāns pie Vilkmuižas ezera NŪL 61,50 m, pie Talsu ezera NŪL 63,90 m, ar iezīmētu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu Mērogs 1:2000

2.pielikums. Testēšanas pārskats Nr. 442-6, 442-7, 442-8, 442-9, 442-10/2024

3.pielikums. Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram

4.pielikums. Socio-ekonomiskais ziņojums Talsu ezeram

1 km

TESTĒŠANAS PĀRSKATS Nr. 442/2024

24.09.2024.

Klients: **Saldūdeņu risinājumi, Sabiedrība ar ierobežotu atbildību**, reģ. Nr. 44103135690

Adrese: Kalna Plūči, Vaives pagasts, Cēsu novads, Latvija

Objekts: **1. Vilkmuižas ezers, Talsi, Talsu novads**

2. Talsu ezers, Talsi, Talsu novads

3. Mērsraga kanāls, Mērsraga pagasts, Talsu novads

Paraugu ņemšanas mērķis: Kvalitātes kontrole

Paraugu ņemšanas plāns: Saskaņā ar pieteikumu

Informācija par testēšanas paraugiem: Paraugi piegādāti sasaldēti.

Parauga identifikācijas Nr.	Parauga ņemšanas laiks	Parauga veids	Ņemšanas vieta	Daudzums
442-1-24	13.08.2024.	Virszemes ūdens	Vilkmuižas ezers 13.08.2024. U1	0.5 L
442-2-24	13.08.2024.	Virszemes ūdens	Vilkmuižas ezers 13.08.2024. U2	0.5 L
442-3-24	13.08.2024.	Virszemes ūdens	Vilkmuižas ezers 13.08.2024. U3	0.5 L
442-4-24	13.08.2024.	Virszemes ūdens	Vilkmuižas ezers 13.08.2024. U4	0.5 L
442-5-24	13.08.2024.	Virszemes ūdens	Vilkmuižas ezers 13.08.2024. U5	0.5 L
442-6-24	12.08.2024.	Virszemes ūdens	Talsu ezers 12.08.2024. U1	0.5 L
442-7-24	12.08.2024.	Virszemes ūdens	Talsu ezers 12.08.2024. U2	0.5 L
442-8-24	12.08.2024.	Virszemes ūdens	Talsu ezers 12.08.2024. U3	0.5 L
442-9-24	12.08.2024.	Virszemes ūdens	Talsu ezers 12.08.2024. U4	0.5 L
442-10-24	12.08.2024.	Virszemes ūdens	Talsu ezers 12.08.2024. U5	0.5 L
442-11-24	16.08.2024.	Virszemes ūdens	Mērsraga kanāls 16.08.2024. U1	0.5 L
442-12-24	16.08.2024.	Virszemes ūdens	Mērsraga kanāls 16.08.2024. U2	0.5 L

Laboratorija nav atbildīga par klienta sniegtajām ziņām.

Paraugu ņemšana: Paraugu ņemšanu veicis klients.

Metode: klients nav norādījis.

Paraugš pieņemts laboratorijā: 18.09.2024. 11:00

Testēšana: sākta 18.09.2024., pabeigta 24.09.2024.

Testēšanas rezultāti

Nosakāmais rādītājs, mērvienība	Testēšanas metode	Testēšanas rezultāts ar nenoteiktību ¹
Parauga identifikācijas Nr.: 442-1-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	41 ± 3
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	39 ± 5
BSP ₅ , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	5.6 ± 0.6
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	3.92 ± 0.21
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.44 ± 0.03

Nosakāmais rādītājs, mērvienība	Testēšanas metode	Testēšanas rezultāts ar nenoteiktību ¹
Parauga identifikācijas Nr.: 442-2-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	66 ± 5
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	35 ± 4
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	4.3 ± 0.5
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.04 ± 0.06
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.056 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-3-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	51 ± 4
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	38 ± 5
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	3.8 ± 0.4
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.00 ± 0.05
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.050 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-4-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	47 ± 4
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	35 ± 4
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	3.4 ± 0.4
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.00 ± 0.05
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.052 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-5-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	53 ± 4
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	41 ± 5
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	4.2 ± 0.4
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.10 ± 0.06
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.056 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-6-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	40 ± 3
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	41 ± 5
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	3.2 ± 0.3
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	2.04 ± 0.11
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.22 ± 0.02
Parauga identifikācijas Nr.: 442-7-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	69 ± 6
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	43 ± 5
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	3.0 ± 0.3
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.10 ± 0.06
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.052 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-8-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	85 ± 7
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	31 ± 4
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	2.1 ± 0.2
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.03 ± 0.06
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.052 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-9-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	55 ± 5
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	30 ± 4
BSP _s , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	2.1 ± 0.2
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	0.94 ± 0.05
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.052 ± 0.004

Nosakāmais rādītājs, mērvienība	Testēšanas metode	Testēšanas rezultāts ar nenoteiktību ¹
Parauga identifikācijas Nr.: 442-10-24		
Suspendētās vielas, mg/L	LVS EN 872:2007	54 ± 4
ĶSP, mg O ₂ /L	ISO 15705:2002	26 ± 3
BSP ₅ , mg O ₂ /L	LVS EN ISO 5815-1:2020	2.0 ± 0.2
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	0.84 ± 0.05
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.050 ± 0.004
Parauga identifikācijas Nr.: 442-11-24		
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	0.99 ± 0.05
N/NO ₃ ⁻ , mg/L	LVS 339:2001	<0.0075
N/NO ₂ ⁻ , mg/L	LVS ISO 6777:1984	<0.0016
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.008*
P/PO ₄ , mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 4	<0.007
Parauga identifikācijas Nr.: 442-12-24		
Nkop., mg/L	APHA Stand.Method 4500 NO ₃ ⁻ B	1.07 ± 0.06
N/NO ₃ ⁻ , mg/L	LVS 339:2001	<0.0075
N/NO ₂ ⁻ , mg/L	LVS ISO 6777:1984	<0.0016
Pkop., mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 7	0.014 ± 0.001
P/PO ₄ , mg/L	LVS EN ISO 6878:2005 p. 4	<0.007

*Rezultāts atrodas intervālā starp metodes noteikšanas robežu (MDL) un mazāko kvantitatīvi nosakāmo koncentrāciju (LQ)

¹Rezultāti, kas mazāki par metodes detektēšanas robežu (MDL), uzdoti ar zīmi „<“. Rezultāta nenoteiktība tiek uzdota tad, ja rezultāts ir lielāks vai vienāds ar kvantitatīvi nosakāmo koncentrāciju (LQ). Uzrādītā nenoteiktība ir paplašinātā nenoteiktība, kas aprēķināta, izmantojot pārklāšanās koeficientu 2, kurš nodrošina apmēram 95% ticamības līmeni.

Testēšanas rezultāti attiecas tikai uz konkrēto testēšanas paraugu.

Testēšanas pārskata reproducēšana nepilnā apjomā nav atļauta bez testēšanas laboratorijas rakstiskas atļaujas.

Laboratorijas vadītāja

Anita Šomase

e-Paraksts

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Talsu ezeram

2025

Darbu izpildīja:

Matīss Žagars, projekta vadītājs

Māris Liepiņš, pētnieks

Marta Dieviņa, pētniece

Linda Puncule, pētniece

SATURS

1. Ievads.....	4
2. Darbā izmantotie jēdzieni.....	5
3. Talsu ezera vispārīgs raksturojums.....	7
3.1. Paraugu ievākšana 2024. gadā.....	7
4. Zivju barības bāze.....	9
4.1. Zooplanktons.....	9
4.2. Zoobentoss.....	10
5. Zivju sabiedrība.....	11
5.1. Metodes.....	11
5.2. Rezultāti.....	12
6. Zivsaimnieciski nozīmīgo zivju sugu populāciju raksturojums.....	13
6.1. Asaris.....	13
6.2. Rauda.....	14
7. Talsu ezera zivsaimnieciskā apsaimniekošana.....	17
7.1. Līdzšinējā apsaimniekošana un situācijas novērtējums.....	17
7.1.1. Apsaimniekošana.....	17
7.1.2. Zivju resursu stāvoklis un makšķerēšana.....	17
7.1.3. Zvejniecība.....	17
7.1.4. Maluzveja.....	17
7.2. Apsaimniekošanas ieteikumi nākotnē.....	17
7.2.1. Makšķerēšana un zemūdens medības.....	18
7.2.2. Zvejniecība.....	18
7.2.3. Sabiedrības iesaiste.....	18
8. Zivju ielaišana.....	20
8.1. Līdaka.....	20
8.2. Pārējās zivju sugas.....	21
9. Talsu ezera zivsaimnieciskās izmantošanas noteikumi.....	22

1. IEVADS

Talsu novada pašvaldība saredz nepieciešamību izstrādāt Talsu ezera ekspluatācijas (apsaimniekošanas) t.sk. zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus. Tāpēc ūdenstilpē nepieciešams veikt zivju sabiedrības stāvokļa izvērtēšanu.

Šī darba mērķis bija izstrādāt Talsu ezera zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus. Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti šādi uzdevumi:

1. Iegūt vēsturiskos datus par Talsu ezeru no pieejamiem datu reģistriem, uzraudzības programmām, iepriekš veiktajiem pētījumiem, publikācijām u.c. avotiem, un tos apkopot;
2. Novērtēt svarīgāko zivju barības bāzes (zoobentosa un zooplanktona organismu esamību);
3. Veikt ihtioloģisko izpēti, kuras ietvaros:
 - veikt vienu pētniecisko kontrolzveju, izmantojot *Nordic* tipa daudzacu žauntīklus (Eiropas standarts EN 14757:2015)¹ un žauntīklus (acs izmērs 60 – 80mm);
 - atbilstoši kontrolzvejas rezultātiem sagatavot zivju krājumu raksturojumu;
 - novērtēt zivju sugu sastāvu un biomasu, zivsaimnieciski svarīgāko zivju sugu populāciju vecuma struktūru un barošanās paradumus;
 - izstrādāt ūdenstilpes zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus.

¹ CEN - European Committee for Standardization, 2015. Water quality – Sampling of fish with multi-mesh gillnets. Brussels, 29pp.

2. DARBĀ IZMANTOTIE JĒDZIENI

Aizsargjosla – noteikta platība, kuras uzdevums ir aizsargāt dažādus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību, kā arī pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

Barības vielas – neorganiski savienojumi, ko pirmprodukcijas ražošanai izmanto fitoplanktons un ūdensaugi. Galvenie barības vielu daudzumu raksturojošie parametri ūdenstilpēs:

Fosfāti ir augiem un aļģēm bioloģiski vispieejamākais fosfora avots. Fosfora savienojumi ūdenstilpē dabiski rodas iežu dēdēšanas un augsnes erozijas procesā, fosfāti nonāk ūdenstilpēs arī nokrišņu veidā. Mūsdienās fosfāti ūdenstilpēs nokļūst lielākoties antropogēnas ietekmes rezultātā: ar komunālo notekūdeņu un lauksaimniecībā izmantoto minerālmēslu noteci ūdenstilpes sateces baseinā.

Kopējā slāpekļa un kopējā fosfora daudzums rāda, cik daudz ūdenī esošā slāpekļa/fosfora iekļauts organiskos/neorganiskos savienojumos, kā arī fitoplanktonā.

Nitrāti ir augiem un aļģēm bioloģiski vispieejamākais barības vielu avots, kas rodas, oksidējoties amonija joniem.

Nitrīti ir starpstadija amonija oksidēšanā (pārveidošanā) par nitrātiem, tāpēc to daudzums saldūdeņos parasti ir neliels; augstas koncentrācijas var norādīt uz paaugstinātu antropogēnas izcelsmes barības vielu klātbūtni ūdenstilpnē

Bentivorās zivis – zivis, kuras galvenokārt barojas ar zoobentosu jeb piegrunts slāni apdzīvojošiem bezmugurkaulniekiem. Tādas zivis ir, piemēram, visu zivju sugu mazuļi, kā arī plauži, pliči, līņi pieauguša īpatņa stadijā.

Planktivorās zivis – zivis, kas pieauguša īpatņa stadijā barojas galvenokārt ar zooplanktonu (mikroskopiski vēžveidīgie). Tādas zivis ir, piemēram, vīķe un ausleja.

Plēsīgās zivis – zivis, kuras pieauguša īpatņa stadijā barojas ar citām zivīm. Tādas zivis ir, piemēram, asaris, zandarts, līdaka.

Rūpnieciskā zveja – darbība nolūkā iegūt zivis, izmantojot rūpnieciskus zvejas rīkus. Rūpnieciskā zveja sīkāk iedalās:

- Komerčiālā zveja – zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt, piedāvāt tirgū vai pārdot zivis, lai gūtu peļņu.
- Pašpatēriņa zveja – zvejas tiesību izmantošana nolūkā iegūt zivis savam patēriņam bez tiesībām tās piedāvāt tirgū, pārdot vai nodot citām personām labuma gūšanai.

Sugu sabiedrība jeb cenoze – konkrētās organismu grupas kopums kādā teritorijā (piemēram, ūdensaugu sabiedrība, zooplanktona sabiedrība u.c).

Taksons – bioloģisko sistēmu organismu klasifikācijas vienība, piemēram, dzimta, ģints, suga.

Taksonomiskais sastāvs – konstatēto taksonu veids un to skaits.

Tauvas josla – sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem.

3. TALSU EZERA VISPĀRĪGS RAKSTUROJUMS

Talsu ezers atrodas Talsu pilsētas centrā. Talsu ezera virsmas platība ir 3,6 ha, vidējais dziļums 11,6 m, maksimālais dziļums 16,5 m. Ūdenstilpes krasti lēzeni, ZA un DR krasti stāvi, dibens lielākoties dūņains, vietām smilts, grants. Ūdenstilpe ietilpst Ventas upju baseina apgabalā (LVGMC klasifikācija 37164)².

Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu³ Talsu ezers nepieder publiskiem ezeriem, tā īpašnieks ir pašvaldība. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 6.pantu⁴ zvejas tiesības pieder ūdeņu īpašniekam un tiek izmantotas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu⁵, Talsu ezera aizsargjoslas platums ne mazāk kā 10 metrus plata josla gar virszemes ūdensobjekta krasta līniju, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ, gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju — visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 9.pantu ezeram ir noteikta 4 metrus plata tauvas josla, ko zvejnieki un makšķernieki drīkst izmantot, pārvietojoties gar ūdenstilpes krastu.

3.1. Paraugu ievākšana 2024. gadā

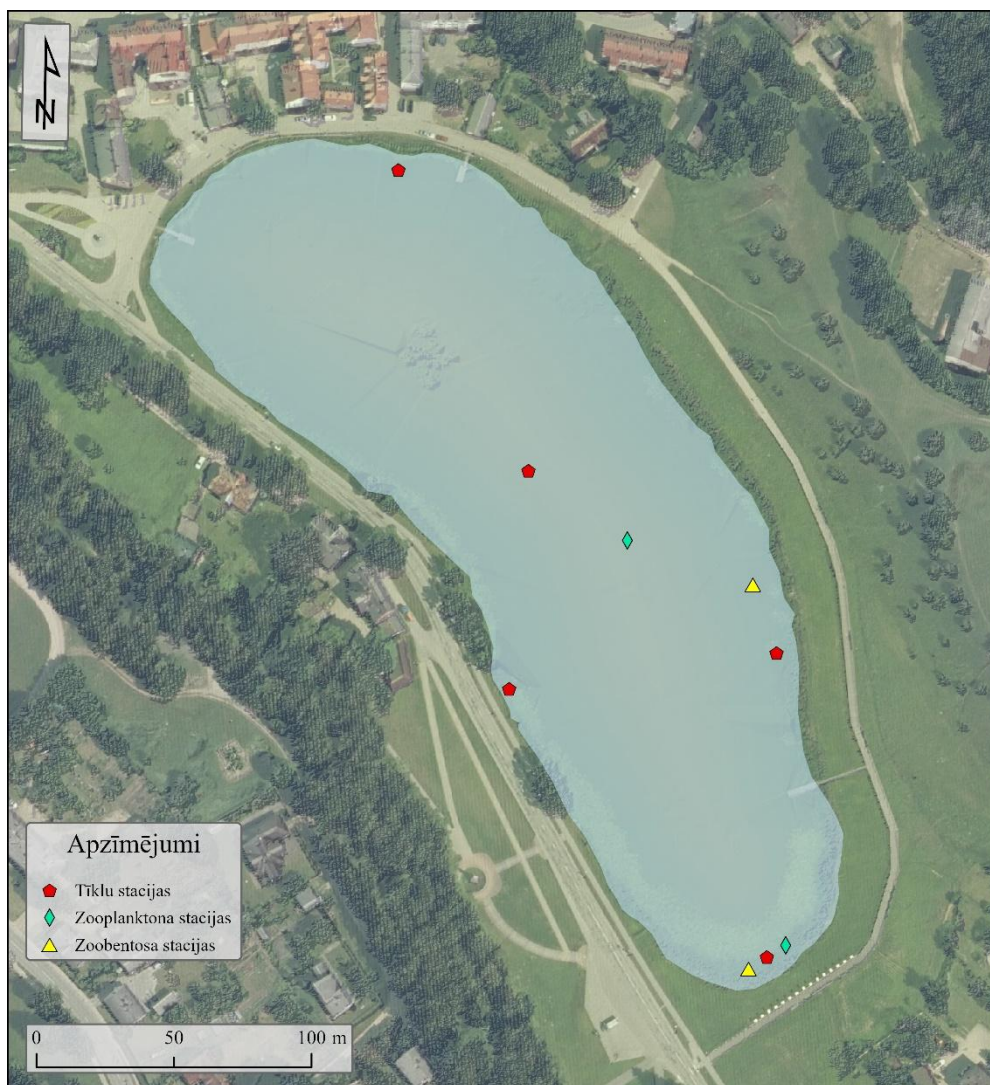
Lai raksturotu Talsu ezera ekosistēmu, ihtioloģiskie un zivju barības bāzes paraugi 2024. gadā ievākti dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās, ar mērķi identificēt organismu sastopamību, biomasu un sugu sastāva mainību. 2024.gada vasaras sezonā Talsu ezerā tika ievākti 2 zooplanktona un 2 zoobentosa paraugi. Savukārt ihtioloģiskai izpētei paraugu ievākšana notika 5 tīklu stacijās, kuras tika izvietotas dažādās dziļuma zonās viscaur ūdenstilpei (1.attēls).

² Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam. Pieejams: https://videscentrs.lv/mc/files/Udens/UBA_2022_2027/Ventas%20UBA%20plans%202022-2027%20final.pdf

³ Civillikums. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937. <https://likumi.lv/ta/id/225418>

⁴ Zvejniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 66, 28.04.1995. <https://likumi.lv/ta/id/34871>

⁵ Aizsargjoslu likums. Latvijas Vēstnesis, 56/57, 25.02.1997. <https://likumi.lv/ta/id/42348>

1. attēls. Zivju paraugu (5), zooplanktona paraugu (2) un zoobentosa paraugu (2) ievākšanas stacijas Talsu ezerā 2024.gada vasaras sezonā.

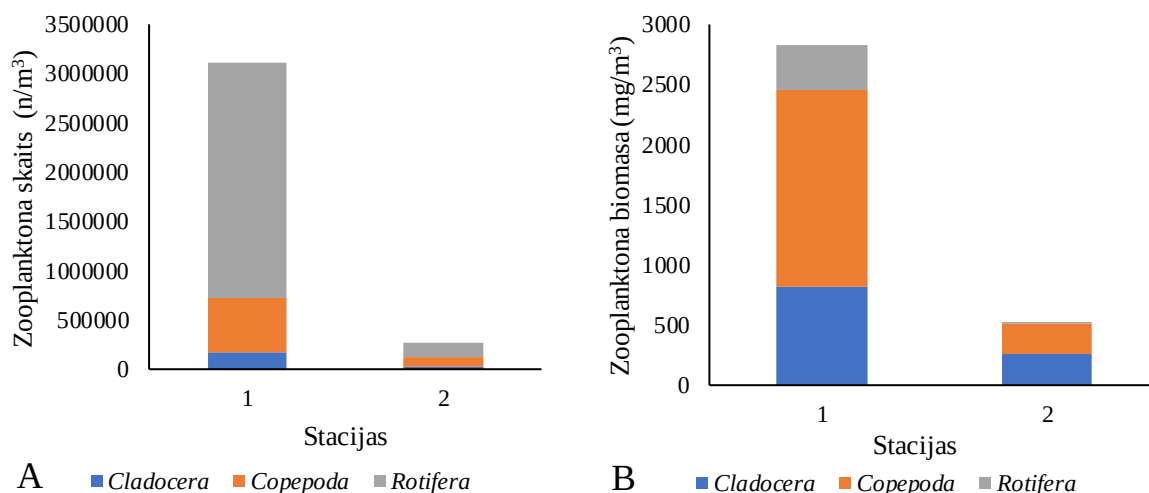
4. ZIVJU BARĪBAS BĀZE

4.1. Zooplanktons

Zooplanktons (mikroskopiski vēžveidīgie) ir svarīga ūdenstilpju ekosistēmu sastāvdaļa. Zooplanktona organismi ir nozīmīga visu zivju sugu mazuļu un planktonēdāju zivju barība.

Zooplanktona paraugi ievākti ar Rutnera tipa batometru (batometra tvertnes tilpums 2 litri), ņemot paraugus no ūdens virskārtas līdz dziļumam, kur ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzums vairs nav dzīvajiem organismiem pietiekams. Savāktais ūdens tika filtrēts ar Apšteina tipa planktona tīklu (diametrs 30 cm, acs izmērs 55 μm). Paraugi fiksēti ar 96% etanolu, kopējai etanola koncentrācijai sasniedzot 10%. Zooplanktona taksonomiskais sastāvs noteikts līdz sugas, ģints vai kārtas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits (n/m^3), izmērs un aprēķināta to biomasa (mg/m^3)

Talsu ezera 2024. gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, zooplanktona organismu skaits vidēji sasniedz $1684312 \text{ n}/\text{m}^3$ (2. attēls). Pēc skaita zooplanktona cenožē dominē virpotāji *Rotifera*. Zooplanktona biomasa 2024. gada vasaras sezonā ūdenī ir vidēja, tā vidēji sasniedz $1670 \text{ mg}/\text{m}^3$. Pēc biomasas dominē vidējā izmēra zarūsaiņu *Cladocera* un airkājvēžu *Copepoda* īpatņi, kas ir viens no zivju galvenajiem barības objektiem. Kopumā zooplanktona cenožē dominē vidēja izmēra īpatņi. Tas skaidrojams ar salīdzinoši augstu t.s. “izēšanas” spiedienu – trūkst lielo plēsīgo zivju, kas ierobežo nelielo, planktivoro zivju daudzumu. Kopumā secināms, ka zivju barošanās nolūkiem piemērotu zooplanktona organismu daudzums Talsu ezerā zivju mazuļiem un planktivorām zivīm ir pietiekams.

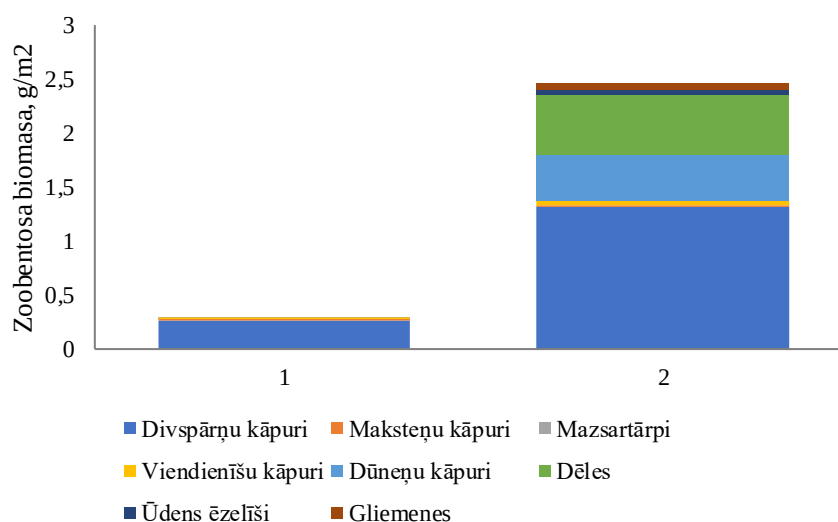
3.attēls. Zooplanktona skaits (n/m^3) (A) un biomasa (mg/m^3) (B) Talsu ezerā 2024. gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā. Paraugu ņemšanas stacijas atzīmētas ar 1-2.

4.2. Zoobentoss

Zoobentoss jeb ūdens bezmugurkaulnieki, kas apdzīvo ūdenstilpes gultni, ir nozīmīgs ūdens ekosistēmu elements. Šiem dzīvniekiem raksturīgi dažādi barošanās objekti (zooplanktons, fitoplanktons, citi bezmugurkaulnieki u.c.) un mehānismi (filtrētāji, plēsēji u.c.), kas norāda uz to, ka tiem ir gan tieša, gan pastarpināta ietekme uz ūdens barības ķēžu funkcionēšanu. Papildus tam, zināms, ka zoobentoss ir nozīmīgākais zivju sabiedrību barības objekts Latvijas un Eiropas ezeros.

Zoobentosa paraugi Talsu ezerā ievākti 2024. gada 12. augustā. Paraugi ievākti divās stacijā (1.attēls) no ūdenstilpes grunts virskārtas ar Ekmaņa gruntssmēlēju, vai grunts skrāpi (viena parauglaukuma platība $0,25\text{m}^2$), paraugam veikti 4-6 atkārtojumi, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par piegrunts bezmugurkaulnieku sabiedrības sastāvu. Paraugu skalošanai izmantots metālisks siets ar acu izmēru $0,5\text{ mm}$, pēc tam paraugi fiksēti etanola šķīdumā, kopējai etanola koncentrācijai paraugā sasniedzot 70%. Tālākā paraugu šķirošana un taksonomiskā sastāva noteikšana veikta laboratorijā. Organismi noteikti līdz kārtas vai, ja iespējams, sugas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits un nosvērts to biomasas. Paraugos konstatētais organismu skaits un svars pārrēķināts uz vienu kvadrātmetru – n/m^2 un g/m^2 .

Talsu ezerā zoobentosa organismu biomasas vasarā, paraugu ievākšanas laikā, svārstās starp $0,275\text{ g}/\text{m}^2$ 1. stacijā līdz $2,455\text{ g}/\text{m}^2$ 2. stacijā. Zoobentosa cenoze pēc biomasas dominē divspārņu kāpuri *Diptera*, kas ir svarīgi zivju mazuļu un bentivoro zivju barības objekti (3.attēls). Kopumā secināms, ka Talsu ezerā zoobentosa organismu daudzveidība un biomasas ir pietiekama, lai nodrošinātu ar barību zivju mazuļus un bentivorās zivis.

3.attēls. Zoobentosa organismu daudzums Talsu ezerā 2024. gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā. Paraugu ņemšanas stacijas atzīmētas ar 1-2.

5. ZIVJU SABIEDRĪBA

5.1. Metodes

Zivju sabiedrības paraugu ievākšana tika veikta 2024. gada 12.-13. augustā dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās (1.attēls). Vasaras periods zināms kā laiks, kad iegūstama visprecīzākā informācija par zivju sabiedrības sastāvu, jo zivis vienmērīgi izplatītas visā ūdenstilpē.

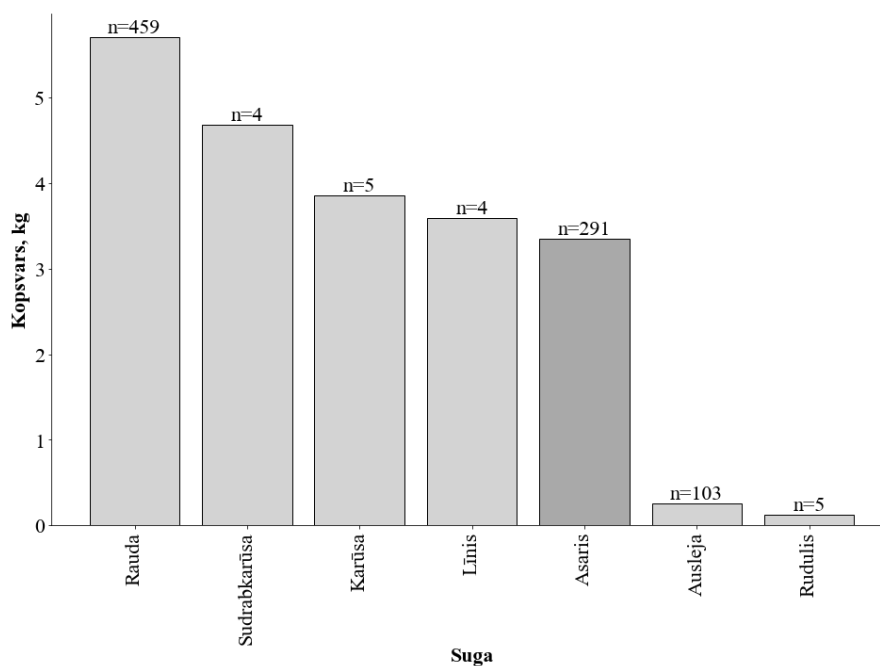
Lai iegūtu informāciju par zivju sabiedrību raksturojošo parametru telpisko mainību, tīkli izvietoti vietās, kas reprezentē zivju sabiedrības sastāvu dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās, piemēram, dažādos dziļumos, vietās ar dažādu aizaugumu, dažādos attālumos no krasta. Tika veikta pētnieciskā zveja ar grimstošiem un peldošiem *Nordic* tipa daudzacu žauntīkliem (1,5 m un 6,0 m augsti; 30,0 m gari), kuru linauma acs izmērs bija 5 – 55 mm. Tika izmantoti arī papildus tīkli ar linauma acs izmēru 60 – 80 mm (30,0 m gari 1,5 m augsti), lai iegūtu informāciju par liela izmēra zivīm. Ar mērķi salīdzināt noķerto zivju daudzumu (kg) atšķirīgās ūdenstilpes zonās un starp dažādiem ezeriem, zivju biomasas tika pārrēķinātas uz 100m² tīklu.

Kopumā paraugu ievākšana notika 5 stacijās (1.attēls), kuras tika izvietotas dažādās dziļuma zonās viscaur ūdenstilpei. Pasīvie zvejas rīki (tīkli) tika ievietoti ūdenstilpē vakarā un izņemti nākamās dienas rītā. Tīkli atradās ūdenī vidēji 11-12 stundas. Iegūtās zivis tika sašķirotas pēc sugām, katrs īpatnis tika nosvērts un nomērīts. Ievākti arī zivsaimnieciski nozīmīgāko zivju sugu (asaris, rauda) īpatņu kuņģu paraugi (maksimums 5 īpatņi no 1 cm garuma grupas), ar mērķi raksturot zivju sabiedrības barošanās paradumus.

Papildus tam biežāk sastopamajām un zivsaimnieciski nozīmīgākajām zivju sugām noteikts arī vecums (maksimums 5 īpatņi no 1 cm garuma grupas). To nosaka pēc vecumu reģistrējošām struktūrām – gan zvīņām (rauda), gan galvaskausā esošajiem kauliem: *operculum* kauliem (asaris).

5.2.Rezultāti

Pētījuma laikā tika nozvejotas zivis no 7 sugām, kas kopā sastādīja 21,56 kg (4.attēls). Noķertas šādu sugu zivis: rauda (5,7 kg; īpatņu skaits (n)=459), sudrabkarūsa (4,68 kg; n=4), karūsa (3,85 kg; n=5), līnis (3,59 kg; n=4), asaris (1,68 kg; n=291), ausleja (0,25 kg; n=103), rudulis (0,12 kg; n=5).

4. attēls. Kopējā zivju nozveja Talsu ezerā (kg). Plēsīgās zivju sugas ir iezīmētas tumšākas. “n” apzīmē īpatņu skaitu.

Zivju sabiedrībā gan pēc biomasas gan skaita dominē rauda (5.attēls). Kopējā visu zivju sugu biomasu vērtējama kā vidēja. Talsu ezera zivju sugu sastāvs vērtējams kā tipisks mērenās klimata joslas ūdensobjektiem. Ezera sliktā ekoloģiskā stāvokļa un maksšķerēšanas spiediena dēļ, lomu struktūrā vērojams salīdzinoši zems plēsīgo zivju un augsts nelielu karpveidīgo zivju (rauda, ausleja) īpatsvars. . Salīdzinoši daudz (pēc biomasas) sastopami līņi, karūsas un sudrabkarūsas, kas, Talsu ezera gadījumā, ir uzskatāmas par vērtīgu zivsaimniecisku resursu.

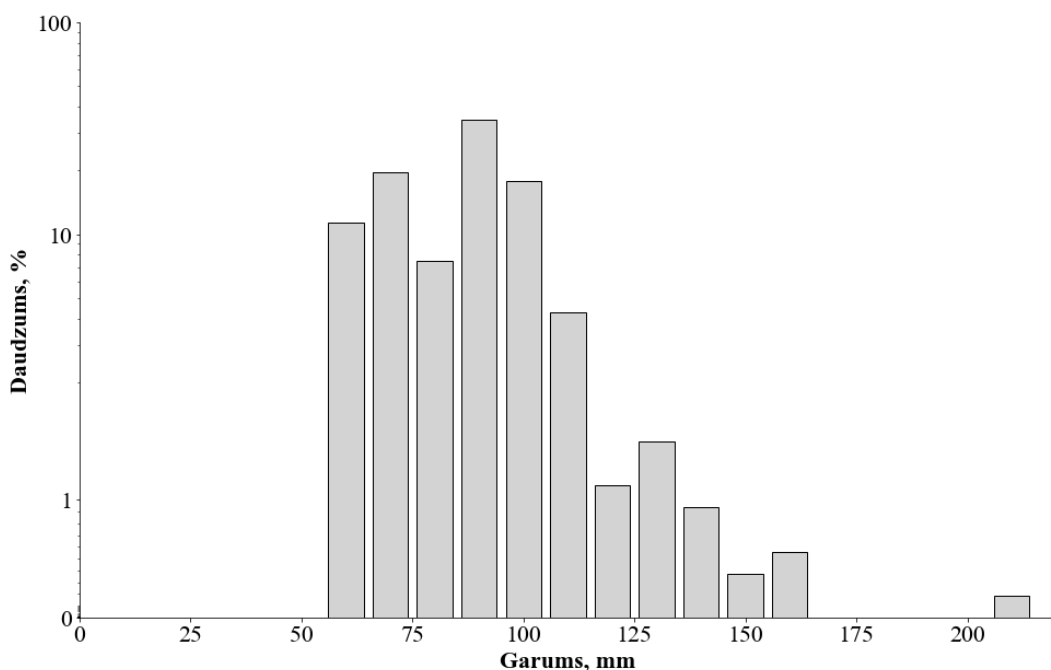
Svarīgi minēt, ka līdaku nozvejas sekmes ar doto metodi ir vājas, kas skaidrojams ar to neaktīvo dzīvesveidu vasaras sezonā. Līdaka medījumu gaida slēpnī, nevis aktīvi meklē, līdz ar to tā retāk tiek notverta ar pasīvajiem zvejas rīkiem (tīkliem), kas veiksmīgāk izmantojami, pētot aktīvas plēsīgās zivis, piemēram, asarus.

6. ZIVSAIMNIECISKI NOZĪMĪGO ZIVJU SUGU POPULĀCIJU

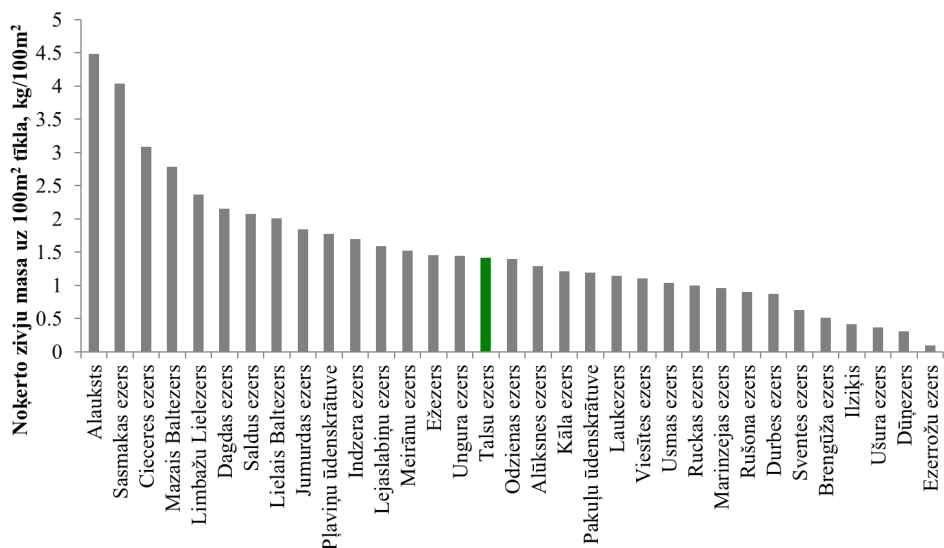
RAKSTUROJUMS

6.1.Asaris

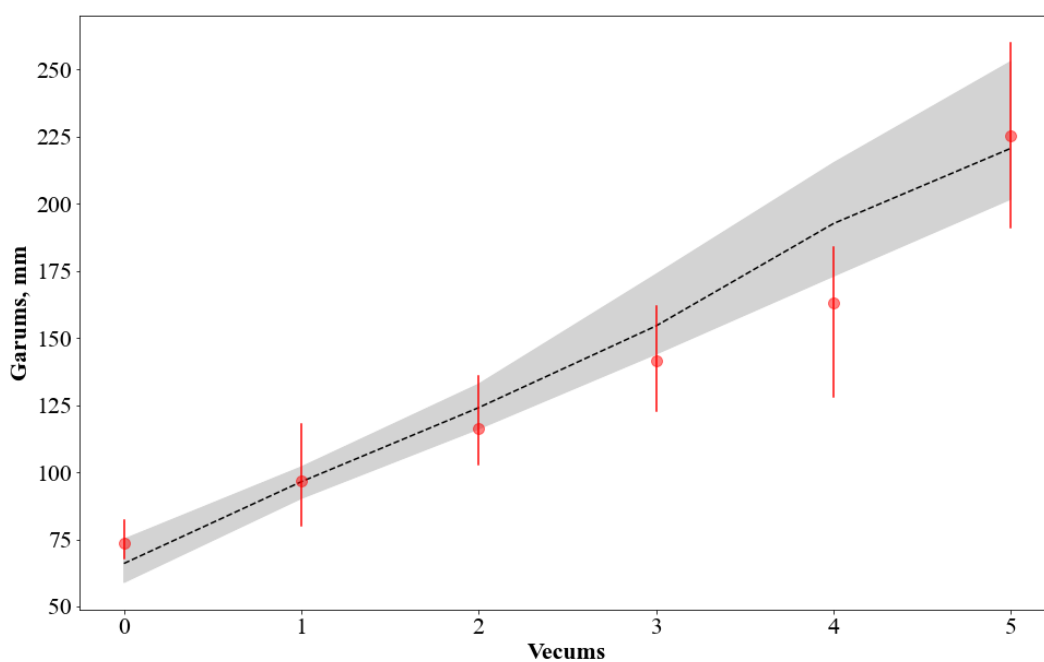
Tika noķerti asari individuālā svara robežās no 2,2 g līdz 245,9 g. Ezerā sastopamas lielākoties maza un vidēja izmēra paaudžu zivis, zemās ekoloģiskās kvalitātes dēļ, lielie īpatņi sastopami reti (5. attēls). Salīdzinot ar citiem Latvijas ūdensobjektiem, asaru kopējā biomasa Talsu ezerā ir vidēja (6. attēls). Vecums noteikts 50 ezera asariem no 0+ līdz 5 gadiem (7. attēls). Salīdzinot ar citiem Latvijas ezeriem, asari aug lēni. Asaru barošanās dati liecina, ka neliela izmēra asari (6-10 cm) barojušies ar zoobentosu, konkrēti hironomīdu kāpuriem, kas ir enerģētiski augstvērtīgi barības objekti. Sasniedzot lielāku garumu, asari Talsu ezerā sāk pakāpeniski baroties ar citām zivīm, kas uzskatāma par tipisku parādību.

5.attēls. Asaru skaita sadalījums pa garuma grupām (y ass logaritmēta)

6. attēls. Noķerto asaru daudzums pēc masas (kg) uz 100m² tīklu Latvijas ezeros.

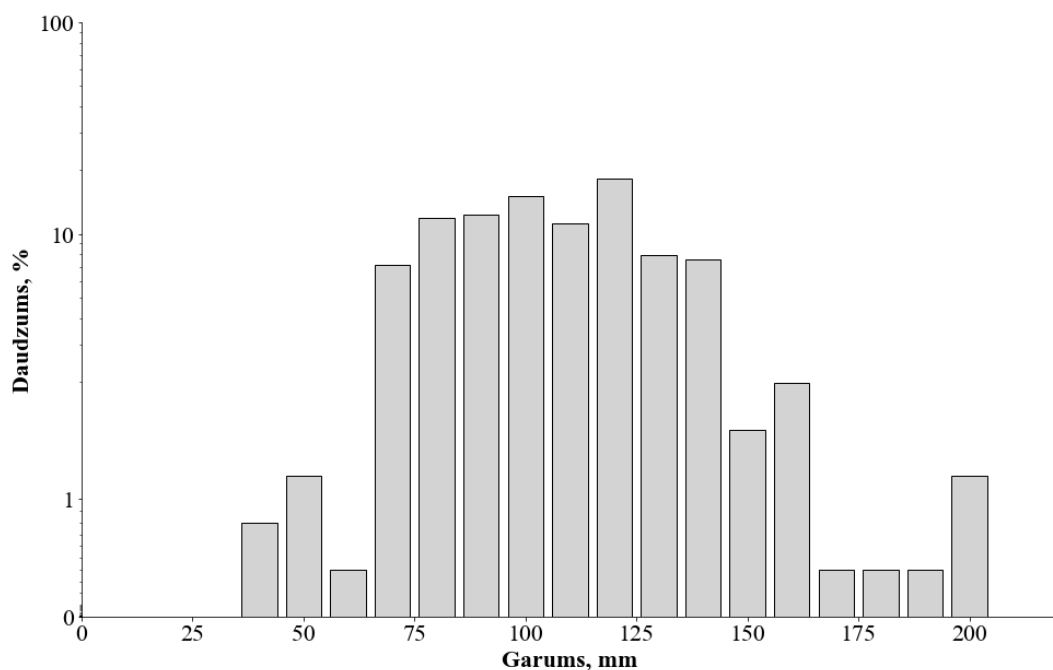

7. attēls. Asaru vecuma un garuma attiecības salīdzinājums pētītajā (sarkanie simboli +/- standartnovirze) un citos Latvijas ezeros (pelēkais laukums – vidējs augšanas temps Latvijas ezeros).

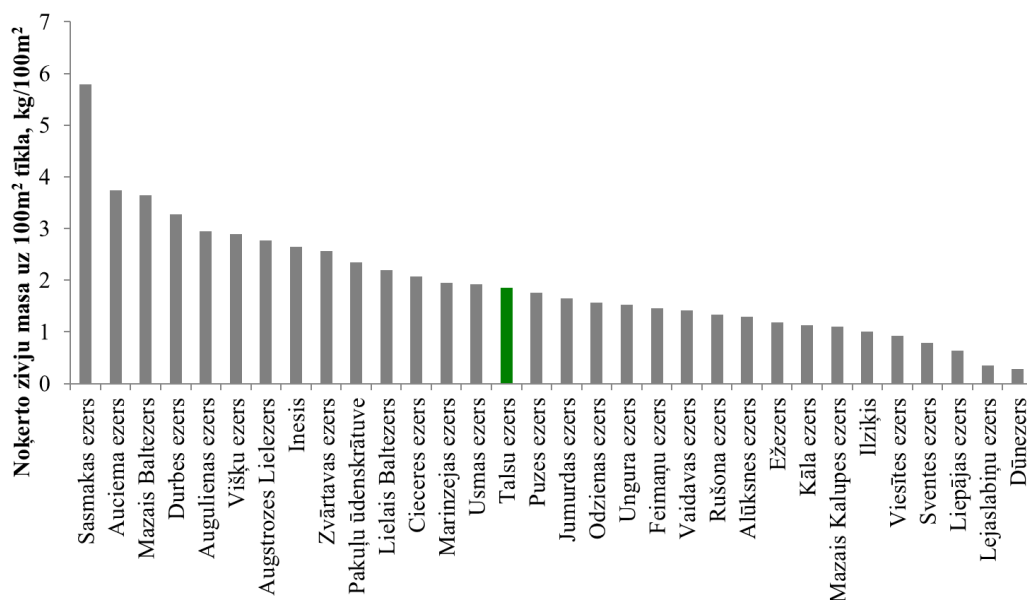
6.2.Rauda

Tika noķertas raudas individuālā svara robežās no 0,4 g līdz 100,1 g. Ezerā sastopami lielākoties maza un vidēja izmēra īpatņi, makšķerniekus interesējošie lielie īpatņi sastopami reti (8.attēls). Salīdzinot ar citiem Latvijas ezeriem, raudu kopējā biomasa Talsu ezerā ir vidēja (9.attēls). Vecums noteikts 55 ezera raudām no 0+ līdz 11 gadiem (10. attēls). Salīdzinot ar

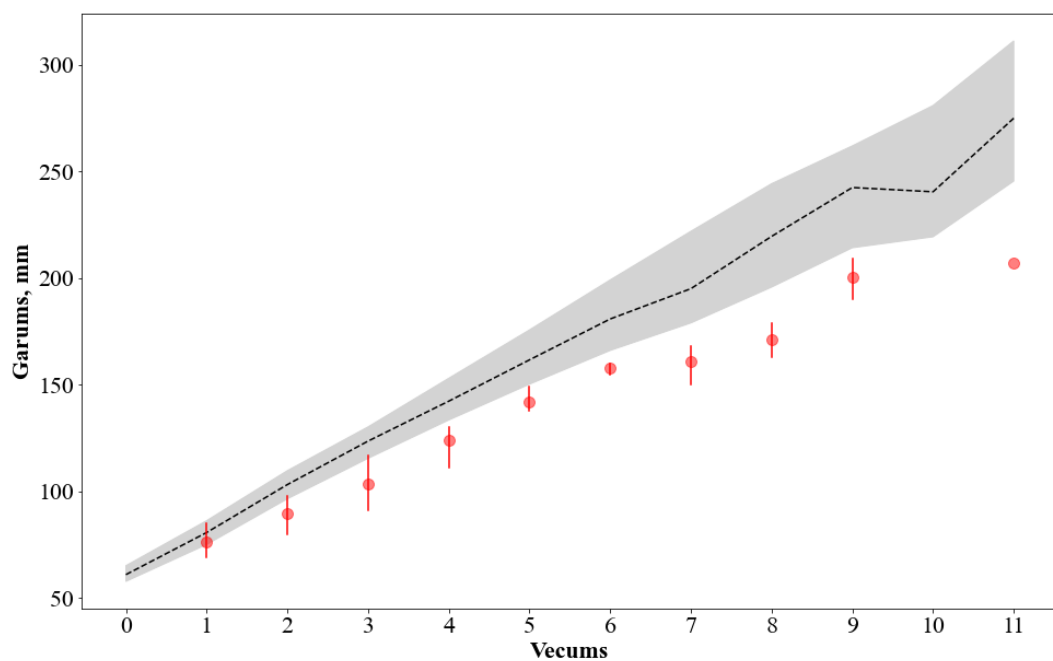
citiem Latvijas ūdensobjektiem, rauda aug lēni, kas skaidrojams galvenokārt ar iekšsugas konkurenci par pieejamajiem barības resursiem. Barošanās dati liecina, ka raudas galvenokārt barojušās ar zooplanktona organismiem un augiem.

8.attēls. Raudu skaita sadalījums pa garuma grupām (y ass logaritmēta).

9. attēls. Noķerto raudu daudzums pēc masas (kg) uz 100m² tīklu Latvijas ezeros.

10. attēls. Raudu vecuma un garuma attiecības salīdzinājums pētītajā (sarkanie simboli +/- standartnovirze) un citos Latvijas ezeros (pelēkais laukums – vidējs augšanas temps Latvijas ezeros).

7. TALSU EZERA ZIVSAIMNIECISKĀ APSAIMNIEKOŠANA

7.1. Līdzšinējā apsaimniekošana un situācijas novērtējums

7.1.1. Apsaimniekošana

Pašlaik Talsu ezera apsaimniekošana ir Talsu novada pašvaldības pārziņā. Ezers pēdējos gados nav ticis sistemātiski apsaimniekots. Makšķerniekiem pieejamā infrastruktūra ir pietiekama, ir pieejamas laipas un iekoptas vietas ezera krastā.

7.1.2 Zivju resursu stāvoklis un makšķerēšana

Talsu ezera ūdens kvalitāte pašlaik ir slikta. Ezerā pieejamā zivju nārsta vietu platība uzskatāma par pietiekamu, lai nodrošinātu ūdenstilpē sastopamās zivju sugas ar nārsta dzīvotnēm. Ezera ihtiofauna vērtējama kā cilvēka darbības ietekmēta makšķerēšanas un sliktā ekoloģiskā stāvokļa dēļ ezerā trūkst lielo plēsīgo zivju. Talsu ezera zivju resursus izmanto tikai makšķernieki. Ezerā šobrīd netiek organizēta licencētā makšķerēšana. Praktiski nav pieejama informācija par zivju apjomu, kas makšķerējot tiek izņemts no ūdenstilpes. Pēdējos gados Talsu ezerā zivju krājumi nav tikuši papildināti.

7.1.3. Zvejniecība

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.796⁶ "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos", rūpnieciskās zvejas tīklu limits ir 75 metri. Rūpnieciskā zveja Talsu ezerā netiek veikta.

7.1.4. Maluzveja

Uz Latvijas ūdeņu zivju resursiem lielu ietekmi vēl arvien atstāj maluzvejnieki. Izvērtējot situāciju un konsultējoties ar vides inspektoriem un vietējiem iedzīvotājiem, secināms, ka maluzvejas gadījumi ir epizodiska rakstura un tie neatstāj būtisku ietekmi uz ezera zivju resursu.

7.2. Apsaimniekošanas ieteikumi nākotnē

Apsaimniekošanas pieejas izveidi ieteicams sākt ar ieinteresēto pušu apzināšanu un iesaistīšanu diskusijā par Talsu ezera apsaimniekošanu. Svarīgi saprast, ko vēlas katra no iesaistītajām pusēm (pilsētas iedzīvotāji, pašvaldība, makšķernieki, u.c.).

⁶ Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos". Latvijas Vēstnesis, 257, 30.12.2014. <https://likumi.lv/ta/id/271238>

7.2.1. Makšķerēšana un zemūdens medības

Pašreizējā apsaimniekošanas sistēma, kad Talsu ezera zivju resursu izmantošana tiek regulēta ar vispārējiem makšķerēšanas noteikumiem, kopumā uzskatāma par piemērotu. Pašlaik nav saredzams ne ekoloģisks, ne ekonomisks pamats ieviest licencētās makšķerēšanas sistēmu.

Makšķerēšana pilsētvidē pēdējos gados ir kļuvusi populāra arī Latvijā. Talsu ezers kopumā var tikt apsaimniekots un popularizēts kā makšķerēšanas vieta.

Ja tiek nolemts ezeru apsaimniekot kā zivsaimniecisku resursu, tad vispirms nepieciešams veikt darbības ar mērķi uzlabot ezera ekoloģisko stāvokli:

- jānovērš antropogēnas izcelsmes piesārņojuma nokļūšana ezerā
- jāizskata iespēja ezerā izvietot aeratorus un veikt biomanipulāciju (selektīva zveja, ar mērķi samazināt planktivoro un bentivoro zivju īpatsvaru ezerā).

Iepriekš minētās darbības iespējams kombinēt ar alumīnija sāļu ievadi, kas veicina fosfora izgulsnēšanos. Fosfors (dažādos ķīmiskos savienojumos) ir viena no galvenajām barības vielām, kas nepieciešama fitoplanktona un ūdensaugu augšanai. Ezera ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu var veicināt, izgulsnējot fosfora savienojumus, vienlaicīgi ar citiem pasākumiem, kā ūdens aerēšana un biomanipulācija. Kad ezera kopējais ekoloģiskais stāvoklis ir uzlabojies, iespējams ielaist zivis, piemēram, līdaku mazuļus. Līdaku ielaišana palīdzētu kontrolēt miermīlīgo zivju populācijas Talsu ezerā, kā arī palīdzētu šo zivju īpatņiem izaugt līdz makšķerniekus interesējošam izmēram - tas iespējams situācijā, kad plēsēju radītais spiediens samazina konkurenci par barības resursu miermīlīgo zivju starpā, tādējādi veicinot to augšanu.

7.2.2. Zvejniecība

Nav saredzams ne ekoloģisks, ne ekonomisks pamatojums veikt izmaiņas esošajā zvejas regulējumā.

7.2.3. Sabiedrības iesaiste

Ja tiek nolemts, ka ezers nākotnē tiek aktīvi apsaimniekots, ieteicams veicināt sabiedrības plašāku iesaisti ezera resursu apsaimniekošanā. Tas panākams, iesaistot ūdeņu praktiskajā apsaimniekošanā maksimāli plašu sabiedrības daļu, ieinteresējot ezera apmeklētājus, kā arī vietējos iedzīvotājus, kas ikdienā atrodas ūdenstilpes tuvumā. Starp iespējamiem sabiedrības iesaistes pasākumiem minami: regulāri iedzīvotāju informēšanas semināri par ūdenstilpes ekosistēmu, apsaimniekošanu; skolēnu dabas izzināšanas pasākumi ezera krastā; publiska zivju izlaišana, iesaistot visus interesentus u.c.

Zinātnieki uzsver, ka zivsaimniecības pārvaldība ir ciešā mērā saistīta ar cilvēku pārvaldību. Eiropas Komisijas (EK) Ūdens Struktūrdirektīvas 14.panta 1.punktā⁷ ir norādīta rīcība, lai sasniegtu labas kvalitātes ūdens rādītājus, nosakot, ka “dalībvalstis veicina visu ieinteresēto sabiedrības grupu efektīvu iesaisti šīs direktīvas īstenošanā, jo īpaši upju baseinu apsaimniekošanas plānu izstrādē, pārskatīšanā un koriģēšanā”. EK Ūdens Struktūrdirektīvas vadlīnijas skaidro sabiedrības aktīvu iesaisti kā iespēju cilvēkiem pozitīvi ietekmēt ūdens apsaimniekošanu un ar to saistīto lēmumu pieņemšanu. Sabiedrības aktīva iesaiste uzlabo lēmumu pieņemšanas procesu, paplašina vides apziņu, kā arī palielina atbalstu paredzētajām apsaimniekošanas darbībām.

Papildus augstākminētajam, vēlams ik pēc diviem gadiem veikt ūdenstilpes ūdens kvalitātes parametru mērījumus un ik pēc pieciem gadiem atkārtot zivsaimniecisko izpēti. Šīs darbības ļaus sekot izmaiņām ūdens ekosistēmā un attiecīgi pielāgot apsaimniekošanas metodes.

⁷ Eiropas Komisijas (EK) Ūdens struktūrdirektīva. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex%3A32000L0060>

8. ZIVJU IELAIŠANA

Talsu ezerā zivju ielaišanu ieteicams veikt tikai tad, ja (piepildoties vienam no sekojošajiem priekšnoteikumiem):

- tiek īstenotas darbības ar mērķi uzlabot ezera ekoloģisko stāvokli;
- tiek turpināta makšķerēšanas noteikumu ievērošanas kontrole;
- tiek ieviesta licencētā makšķerēšana, kas ļauj sekot izmaiņām ezera apmeklētāju skaitā un no ezera izņemtajam zivju apjomam.

8.1. Līdaka

No daudzskaitlīgiem piemēriem zināms, ka līdaka ir suga, kas ļoti veiksmīgi vairojas mēreno platuma grādu ūdeņos, kur pieejamas dabiskas nārsta vietas. Talsu ezerā pieejamā nārsta dzīvotņu platība uzskatāma par pietiekamu, lai nodrošinātu populācijas pašatjaunošanos un ilgtspējīgu izdzīvošanu. Ja tiek paaugstināta ezera zivsaimnieciskās apsaimniekošanas intensitāte un pieaug ezera apmeklētība, iespējams ielaist līdakas, nolūkā paaugstināt ezera zivju resursa sociāli ekonomisko vērtību.

Līdaku mazuļu ielaišanu var veikt ar vienasaras mazuļiem, sākot no 1,0 – 5,0 g (maks. 20,0 g) vidējā svarā; optimālais ielaišanas laiks – maijs, jūnijs (2. tabula). Talsu ezera gadījumā ielaišanas apjoms, ar aprēķinu 50-100 gb./ha piemērotās platības (~0,8 ha), kopumā sastāda 40 - 80 vienasaras mazuļu. Ielaišanas biežums, gar ezera krastu brienot vai no laivas, ne vairāk par 0,5-1 gb. (atkarībā no ūdensaugu daudzuma) uz krasta līnijas metru. Līdaku mazuļu ielaišanu var veikt arī no laivas vietās, kas piemērotas līdaku mazuļu dzīvei – seklos zālajos līčos ar nelielu dziļumu līdz 2,0 m. Izlaišana samazinātas gaismas apstākļos, tuvāk vakaram vai naktī, palielina mazuļu izdzīvotības iespējas. Mazuļus pēc pieņemšanas līdz tumsai ieteicams izturēt sieta dārziņā. Pieņemot līdaku mazuļus pirms izlaišanas ūdenstilpē, svarīgi ievērot, lai mazuļi būtu sašķiroti atbilstoši izmēru grupām: līdz 5 g vidējā svarā (mazuļi, kas pamatā vēl pārtiek no zooplanktona) un atsevišķā tilpnē mazuļi, kas sver vairāk nekā 5 g vidējā svarā (mazuļi, kas jau kļuvuši plēsēji). Tas ļauj samazināt kanibālisma radītos zaudējumus uzreiz pēc mazuļu izlaišanas, jo ļauj organizēt atšķirīga izmēra zivju izlaišanu dažādās vietās.

Jāatzīmē, ka vēlāks ielaišanas laiks un lielāks mazuļu vidējais svars var būt apgrūtinātas adaptācijas un lēnākas augšanas iemesls. Bez tam, līdaku mazuļu vēlākai ielaišanai vairs nav tik būtiska ietekme uz karpveidīgo zivju mazuļu resursu jeb skaita samazināšanu kā agrākas

(maiņa, jūnija mēnesī) ielaišanas gadījumā, kādēļ kopumā grūtāk sasniegt maksimāli iespējamo atražošanas efektu.

Līdaku mazuļu ielaišanu vēlams veikt ne biežāk kā katru otro gadu, lai izvairītos no kanibālisma, taču ne retāk kā katru trešo gadu, lai līdaku populāciju pastiprinātas slodzes apstākļos uzturētu makšķerniekiem interesantā blīvumā.

2. tabula. Zivju krājumu papildināšanas rekomendācijas

Suga/ stadija	Piemērotā platība (ha)	Ielaišanas laiks	Optimālais svars	Ielaišanas biežums
Vienvasaras līdakas	0,8	Maijs - jūnijs	1 – 5 g (maks. 20 g)	Ne biežāk kā katru otro gadu, taču ne retāk kā katru trešo gadu

8.2. Pārējās zivju sugas

Par zivsaimnieciski nozīmīgākajām uzskatāmi asari un līņi, sudrabkarūsas, karūsas, kā arī mazākā mērā raudas. Visas šīs sugas ūdenstilpe nodrošina ar nepieciešamajām dzīvotnēm un barības resursiem. Šo sugu resursu mākslīgai papildināšanai nav ne bioloģiskā, ne ekonomiskā pamatojuma.

9. TALSU EZERA ZIVSAIMNIECISKĀS IZMANTOŠANAS

NOTEIKUMI

Rūpnieciskā zveja

Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu⁸ Talsu ezers nepieder publiskiem ezeriem. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 6.pantu⁹ zvejas tiesības pieder ūdeņu īpašniekam un tiek izmantotas saskaņā ar spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

Makšķerēšana

Makšķerēšana un zemūdens medības veicamas saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.800¹⁰ "Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi".

Zivju krājumu papildināšana

Zivju krājumu papildināšana veicama saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 150¹¹ "Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu", un šo noteikumu sadaļu "Zivju ielaišana".

Zivju dzīves vides uzlabošana un krājumu aizsardzība

Zivju krājumu aizsardzība veicama saskaņā ar likumdošanā noteikto kārtību, kā arī šo noteikumu sadaļā "Talsu ezera zivsaimnieciskā apsaimniekošana" minētajām rekomendācijām. Nav nepieciešams veikt pasākumus zivju dzīves vides uzlabošanai.

⁸ Civillikums. Valdības Vēstnesis, 41, 20.02.1937. <https://likumi.lv/ta/id/225418>

⁹ Zvejniecības likums. Latvijas Vēstnesis, 66, 28.04.1995. <https://likumi.lv/ta/id/34871>

¹⁰ Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr. 800 "Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi". Latvijas Vēstnesis, 9, 14.01.2016. <https://likumi.lv/ta/id/279205>

¹¹ Ministru kabineta 2015. gada 31. marta noteikumi Nr. 150 "Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu". Latvijas Vēstnesis, 73, 15.04.2015. <https://likumi.lv/ta/id/273416>

Talsu ezers

1. Īss kopējais raksturojums sociālekonomiskā kontekstā

Talsu ezers līdzīgi kā pārējie apkārtnes ezeri atrodas Ziemeļkursas augstienes Vanemas pauguraines augstākajā daļā, kas ir izteikti pauguraina ar lielām augstumu atšķirībām starp pauguru virsotnēm un ielejām. Tāpēc šajā apkārtnē esošie ezeri ir nelieli, bet dziļi. Talsu ezers ir 64 m virs jūras līmeņa un tā platība ir neliela — tikai 3,6ha. Talsu ezers tāpat kā Vilkmuižas ezers veidojies zemledus apstākļos, masīvā ledāja kušanas ūdeņiem skalojot to gultni — tāpēc abi ezeri ir ne vien dziļi, bet arī garenas formas. Izteiksmīgais reljefs ar stāviem pauguriem līdzās ezeram kļuva par nozīmīgiem priekšnoteikumiem, lai vēlajā dzelzs laikmetā (~10. gs.) te izveidotos viens no nozīmīgākajiem kuršu (sākotnēji lībiešu apdzīvots) pilskalniem, kas nepārtraukt apdzīvots četrus gadsimtu garumā. Talsu ezers kopā ar pilskalnu (kas paceļas 32 metrus virs ezera līmeņa) un vecpilsētas apbūvi mūsdienās veido pilsētas simbolisko ainavu un izceļ vietas identitāti.

Lai arī mūsdienās Talsu ezers aizņem vien ~200 daļu no pilsētas kopējās platības un nav vienīgais, tam ir liela rekreatīvā vērtība. Ezers ir pilsētas centrā, viegli pieejams, tā krasti ir labiekārtoti ar vairākām augstvērtīgu skatu perspektīvām. Ezera D malā (un pilskalnā) izveidots gleznu reprodukciju maršruts “Māksla uzzied Talsos”², cenšoties novietot mākslas darbu iespējami atbilstoši skatu punktam uz tajā ietvērto ainavu. Apkārt ezeram kilometra garumā izveidota gājēju taka ar promenādes daļu ezera Ziemeļos un izbūvētu koka laipu tā Dienvidu daļā. Talsu ezera promenāde pie Fabrikas ielas piekļaujas Svētku laukumam, kas kopā veido lielāko pilsētas publisko pasākumu brīvdabas norises vietu. Tieši pie Talsu ezera

¹ Foto: <http://retalsi.lv/talsi-var-but-turisma-perle/>

² https://visittalsi.com/wp-content/uploads/2020/06/Talsi-9-pakalni_A3_print.pdf

promenādes atrodas trīs kafejnīcas (*Cafe Nr. 33*, *Jazz Coffee* un *Cafe Vecpilsēta*), divi apartamenti (*Promenādes apartamenti* un *Nams Nr. 33*) un viesu māja (*Saule*), piestātne un katamarānu un laivas noma izbraucieniem pa ezeru. Gar Fabrikas ielu (ezera Dienvidrietumu malā) līdzās skulptūrai “Koklētājs” atrodas autostāvlaukums (platība ~688 m²) ar kopējo kapacitāti 28 automašīnām. Fabrikas ielas galā pie Talsu Tautas nama ir otrs lielāks stāvlaukums (platība ~1098 m²) ar kopējo kapacitāti 44 automašīnām. Desmit automašīnas iespējams novietot arī promenādes sākuma daļā pie skulptūras “Latvijas Saule”. Stāvlaukumi un promenāde veidota ar vides pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti, blakus atrodas sabiedriskās tualetes. Mērķtiecīga promenādes un Ūdens ielas, gājēju un veloceļa ap ezeru rekonstrukcija norisinājās 2013. gadā projekta “Talsu pilsētībūvniecības pieminekļa piemērošana tūrisma produkta attīstībai” ietvaros.

Raksturotā situācija norāda uz Talsu ezera promenādes lomu — pilsētas viesistaba, parādes vieta, publiskā telpa ar augstu prasījumu pret estētisko skaistumu, vienlaikus viegli pieejama, rosīga un daudzfunkcionāla. Tumsajā laikā gājēju ceļš ap ezeru ir izgaismots, ko pilskalna pusē papildina dažādu krāsu apgaismojums. Ziemā ezeru izmanto publiskai slidošanai un hokejam. Gājēju ceļš ap ezeru tiek izmantots pastaigām, suņu vadīšanai, skriešanai, nūjošanai, mazāk velo braukšanai. Talsu ezers ir vietējo entuziastu maksšķerēšanas vieta. Apmeklētāju radītais troksnis, strūklakas radītais troksnis, brīžiem burzma un sastrēgumi vai satiksmes ierobežojumi rada neērtības daļai vietējās kopienas, kas dzīvo tiešā ezera tuvumā. Tas ņemams vērā, īpaši plānojot publisko pasākumu norisi. Zeme ap ezera krasta līniju pilnībā pieder pašvaldībai.

Problemātiska ir Talsu ezera gājēju ceļa savienošana ar nokļūšanu Talsu pilskalnā. Esošās takas pilskalna nogāzē ir šauras un stāvas, kā arī slapjā laikā slidenas un dubļainas. Talsu pilskalns ar senpilsētu ir valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis³, tāpēc jebkāda veida labiekārtojums, kaut vajadzīgs, nav tik vienkārši izveidojams. Taču tā neesamība vēl vairāk degradē vērtības, kura dēļ to aizsargā (ārējais veidols ainavā, arheoloģiskais konteksts, nemateriālās liecības, pazemes konstrukcijas, aizsardzības sistēmas, reljefs, kultūrslānis un arheoloģiskās senlietas). Ezera ūdens kvalitāte vietējo uztverē ir slikta, nav piemērota peldēšanai.

2. Paredzētā teritorijas izmantošana

Pašvaldības teritorijas plānojums

Talsu novada teritorijas plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi izstrādāti 2019. gadā⁴. Pārskatītā aktuālā redakcija ar grozījumiem apstiprināta 2022. gadā⁵

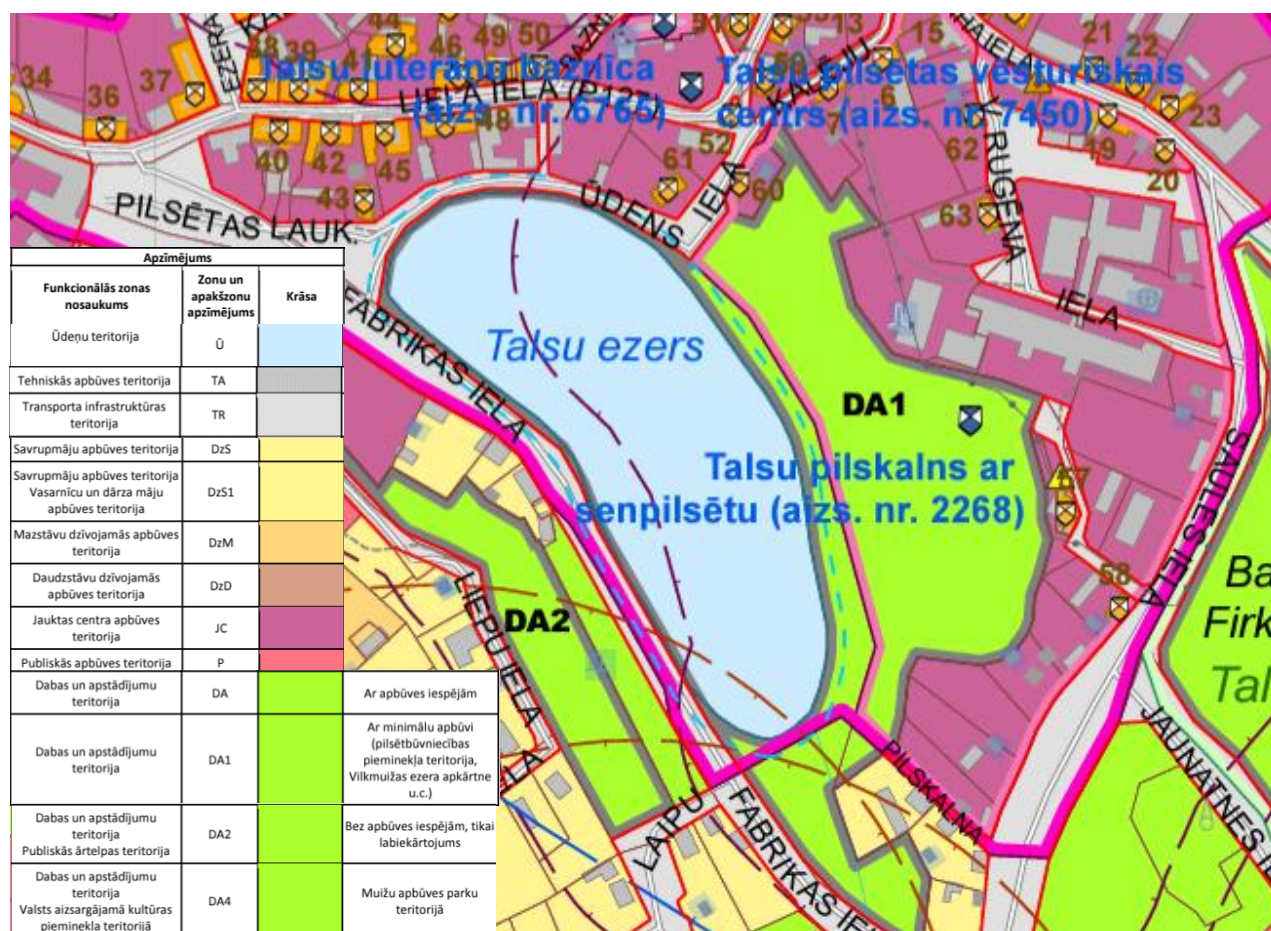
Talsu ezera aizsargjosla ir 10 metru platumā un tā iekļaujas pašvaldības zemē. Ūdensobjekta krasta līnijai jābūt brīvi pieejamai, bez žogiem un citām būvēm, nodrošinot piekrastes tauvas joslu 10 m platumā. Talsu ezers pieder pie ūdeņu teritorijas funkcionālās zonas, kurā plāno un nodrošina racionālu un ilgtspējīgu ūdeņu resursu izmantošanu saimnieciskai darbībai, transportam, rekreācijai un vides aizsardzībai. Teritorijas galvenie izmantošanas veidi: inženiertehniskā infrastruktūra, ūdens saimnieciska izmantošana un ūdens telpas publiskā izmantošana.

³ <https://mantojums.lv/cultural-objects/2268>

⁴ <https://www.talsunovads.lv/lv/dokumentu-katalogs/talsu-novada-teritorijas-planojums-teritorijas-izmantosanas-un-apbuves-noteikumi>

⁵ Talsu novada (administratīvā teritorija līdz 01.07.2021.) teritorijas plānojuma grozījumi. Paskaidrojuma raksts. 2022.

Ezera daļa Talsu pilskalna pusē pieder pie dabas un apstādījumu teritorijas (DA1) (sk. 1.attēlu). Saskaņā ar teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstu⁶, tā ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai nodrošinātu rekreācijas, sporta, tūrisma, kvalitatīvas dabas un kultūrvides u.tml. funkciju īstenošanu dabas vai daļēji pārveidotās dabas teritorijās, ietverot ar attiecīgo funkciju saistītās ēkas un inženierbūves. Dabas un apstādījumu teritorijas (DA1) plānotas pilsētībūvniecības pieminekļa teritorijā ar minimālu apbūvi, ņemot vērā ezera attīstības koncepciju. Kā galvenie teritorijas izmantošanas veidi noteikti labiekārtota publiskā vai privātā ārtelpa un ārtelpa bez labiekārtojuma un kā papildu izmantošanas veidi noteikti publiskā apbūve un teritorijas izmantošana — apbūve, ko veido kioski, segtie stendi, sezonas rakstura tirdzniecības vai pakalpojumu objekti, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumi ar apbūves laukumu 60 m2 un atklāti sporta un atpūtas laukumi (bez ēkām). DA2 zona ezera Dienvidrietumu krastā gar Fabrikas ielu ir funkcionālā zona, ko nosaka, lai dabas vai daļēji pārveidotās dabas teritorijās nodrošinātu publiski pieejamas teritorijas, kuru izmantošanas veidi ir saistīti ar brīvdabas atpūtu, teritorijas vizuālās kvalitātes un mikroklimata uzlabošanu. Dabas un apstādījumu teritorijas (DA2) bez apbūves, paredzot tikai labiekārtojuma elementus. Kā galvenie teritorijas izmantošanas veidi noteikti labiekārtota publiskā vai privātā ārtelpa un ārtelpa bez labiekārtojuma. Lielākā daļa ezera un tā krastu atrodas valsts nozīmes kultūras pieminekļa aizsardzības zonā.

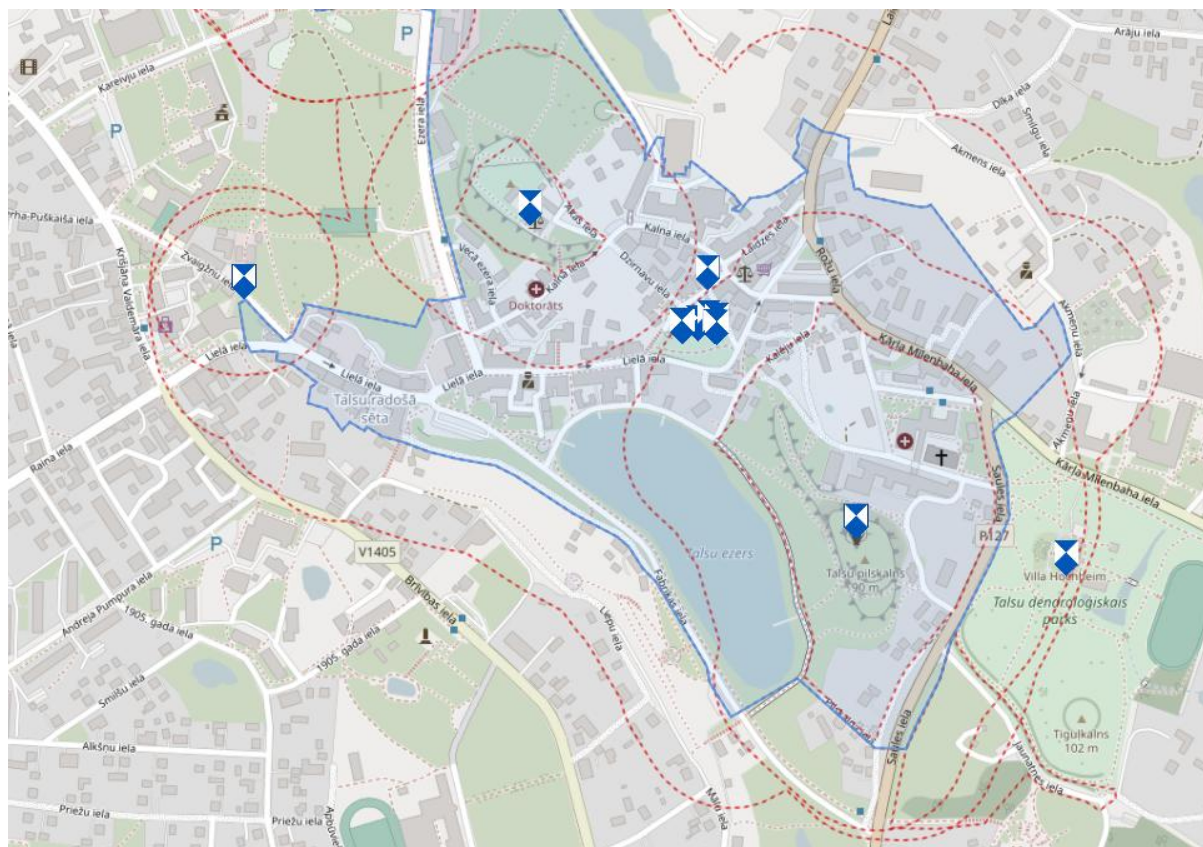
1. attēls. Talsu ezera apkārtnes plānojums atbilstoši Talsu novada teritoriālā plānojuma funkcionālā zonējuma kartei⁷. Avots: Talsu novada pašvaldība.

⁶ <https://www.talsunovads.lv/lv/media/603/download?attachment>

⁷ <https://www.talsunovads.lv/lv/media/3227/download?attachment>

Ezera Ziemeļu daļas krasts iekļaujas transporta infrastruktūras teritorijā, veidojot promenādi un Svētku laukumu. Promenādes daļā uzturēti satiksmes ierobežojumi. Tuvākajā apkārtnē ir jaukta centra apbūves teritorija un savrupmāju apbūves teritorija, lielāks skaits aizsargājamo kultūras pieminekļu.

Talsu ezers un tā apkārtnē ietilpst kultūras mantojuma aizsardzības zonā. Pilnībā (kopā ar Vilkmuižas ezeru) tas ietilpst valsts nozīmes pilsētībūvniecības pieminekļa “Talsu pilsētas vēsturiskais centrs” zonā un daļēji “Talsu pilskalns ar senpilsētu” valsts nozīmes arheoloģijas pieminekļa zonā (un aizsargjoslā) (sk. 2.attēlu).

2. attēls. Talsu ezera apkārtnē kultūras mantojuma aizsardzības zonās (atzīmēts ar sarkanu pārtrauktu līniju)⁸. Avots: Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde.

Peldūdens kvalitāte

Talsu novada trīs oficiālās peldvietas, kur peldsezonā tiek veikta regulāra peldūdens kvalitātes uzraudzība, atrodas pie Baltijas jūras. Pašvaldība veic peldūdens kvalitātes uzraudzību ar mazāku regularitāti vēl septiņās neoficiālās peldvietās. Saskaņā ar Veselības inspekcijas Peldūdens monitoringa datiem, Talsu novada pašvaldība 2021. gada jūnijā un septembrī veica peldūdens kvalitātes analīzes Vilkmuižas un Talsu ezerā. Talsos rezultāti atbilda normatīvo aktu prasībām — *Escherichia coli* skaits un Zarnu enterokoku skaits nepārsniedza normatīvajos aktos noteiktos mērķlielumus. Testēšanas pārskatos (Nr.PV-2021-P-669306.01 Vilkmuižas ezeram un Nr.PV-2021-P669307.01 Talsu ezeram) minēts, ka zilaļģu un citu fitoplanktona aļģu ziedēšana — nav, naftas produkti — nav, virsmas aktīvās vielas — nav, piesārņojums ar peldošiem un citiem atkritumiem — nav. Veselības inspekcija 2021. gadā rekomendēja pašvaldībai pārskatīt uzraudzīto neoficiālo peldvietu skaita palielināšanas vajadzību, kā arī izvērtēt peldvietu tālāku attīstību — papildu oficiālo peldvietu izveides.

⁸ <https://mantojums.lv/cultural-objects/7450?tab=documents>

Savukārt ūdens avotā pie Talsu ezera promenādes, kur arī pašvaldība 2021. gada jūnijā veica avota ūdens analīzes, testēšanas rezultāti uzrādīja, ka *Escherichia coli* skaits, Koliformu skaits un Zarnu enterokoku skaits neatbilst normatīvajos aktos noteiktajiem mērķlielumiem⁹. Jaunākajos peldūdus kvalitātes mērījumos 2024. gada 7. jūnijā nav vērojamas būtiskas izmaiņas (sk. 1. tabulu).

Tabula nr. 1. Peldūdus kvalitāte Talsu novada peldvietās.

Nr.	Peldvieta	Paraugu ņemšanas datums	<i>E.coli</i>	Enterokoki	Slēdziens
1	Vilkmuižas ezers, Talsi	07.06.2024.	11	3	Peldēties atļauts
2	Talsu ezers, Talsi	07.06.2024.	2	3	Peldēties atļauts
3	Laidzes ezers, Laidze	07.06.2024.	6	4	Peldēties atļauts
4	Lubezeres ezers, Lubezere	07.06.2024.	22	23	Peldēties atļauts
5	Sasmakas ezers, Valdemārpils	07.06.2024.	2	<1	Peldēties atļauts
6	Pāces dīķis, Dundagas pag.	07.06.2024.	<1	7	Peldēties atļauts
7	Mundigezers, Mundigciems	07.06.2024.	3	3	Peldēties atļauts
		26.07.2024.	22	160	Peldēties atļauts

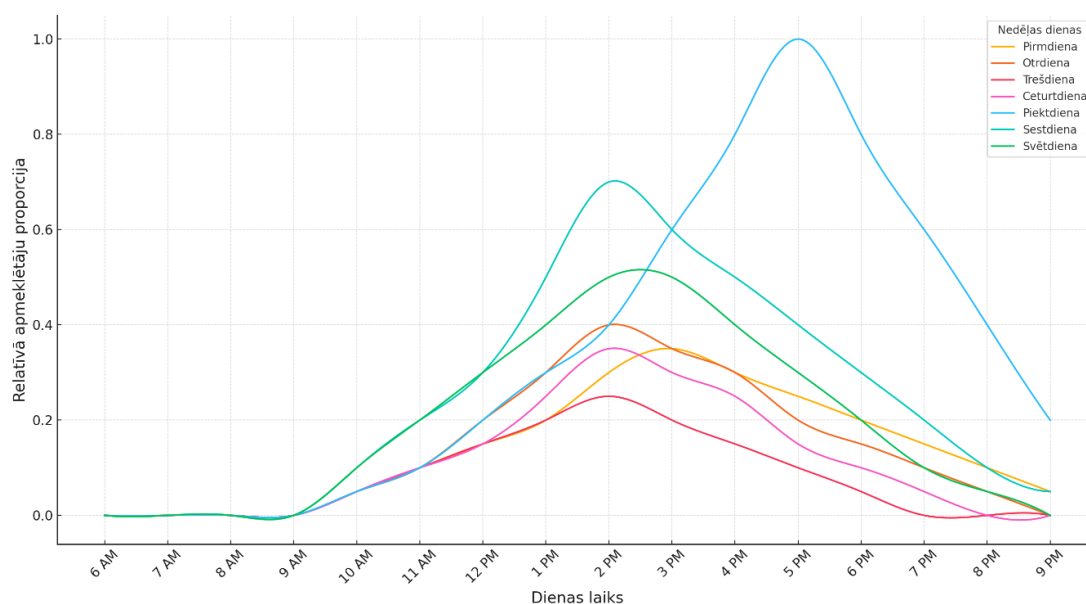
Še rādītāji ir nozīmīgi, lai plānotu daudzveidīgāku ezera izmantošanu, tostarp aktīvu un pasīvu atpūtu ūdenī. Jāatzīmē, ka ES Direktīva 2006/7/EK nosaka, ka minimālajam paraugu skaitam sezonas laikā ir jābūt četriem ūdens paraugiem. Lai arī rādītāji ir atbilstoši peldēšanai, Talsu ezers vietējo iedzīvotāju uztverē tradicionāli netiek izmantots šim nolūkam (vēsturiski — stereotipisks uzskats par slimnīcas / morga ūdeņu ieplūšanu ezerā) un arī funkcionāli nav tam piemērots.

3. Ezera apmeklētības novērtējums

Lai precīzāk izprastu ezera apmeklētības esošo stāvokli, novērtētu ieguldīto investīciju atdevi un pieņemtu tālākus lēmumus par piekļuvi, infrastruktūru un apsaimniekošanu, veikta apmeklētāju uzskaitē, izvietojot apmeklētāju automātisko skaitītāju. Paralēli ievākti citi dati, kas raksturo ezera apmeklētību, veikta apmeklētāju precīzāka segmentēšana, noteikti galvenie apmeklētāju plūsmas virzieni un aprēķināta kopējā ezera apmeklētība gada ietvaros.

Izmantojot *Google* profilu “Talsu ezera promenāde” (sk. 3. attēlu), kas apmeklētības aktivitāti nosaka, izmantojot viedtālrunu lokāciju summu proporcionāli, apmeklētākais laiks ir promenādē ir piektdienu pēcpusdienas / vakars, kā arī sestdienas un svētdienas. Citās dienās populārākais laiks ir ap pusdienlaiku, taču ievērojami mazāk kā piektdienās. Ilgtermiņā šādu sadalījumu veido lielāka tūristu plūsma nedēļas nogalēs, taču aktīva ir promenādes izmantošana arī nedēļas citās dienās. *Google* profilā arī norādīts, ka pēc viedtālrunu lokācijas datiem apmeklētāji vidēji pavada vienu stundu, kas sakrīt ar aptuveno laiku kafējnīcu apmeklējumam (*Cafe Nr.33* u.c.). Šie dati neietver konkrētus mērījumus un uzkrājas vairāku gadu garumā.

⁹ Talsu novada (administratīvā teritorija līdz 01.07.2021.) teritorijas plānojuma grozījumi. Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. Vides pārskats. 2022.

3. attēls. Talsu ezera promenādes apmeklētība pēc viedtālrunu lokācijas biežuma, izmantojot Talsu ezera promenādes Google profilu¹⁰. Avots: Google, <https://ej.uz/TalsuEzeraPromenadi>

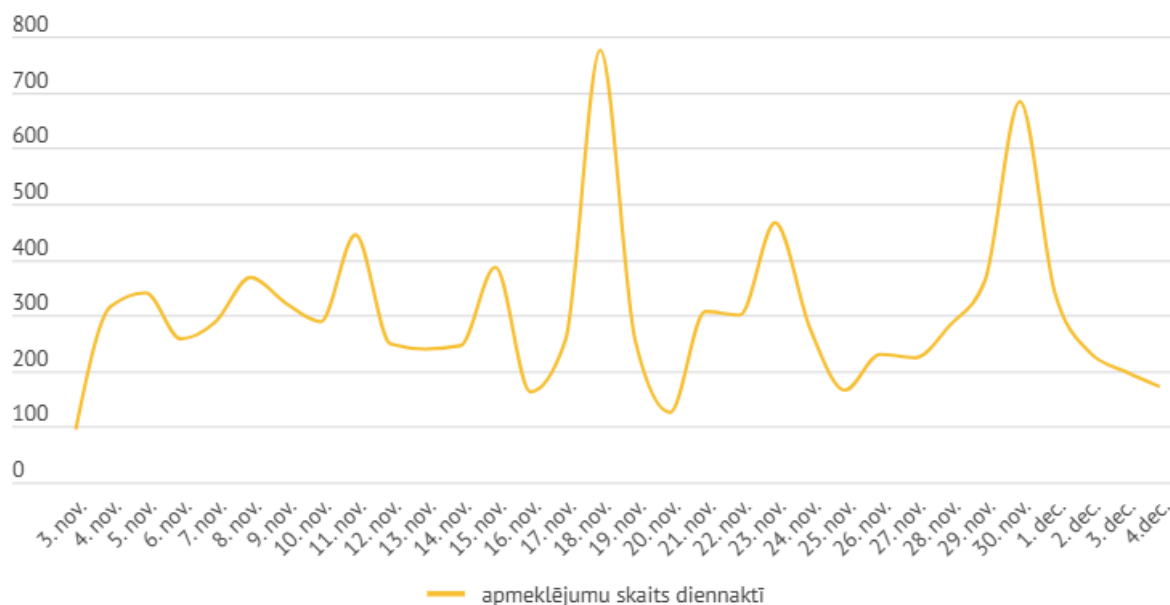
Precīzāki apmeklējuma skaita rādītāji iegūti no uzstādītā apmeklētāju automātiskā skaitītāja nolasījumiem. Tas izvietots Talsu ezera promenādē (sk. 4. attēlu) vienu mēnesi laika periodā no 03.11. – 04.12.2024.

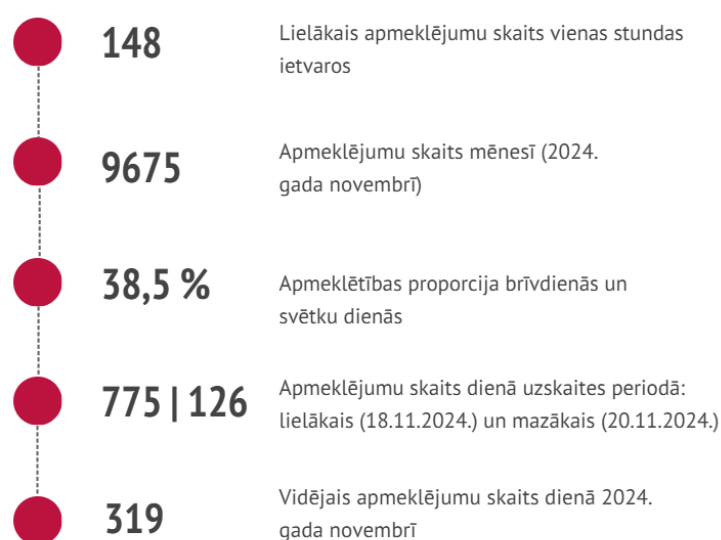
4. attēls. Apmeklētāju automātiskā skaitītāja izvietojums Talsu ezera promenādē.

¹⁰ <https://ej.uz/TalsuEzeraPromenade>

Apmeklētāju plūsma ezera promenādē ir lielāka virzienā uz Ūdens ielu (54 %), kamēr no Ūdens ielas uz Saules laukuma pusi ir 46 %. Daļa apmeklējumu iekļauj vietējos iedzīvotājus no tuvākās apkārtnes, kas ikdienā dodas turp un atpakaļ pa to pašu maršrutu. Daļa ir plašākas apkārtnes vietējie iedzīvotāji, kas izmanto taku apkārt ezeram vai promenādes posmu ikdienas rekreācijas nodarbēm (skriešanai u.c.). Šajā uzskaitē neietilpst kafejnīcu apmeklētāji, jo skaitītājs novietots aiz tām promenādes malā pilskalna virzienā. Kopējais uzskaitītais apmeklējumu skaits novembra mēnesī sasniedza nepilnus 10 tūkstošus (sk. 5. attēlu). Starp visām uzskaites dienām skaidri iezīmējas svētku norises, kas apmeklējumu skaits ir daudz lielāks, kā ikdienā: Lāčplēša diena (443 apmeklējumi), Latvijas neatkarības diena (775 apmeklējumi), Ziemassvētku egles iedegšana (682 apmeklējumi).

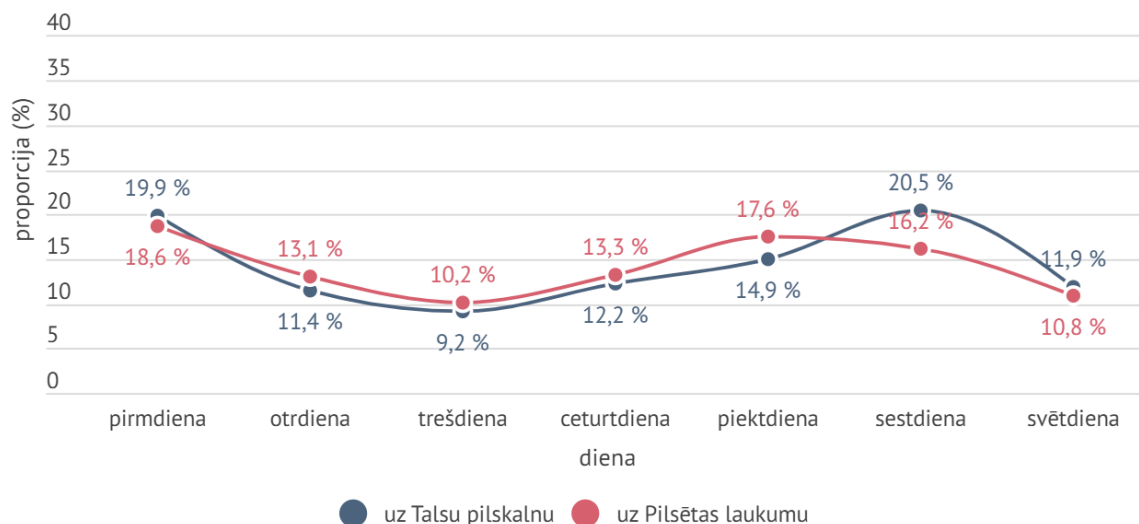
5. attēls. Apmeklējumu skaits Talsu ezera promenādē uzskaites periodā (03.11.-04.12.2024).

6. attēls. Galvenie apmeklētības rādītāji Talsu ezera promenādē uzskaites periodā (03.11.-04.12.2024).

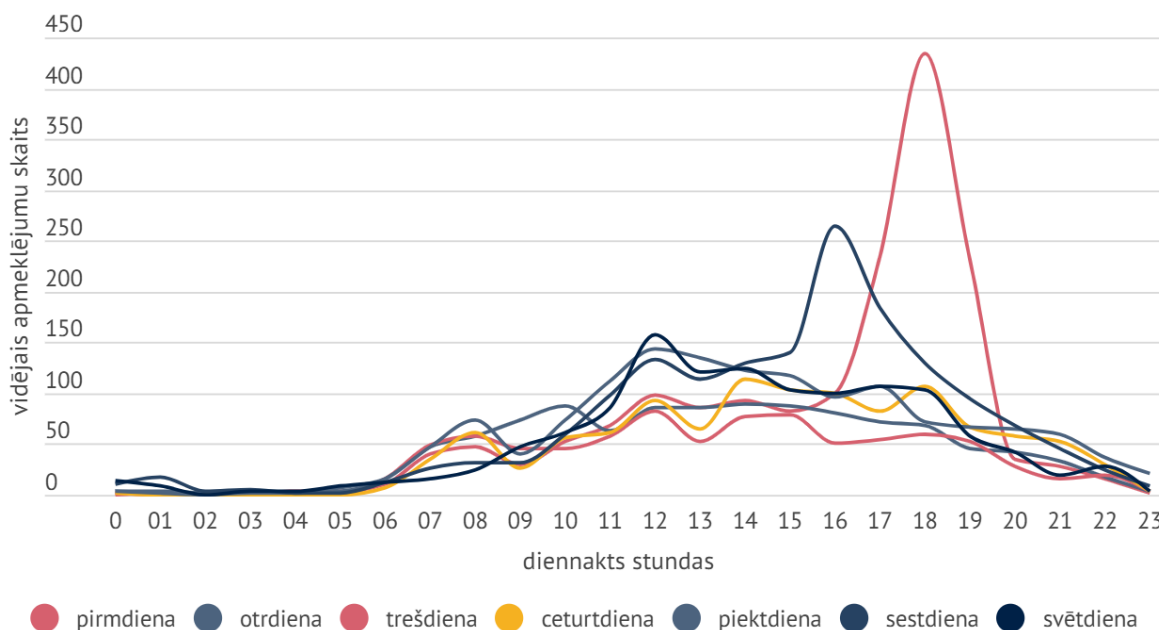
Lielākais reģistrētais apmeklējumu skaits stundas ietvaros 2024. gada novembrī ir 148, bet dienā 775. Mazākais apmeklējums diennaktī — 126. Lielākā daļa apmeklējumu ir

brīvdienās un svētku dienās (38,5 %). Tomēr tas arī norāda, ka apmeklētība darba dienās ir augsta, jo izteiktiem brīvdienu galamērķiem, kur dominē tūrisma plūsma, nedēļas nogalēs ierodas puse (un vairāk) no kopējā apmeklētāju skaita. Vidēji dienā ir 319 apmeklējumi (sk. 6. attēlu). Starp nedēļas dienām nav izteiktas atšķirības apmeklētības ziņā. Nedaudz mazāk apmeklējumu ir trešdienā, vairāk sestdienā. Pirmdienas vidējo rādītāju novembrī ietekmē lielais apmeklējums 18. novembra valsts svētku dienā (sk. 7. attēlu). Vasaras laikā apmeklētība nedēļas nogalēs lielāka tūristu skaita un vairāku publisko pasākumu norises ietekmē ir vēl lielāka.

7. attēls. Apmeklētības sadalījums pa nedēļas dienām (proporcionāli) Talsu ezera promenādē uzskaites periodā (03.11.-04.12.2024).

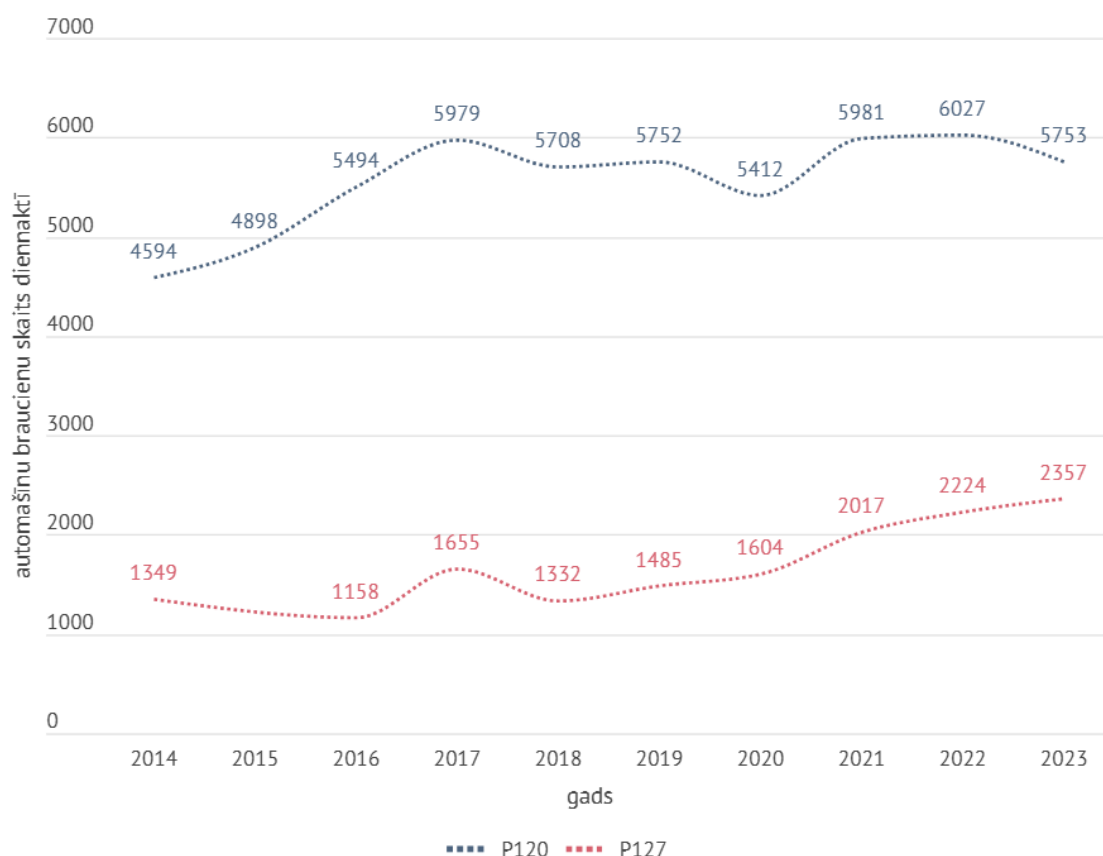
Populārākais apmeklējuma laiks ikdienā ir pusdienlaikā (ap 12 — sk. 8. attēlu), izceļas publisko pasākumu norises laiks (18.novembra pirmdienā un nedēļas nogalēs). 49,7 % apmeklējumu ir diennakts tumšajā laikā, norādot uz mākslīgā apgaismojuma lietderību.

8. attēls. Apmeklētības sadalījums pa stundām dažādās nedēļas dienās (proporcionāli) Talsu ezera promenādē uzskaites periodā (03.11.-04.12.2024).

Satiksmes intensitāte, kapacitāte un drošība

Papildinoši uzskaites datiem par Talsu ezera apmeklētību analizēts gada kopējais auto braucienu skaits reģionālās nozīmes ceļos, pa kuriem Talsos ierodas lielākā daļa tūristu (P120 un P127). No Rīgas-Ventspils šosejas P120 posmā A10-Talsi auto braucienu skaits diennaktī ir stabils un nav krasi mainījies kopš 2017. gada, vidēji pārsniedzot 5,5 tūkstošus automašīnu braucienu diennaktī. No tiem lielākā daļa ir ikdienas mobilitāte — Talsu un tuvākās apkārtnes iedzīvotāju braucienu uz darbu u.tml. Pēc P127 ceļa seguma uzlabošanas autoplūsma starp Upesgrīvu un Talsiem pēdējos gados ir regulāri pieaugusi, 2023. gadā sasniedzot 2357 automašīnas diennaktī (sk. 9. attēlu). Lielākā daļa braucienu arī šajā uzskaitītajā posmā ir Talsu un apkārtnes iedzīvotāju ikdienas braucieni, vasarā arī vietējo braucieni uz jūru, taču tostarp arī tūristu braucieni (automašīna ir galvenais transporta līdzeklis kā tūristi ierodas Talsos). No Laucienes puses P128 auto braucienu skaits diennaktī svārstās ap 2000 un samazinājusies pēdējos gados. Dundagas virzienā plūsma uz P125 ir divas reizes lielāka — ap 4226 automašīnu braucienu diennaktī. Mundigezera virzienā (V1405) mazāk par 400 automašīnām diennaktī.

9. attēls. Satiksmes intensitāte: vidējais automašīnu braucienu skaits diennaktī uz reģionālā autoceļa P120 posmā A10-Talsi un P127 posmā Talsu apvedceļš-Ķīvišķrogs. Avots: Latvijas Valsts ceļi.

Autostāvlaukumu kapacitāte

Gar Fabrikas ielu (ezera Dienvidrietumu malā) līdzās skulptūrai “Koklētājs” atrodas autostāvlaukums (platība ~688 m²). Rēķinot 25 m²¹¹ uz vienu automašīnu, šeit vienlaikus

¹¹ Pašlaik atbilstoši noteikumiem vietu automašīnas novietošanai aprēķina, pieņemot, ka vienam vieglajam auto nepieciešami aptuveni 25 kvadrātmetri — auto novietošanai, piebraukšanai un izbraukšanai. Teritorijas

iespējams novietot 28 automašīnas. Fabrikas ielas galā pie Talsu Tautas nama ir otrs — lielāks stāvlaukums (platība ~1098 m²) ar kopējo kapacitāti 44 automašīnām. Desmit automašīnas iespējams novietot arī promenādes sākuma daļā pie skulptūras “Latvijas Saule”. Stāvlaukumi un promenāde veidota ar vides pieejamību cilvēkiem ar invaliditāti, blakus atrodas sabiedriskās tualetes. Mērķtiecīga promenādes un Ūdens ielas, gājēju un veloceļa ap ezeru rekonstrukcija norisinājās 2013. gadā projekta “Talsu pilsētбūвniecības pieminekļa piemērošana tūrisma produkta attīstībai” ietvaros. 2023. gadā veikti nozīmīgi pasākumu satiksmes lēnināšanai Talsu ezera promenādes posmā un pieguļošajā teritorijā¹².

Līdz pat 2023. gada rudenim transporta līdzekļu novietošana Talsu ezera promenādē netika ierobežota un transportlīdzekļu pārvietošanās šajā zonā bija neatbilstoša. Satiksmes organizāciju Talsu novada pašvaldības Pasažieru pārvadājumu un ceļu apsaimniekošanas komisija pārskatīja pēc saņemtā iedzīvotāja iesnieguma, kur tika lūgts izvērtēt un mainīt pašreizējo transportlīdzekļu novietošanas kārtību. Rezultātā ir regulēta automašīnu novietošana un caurbraukšana.

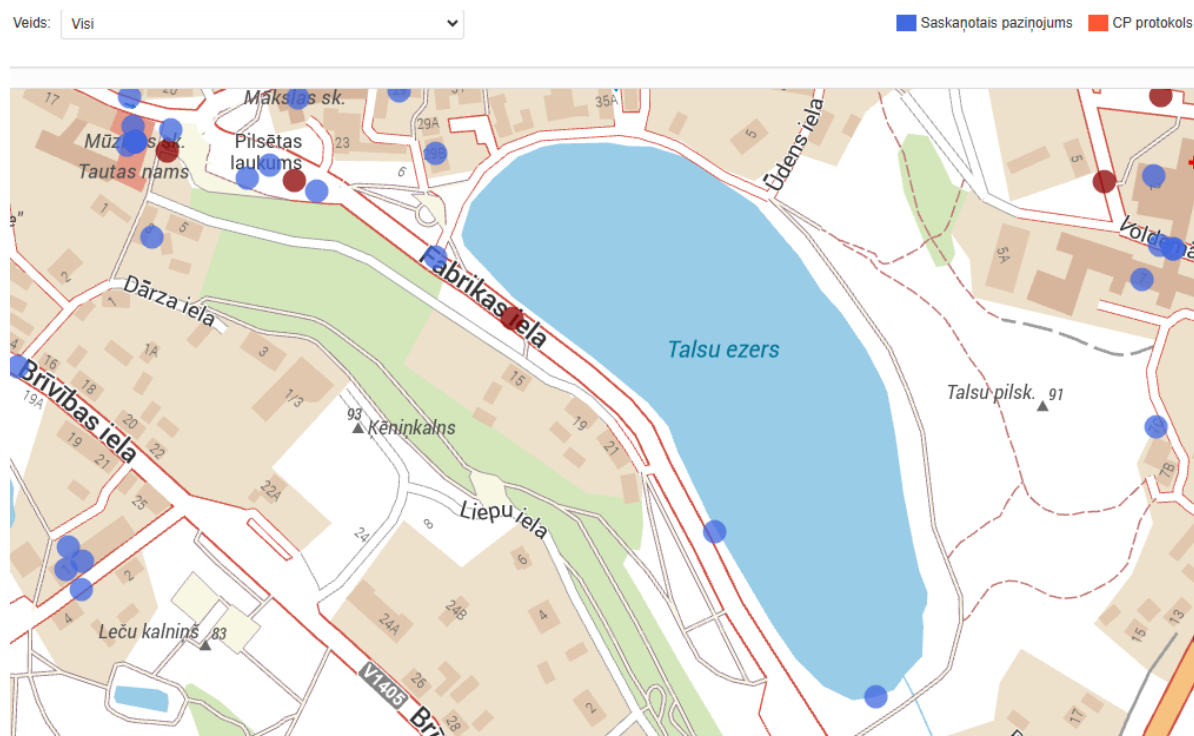

¹² <https://www.talsunovads.lv/lv/jaunums/mainis-satiksmes-organizaciju-pie-talsu-ezera-promenades>

10. attēls (A, B, C). Satiksmes organizēšana Talsu ezera promenādē. Avots: Google.maps, 2024.

Kopā tiešā ezera tuvumā vienlaikus var novietot ~90 automašīnas tam paredzētās auto novietnēs (~360 cilvēkiem vienlaikus). Lai arī publisko pasākumu organizēšanas laikā veidojas sastrēgumi, tomēr tajā laikā paredzamas auto novietošanas alternatīvas, kas īpaši jāiekļauj aprakstā pie pasākuma programmas. Auto novietņu kapacitāte ir atbilstoša esošajai plūsmai. Nākotnē Ezera promenādes daļā ir pamatojums veidot vēl stingrākus satiksmes plūsmas ierobežojumus (īpaši vasarā), palielinot prioritāti gājējiem un velobraucējiem, attīstīt ar tūrismu un atpūtu saistītus pakalpojumus.

11. attēls. Ceļu satiksmes negadījumi Talsu ezera apkārtnē. Avots: Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs, 2024.

Pēdējo piecu gadu laikā uz Talsu ezera promenādes reģistrēts viens satiksmes negadījums (2022. gada 18. novembra svētku laikā), vēl četri uz Fabrikas ielas (2020. gadā un 2023. gadā).

Lielāks skaits auto negadījumu reģistrēts Pilsētas laukumā¹³¹⁴. Ieviestie ierobežojumi 2023. gada augustā Talsu ezera promenādē ir efektīvi attiecībā uz satiksmes drošību. Lēninot satiksmi, turpmāk, vēl vairāk iespējams palielināt vietas pievilcību.

Vietējo iedzīvotāju rekreācijas vajadzības

Iedzīvotāju skaits ezera apkārtnē — rekreācijas potenciāls

Apdzīvotība, atbilstoši aprēķinātajam vietējo iedzīvotāju skaitam pēc CSP eksperimentālajiem datiem uz vienu kvadrātkilometru (sk. 12. attēlu) ezera tiešā tuvumā vai līdz viena kilometra attālumam, ir liela — tie ir ~6100 cilvēki, kam ezers atrodas tiešā ikdienas rekreācijas zonā.

12. attēls. Iedzīvotāju skaits Talsu ezera apkārtnē 2023. gadā. Dati: Centrālā statistikas pārvalde, 2024. Apzīmējumi: ēnojums norāda iedzīvotāju skaita blīvumu vienā kvadrātkilometrā, cipars centrā — iedzīvotāju skaits attiecīgā kvadrāta robežās.

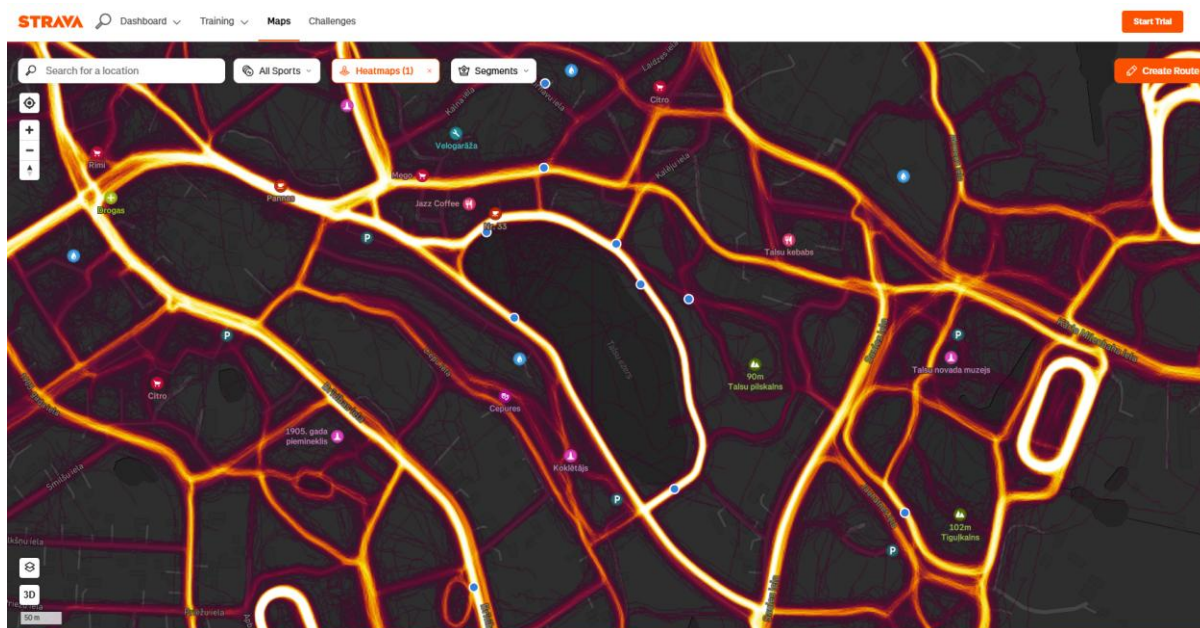
Atbilstoši CSP datiem līdz 2,5 km attālumam no ezera dzīvo ~9000 cilvēki, kuriem ezers ir aktīvajā ikdienas rekreācijas zonā (līdz 30 minūšu gājienam kājām). Talsu ezers šādā kontekstā jāsalīdzina ar otru pilsētas centra ezeru, kuram ir rekreācijas funkcijas — Vilkmuižas ezeru. Tā apkārtnē dzīvo līdzīgs skaits iedzīvotāju (pat nedaudz lielāks) un ezeram kopumā ir lielāks rekreācijas potenciāls, tā apkārtnē ir vairāk piemērota aktīvai atpūtai.

Āra vides aktivitātes: veids, biežums un norises vietas.

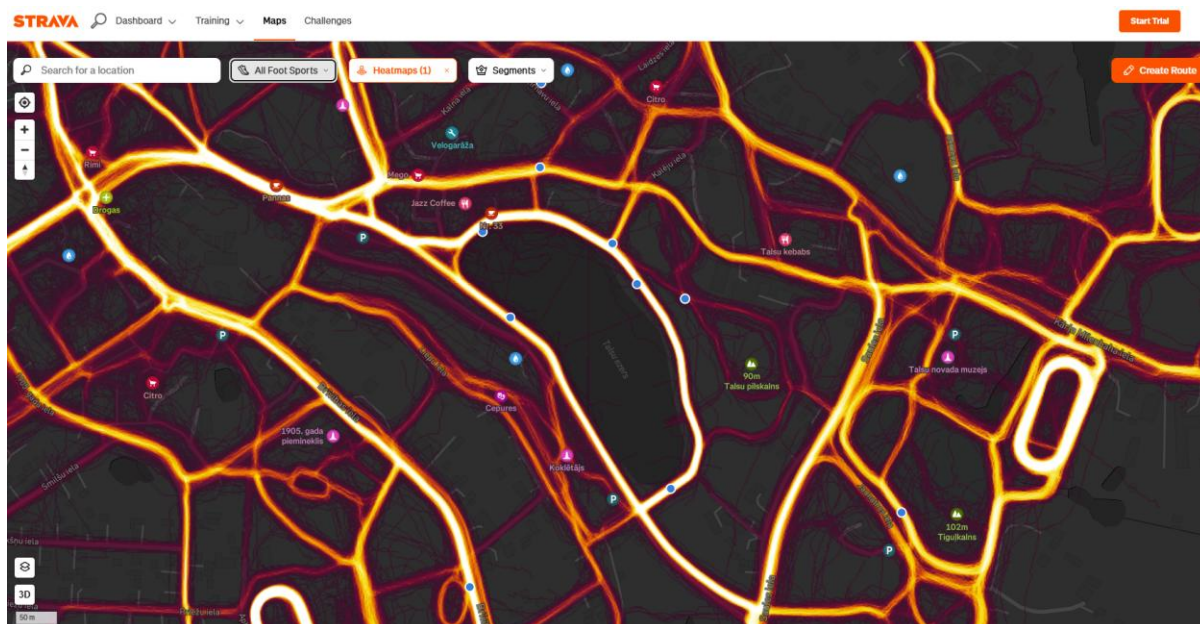
Samērā pilnīgi aktīvās rekreācijas dati uzrādās populārākās āra atpūtas lietotnes “Strava” kartē (sk. 13-15. attēlu). Lai arī nav pieejami konkrēti kvantitatīvie dati un kartē iekļautie ir uzkrāti par pēdējiem diviem gadiem (vai ilgāk), tomēr proporcionāli ar citām apkārtnes vietām iespējams identificēt noteiktu aktivitāšu norises un to intensitāti. Pārsvārā piekļuve ezeram un gājēju ceļos apkārt reģistrēta skrienot, pastaigājoties vai nūjojot, salīdzinoši mazāk ir velo aktivitātes. Noslogotība katram veidam ir vienmērīga ap visu ezeru, piekļuve izteiktāka no Fabrikas ielas puses. Reģistrētajos maršrutos izsekojams, ka aktivitāšu laikā tiek apmeklēts un/vai šķērsots Talsu pilskalns u.c.

¹³ <https://map.ltab.lv/Accidents>

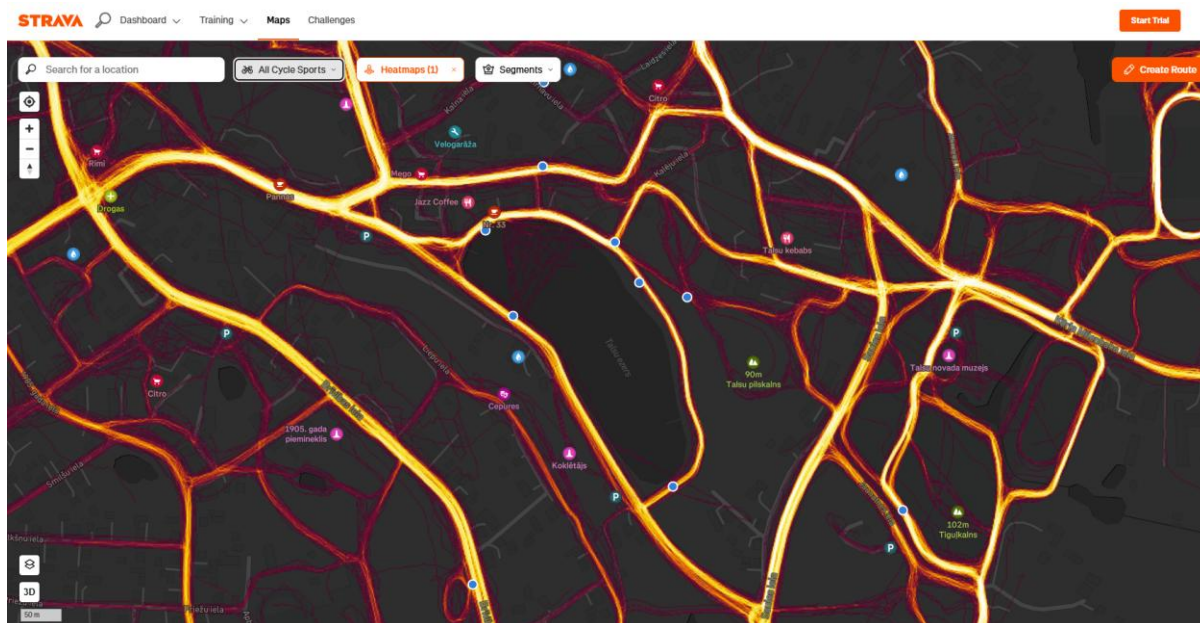
¹⁴ <https://gis.ic.iem.gov.lv/giswebcais/>

13. attēls. Populārajā lietotnē “Strava” reģistrētās āra vides aktivitātes ap Talsu ezeru: visas aktivitātes. Dati: Strava, 2024. Apzīmējumi: spilgtāka un biezākas līnijas krāsa raksturo intensīvāku vietas lietojumu.

14. attēls. Populārajā lietotnē “Strava” reģistrētās āra vides aktivitātes ap Talsu ezeru: visas kājāmgājēju aktivitātes. Dati: Strava, 2024. Apzīmējumi: spilgtāka un biezākas līnijas krāsa raksturo intensīvāku vietas lietojumu.

15. attēls. Populārajā lietotnē “Strava” reģistrētās āra vides aktivitātes ap Talsu ezeru: visas velo braukšanas aktivitātes. Dati: Strava, 2024. Apzīmējumi: spilgtāka un biežākas līnijas krāsa raksturo intensīvāku vietas lietojumu.

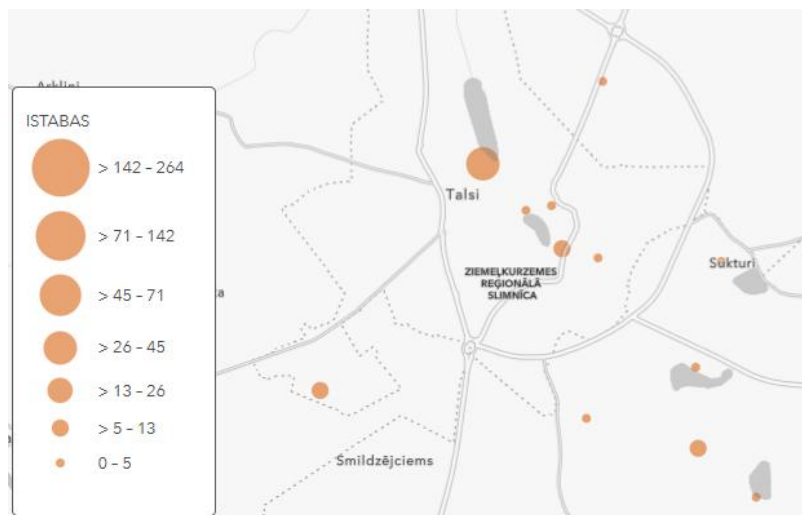
Līdzīgas tendences novērojamas citviet Latvijā un atbilst sabiedrības attīstības norisēm Ziemeļvalstīs u.c. augsti attīstītās valstīs — augot labklājībai, pilsētvidē palielinās prasījums pēc kvalitatīvas pieejamas publiskās vides, palielinās āra aktivitāšu daudzveidība, norišu regularitāte un kopējais laiks. Problemātiska ir velo nobraucienu organizēšana pa stāvajām pilskalna nogāzēm, kas degradē zemsedzi, padara kalnu ainaviski mazāk pievilcīga, var ietekmēt tā kultūras mantojuma vērtības. Ezera novietojums, izmērs un dziļums, arī uztvere par ūdens kvalitāti nepadara to pievilcīgu peldēšanai. Taču tek organizētas aktivitātes uz ūdens (ūdēns katamarāni, izbraucieni ar laivu), arī hokejs un slidošana ziemā, makšķerēšana no krasta. Talsu ezers rekreācijai skatāms kopīgi ar Vilkuuižas ezera attīstību, jo abi atrodas Talsu iedzīvotāju ikdienas rekreācijas zonā.

Tūrisma plūsmas vērtējums: izmitināšanas sektors, tūrisma veidi un viesu atsauksmes

Talsu pilsēta ir populārs tūrisma galamērķis un nozīmīga kā pakalpojumu centrs Ziemeļkurzemē. Apmeklētāju plūsma aptver Talsu pilsētu — tās centrālo daļu un nozīmīgākās pilsētas tūrisma piesaistes, publisko pasākumu norises vietas. Starp tām iekļaujas arī Talsu ezers ar promenādi, pilskalnu, ainavisko taku un viesmīlības / atpūtas pakalpojumiem. Populārākās apkārtnes vietas iekļauj dabas parku “Talsu pauguraine”, Pastendi, Dižstendi, Laucieni ar Nurmuižu u.c.

Viesu izmitināšana tūristu mītnēs

Tūristu mītņu Talsu pilsētā, salīdzinot ar, piemēram, Kuldīgu nav daudz. Talsu novadā kopumā ir 227 komerciālās tūristu mītnes (ar 1139 istabām viesiem), no tām vien septiņas ir Talsu pilsētā (ar kopējo istabu skaitu viesiem — 70), kas no tūristu mītņu kapacitātes novadā sastāda ~6 %. Talsu ezera tuvumā izvietotas četras tūristu mītnes, kas apliecina vietas nozīmību tūrismam (sk. 16. attēlu). Nakšņojošo tūristu skaits pilsētā (gadā) nepārsniedz iedzīvotāju skaitu. Tūristu ietekme uz vietējo kopienu ir minimāla (0,23 nakšņojoši tūristi ikdienā uz 100 iedzīvotājiem). Lielāku ietekmi rada publisko pasākumu apmeklētāji, viendienas tūristi, iedzīvotāji no tuvākās apkārtnes, kas izmanto Talsu pilsētas pakalpojumus, iepērkas u.tml. Talsu pilsētas ilgtspējīga tūrisma attīstības potenciāls nav izmantots.

16. attēls. Komerčiālās tūristu mītnes Talsu ezera apkārtnē. Avots: Visit.Talsi, Booking., AirBnB, ViA u.c., 2024.

Tūristu atsauksmes par Talsu ezeru

Līdz 2024.. gada novembrim apkopotas Google atsauksmes par pieciem objektiem, kuri ir tieši attiecināmi vai atrodas tuvajā apkārtnē Talsu ezeram: Talsu ezera promenādi, Talsu pilskalnu, Talsu ezeru, Ķēniņkalnu un Koklētāja pieminekli. Atsauksmes tiek atspoguļotas apkopotā formātā, veicot teksta tematisko grupēšanu un gramatikas kļūdu labojumu. Ar teksta sadaļu, kā tematiski ezeram atbilstoši, analizēta 171 atsauksme.

Talsu ezers un tā apkārtnē vide tiek izteikti asociēta ar skaistu, ainavisku un sakoptu vidi, raksturota kā *īsta Kurzemes pērle*, kurā ir patīkami uzturēties, doties pastaigās un vērot kā *mākoņi spoguļojas ūdenī*. Atsauksmēs nereti saplūst apmeklētāju izteiktais viedoklis ar ezeru un tā apkārtnē objektiem, tādēļ tika veikts dalījums raksturojošajiem vārdiem, kuri ietver norādi uz specifisku objektu. Pieņemot, ka no katra iepriekšminētā objekta minētā ainava ir augstvērtīgi līdzīga (iekļaujas ezers, tik atšķiras skatupunkta rakurss), Talsu ezers un tā vide tiek raksturota 143 atsauksmēs (83,63% no kopējā skaita) no atmosfēras perspektīvas kā skaista (71), jauka (18), sakopta (15 — tostarp sinonīmi) un klusa (6). Ir apmeklētāji, kuri uzsver to, cik atslābinoši un relaksējoši ir atrasties tā tuvumā, vienlaikus citi — aktīvi, uzlādējoši. Ir komentāri, kas sniegti Koklētāja pieminekļa vai Ķēniņkalna Google atsauksmju sadaļā, kuri norāda uz pilsētas vēsturiskā centra daļas ainaviskumu kopumā.

Vairāk tiek akcentētas sajūtas, kuras rodas, atrodoties pie ezera un tā tuvumā, nekā infrastruktūras elementi (28). No infrastruktūras perspektīvas tiek komentēts, ka viss *koncentrējas ap nelielu centru, kuram blakus ir ezers, apkārt ezeram ir pastaigu takas*, ir promenāde, strūklaka, gleznu izstāde, kā arī info stendi. Pozitīvi pieminēta strūklakas un apkārtnes izgaismošana, kas it īpaši vakaros sniedzot patīkamu pienesumu pastaigām. No blakus esošās infrastruktūras arī pozitīvi un informatīvi tiek pieminēta vairākkārt kafejnīca (11; *jauka, mājīga*), stāvlaukums (5; *bezmaksas, plašs*), labierīcības (2; *bezmaksas, tīras*) un vecpilsētas ielas. Apmeklētāji dalās ieteikumos un informācijā par iespējamām aktivitātēm pie un uz Talsu ezeru, piemēram, par iespēju iznomāt tā tuvumā katamarānus kafejnīcā Nr.33 (9), taču kā galvenā aktivitāte izceļas jau pieminētās pastaigas pa ezera promenādi.

Salīdzinoši, ļoti maz sniegtas negatīvas atsauksmes — tās neietver argumentētu pamatojumu. Ir komentāri, kuri adresēti tikai, piemēram, pilsētas ģeogrāfijai, objektiem vai vēsturei, kuriem nav tiešas saistības ar ezera pašreizējo un kādreizējo stāvokli un attieksmi par to. No vairākām intervijām ar vietējiem iegūts priekšstats par dažu negatīvo asociāciju pastāvēšanu: vairāk par ūdens piesārņojumu, saistību ar slimnīcas (pārspīlēti — arī morga)

notekūdeņiem, avota darbības apstāšanos pilskalna piekāvē, dubļainajām un stāvajām takām pilskalna nogāzē, kur dažkārt brauc velosipēdisti. Pilno apkopojumu — sk. 2. tabulu.

Tabula Nr. 2. Apmeklētāju viedoklis par Talsu ezeru un tā apkārtni. Avots: Google, 2024*.

<i>Ietekmes joma</i>	<i>Stiprā puse (tematika)</i>	<i>Minēšanas biežums (cik atsauksmēs iekļaujas)</i>	<i>Konkrētākas atbildes attiecīgajā tēmā (iekavās norādīts minēšanas biežums)</i>
Cilvēka/Dabas	Atmosfēra	143	Īpašības vārdi, vispārīgi / vietai (86) No "Talsu ezera promenādes" (45) Skaisti (14). Ļoti skaisti (2). Skaisti un sakopti (3). Skaisti, ainaviski (2). Skaistums. "[..]Skaisti, romantiski [..] Īsta Kurzemes pērle!" Super. Labi (4). Jauki (2). Ļoti jauki. Jauki, laba aura. Smuki. Viss smuki iekārtots. Izcili. Tīrs, kopts. Tīri. Patīkami (2). Iedvesmo, nomierina. Fantastika vieta atpūtai un pārdomām. Burvīgi, sakopti. Svaigs gaiss. Laba vieta relaksācijai. <i>Mākoņi spoguļojas ūdenī.</i> No "Talsu pilskalns" (23) Jauka. Klusa (2). Tīra (2). Draudzīga tauta. Labi (2). Super viss. Smuki. Interesanti. Bija OK. Skaisti (2). Skaists skats uz ezeru (2). Skaists skats uz ezeru un krastmalu. Skaisti dabas skati. Skaista vieta (3). Skaista ainava/skats (2). No "Talsu ezers" (16). Skaisti (2). Super (2). Ļoti skaisti (2). Klusi. Jauka vieta. Maģiska vieta. Skaistākā vieta Talsos. Sakopta vide. Ok (2). "Super duper, nekad kaut ko tik skaistu neesmu redzējusi." Lieliski. Jauka teritorija ap ezeru. No "Piemineklis Koklētājs" (2) Skaists skats uz ezeru no skulptūras! Skaists skats uz Talsu ezeru un promenādi. Īpašības vārdi, attiecināmi vai ar norādi uz pastaigu vietu/pastaigāšanos/promenādi pie ezera (38) No "Talsu ezera promenādes" (30) Skaista, labiekārtota (2). Skaisti iekopta. Skaista, laba. Skaista vieta pastaigai (3). Skaista vieta nesteidzīgām pastaigām. Skaista promenāde ap ezeru pilsētas centrā. Brīnišķīga, gleznaina. Brīnišķīga. Burvīgi. Forša, neliela. Jauka (2). Jauka, klusa. Patīkami. Romantiski. Perfekti. Lieliski, nesteidzīgi. Lieliska vieta pastaigām un relaksācijai (2). Ļoti interesanta pastaigu taka. Ļoti laba. Ļoti forša. Vieta mierīgām pastaigām. Romantiski, laimes pilni. Skaista pastaiga ir vakaros, kad kalns un strūklaka ir izgaismota. Patīkama pastaigu un fotografēšanas vieta. Burvīgi uzposta uz svētkiem! No "Talsu pilskalns" (3) Jauka pastaigu zona. Burvīga vieta pastaigām, atpūtai. Laba vieta pastaigai. No "Talsu ezers" (2) Patīk promenāde. Rīta pastaiga bija jauka-sakopta vieta. No "Ķēniņkalns" (1) Lieliska vieta pastaigām. No "Piemineklis Koklētājs" (2) Skaistas pastaigu takas kalnā aiz Koklētāja, Īpaši Ziemassvētku laikā. Jauka vieta, kur doties pastaigā. Īpašības vārdi ar norādi uz pilsētu, specifisku objektu (38) No "Talsu ezera promenādes" (14) Ļoti skaisti rudenīgi skati uz kalnu. Skaistākā vieta Talsos. Skaista vieta Talsos. Skaists skats uz pilsētu. Gleznainākā vieta Talsos. Skaista sakopta vide blakus Talsu vecpilsētai. Jauka pilsēta (2). Skaista pilsēta (2). "Neatkarīgi no tā, kā jūs skatāties, visapkārt paveras gleznaini skati." Talsi un ezeri, skaists salikums. Paveras brīnišķīgs skats uz Talsiem. Patīkama vieta atpūtai, saulrieta vērošanai un saules gaismas spēlēm ezerā." No "Talsu pilskalns" (10) Skaists skats uz pilsētu (5). Brīnišķīgs skats uz vecpilsētu. Jauks skats uz pilsētu. Jauks skats. Laba pilsētas panorāma. Pati skaistākā vieta Talsu apkārtnē!

			No "Talsu ezers" (5) Ļoti skaista maza pilsētiņa. Brīnišķīga pilsēta, Šajā pilsētā ir kluss un mierīgs. Maza, klusa pilsētiņa. Skaista, sakopta pilsētiņa. Maza mājīga pilsēta uz 9 pakalpiem. No "Kēniņkalna" (2) Skaists skats uz pilsētas centru. Ar fantastisku skatu uz pilsētu. No "Piemineklis Koklētājs" (7) Sakopta, ainaviska un patīkama apkārtnē... Ok (2). Skaisti. Jauki. Labs. Sakopta vieta.
Cilvēka	Infrastruktūra (tostarp neitrāli, raksturojoši)	28	Promenāde pie ezera (9) No "Talsu ezera promenādes" (9) Neliela promenāde ap dīķi ar strūklaku. "[..]Viss koncentrējas ap nelielu centru, kuram blakus ir ezers. Apkārt ezeram ir pastaigu takas [..]" Promenāde iet apkārt dīķim. "[..] ap ezeru iet promenāde[..]" Vieta kur aplūkot gleznas no dažādiem laikiem. Var arī tagad redzēt daudzu mākslinieku darbus (reprodukcijas) par ezeru un tā apkārtni, skaista strūklaka. Ir info stendi un stendi ar Talsiem veltītām gleznām. Lieliska strūklaka. Ezerā ir strūklaka, vakarā ieslēdzas patīkams apgaismojums. Infrastruktūra (21) No "Talsu ezera promenādes" (11) "Ir liela bezmaksas autostāvvietas tieši centrā un bezmaksas tīras tualetes. Ir māja ar sienu ar lielām pogām, mākslas instalācija ar mazām rotaļu mašīnām, vairākas atmosfēras ielas netālu no centra un ezers ar kalnu." Pieejama bezmaksas autostāvvietas. Blakus (ezeram) ir kafejnīca. Ir mājīga kafejnīca. Jauka kafejnīca krastā. Blakus (kontekstā: promenādei) ir kafejnīca. "[..]vecpilsētas mājas; milzu skurstenis kalna galā. Nozīmīgas lietas: ir plašs stāvlaukums mašīnām un tīra sabiedriskā tualete[.] Kafejnīcā darba laiks no plkst.12.00." "[..] apkārtne ir pieejamas kafejnīcas, gan ar terasēm, gan galdiņiem iekštelpās [..] Autostāvvietas ir pieejamas blakus, bezmaksas." "[..]Ir pieejamas siltas pusdienas, karstā kafija, dažāda veida uzkodas (kontekstā: kafejnīcā)." blakus kafejnīca (ezeram). "Var uzkāpt blakus esošajā pilskalnā un nesteidzīgi baudīt skatu no augšas (pilskalnā izvietoti soliņi) [..] vai baudīt dzērienus blakus esošajās kafejnīcās." pasēdēt blakus kafejnīcā Interesanti apdares risinājumi. No "Talsu pilskalna" (6) Labākā vieta, kas paver skatu pār Talsu ezeru. Atrodas gandrīz vecpilsētas centrā. Pilskalns izgaismots. Liels pilskalns. Stāvs pilskalns. Pilskalna apmeklējumam piekļaujas vēl daži objekti, un tas viss bez maksas. No "Talsu ezera" (2) Ir vecas ielas. Parks man ļoti patika, ainavu dizaineri paveica ļoti labu darbu. No "Piemineklis Koklētājs" (2) Mašīnu atstājam auto stāvlaukumā. Piemineklis laba lieta, bet kādreiz te bija vēl labāka - kafejnīca/bārs "Līdaciņa"
Cilvēka	Aktivitātes pie/uz Talsu ezera	16	No "Talsu ezera promenādes" (10) Jauki piknikam. Ir iespēja izīrēt katamarānu un izbaudīt braucienu ezerā. Kafejnīcā 'Nr.33' pieejami arī katamarāni uz nomu, 30 minūtes 5 Euro. Ir ko apskatīt var pabraukt ar laivu vai katamarānu. Piemērota aktīvai atpūtai. Var braukt ar ūdens velosipēdu un peldēt apkārt ezeram. Var izbraukt ezerā ar katamarānu. Var par 5 eiro 30 min pabraukāt ar laiviņu pa turieni. Var pastaigāties gar ezeru, brauciet ar katamarānu - 5 € = 30 min.! Var pastaigāties gar ezeru! "Brauciet ar katamarānu - 5 € = 30 min [..] apbrīnojiet izgaismoto strūklaku ezera centrā." No "Talsu pilskalna" (4) Var braukt ar katamarānu, apskatīt strūklaku tuvumā, mazliet samērcēties smaidam, maksājerēt (jāiegādājas atļauja). Var iet pastaigāties. 18. un 19. novembrī bija patīkams gaismu šovs ezerā pie pilskalna, kā arī gaismu instalācijas pilskalna pakājē, kā arī uz dažām mājām. No "Piemineklis Koklētājs" (2) Pastaigājamies pa parku, gar ezeru. Var tur pastaigāties, atpūsties..

Cilvēka	Ieteikumi citiem apmeklētājiem / Pārdomas	21	No "Talsu ezera promenādes" (13) Ir vērts apstāties, vismaz uz mirkli. Iesaku apmeklēt, ja esat tuvumā. Vasaras periodā, vieta kur noteikti aizbraukt ir Talsi! Patīkami pastaigai gan ģimenēm, gan vienatnē. "Paldies autoram par skatu no augšas un visu pārējo ieguldīto laiku un resursus. Izciļns darbs." Lieliska vieta radošā potenciāla attīstīšanai. Varu tikai ieteikt :) (pastaigu). Es to iesaku (pastaigu). "[...]Mazai pilsētai Latvijā varētu nosaukt par mazo Šveici. Vai kādu no Vācijas mazpilsētām. Cilvēki parūpējušies par greznību šeit. Skaistas vietas ir pie mums Latvijā. Lai Talsi dzīvo tālāk." Ir vērts paskatīties arī naktī, jo apgaismojums ir pārsteidzošs (kontekstā: pie ezera). "Viennozīmīgi iesaku pastaigu [...] ejat apskatīt mākslas darbus. Un pēc tam pa vecpilsētu...". Ir ko pastaigāt, palūrēt. Noteikti iesaku. No "Talsu pilskalns" (4) Noteikti apejiet apkārt ezeram un uzkāpiet pilskalnā. Esiet uzmanīgi, „kāpjot” virsotnē no ezera krasta. Ir vērts uzrāpties. Vasarā viss ir labāk. No "Talsu ezers" (4) Atpūtai visai ģimenei. Jauka vieta, kur apmeklēt, Pat lietai laikā. Iesaku apmeklēt. Patika.
	Citi	4	No "Talsu ezera promenādes" (3) Izcils saldējums. Super cepumus tirgo. Pīlītes var redzēt un viņas ne skrien prom, ne skrien virsū. No "Talsu ezers" (1) Piena kombināts mūs lutināja ar gardiem konditorejas izstrādājumiem 🍰🍩🍪, laba mūzikas skola, kurā mācījās dažas latviešu slavenības 🎵🎸🎹.
Ietekmes joma	Vājā puse (tematika)	Minēšanas biežums	Konkrētākas atbildes attiecīgajā tēmā (iekavās norādīts minēšanas biežums)
Dabas	Atmosfēra	3	No "Talsu ezera promenādes" (1) Diemžēl sajūta, ka Talsi turpina izmirt. No "Talsu pilskalns" (1) Nekā īpaša. No "Piemineklis Koklētājs" (1) Smuki, tikai tagad izjaukts parks, bija forši pastaigāt. Nesaprotu kāpēc kaut ko tur vajadzēja atjaunot, tāpat bija smuki, tāda senatnes piegarša bija....
Cilvēka	Infrastruktūra	4	No "Talsu ezera promenādes" (1) Vienīgi no rīta pietrūka tasīte kafijas, bet var gadīties, ka nebiju vērīga un nepamanīju ielas kafijas automātu. No "Talsu pilskalns" (2) Varēja būt sakoptāks. Maza pilsētiņa ar maz interese (kontekstā: ar maz tūrisma objektiem). No "Piemineklis Koklētājs" (1) Vēl nesakopts Ķēniņkalns un pastaigas takas, nav soliņu (kontekstam: atsauksme pirms 2 gadiem).
Cilvēka	Pieminētie gadalaiki	3	No "Talsu ezera promenādes" (3) Ļoti skaisti rudenīgi skati uz kalnu. Tā ir skaista pilsēta, it īpaši, kad pavasarī zied ceriņi. Vasaras periodā, vieta kur noteikti aizbraukt ir Talsi!
Cilvēka	Ģeogrāfiski/vēsturiski/citi raksturojumi	12	No "Talsu ezera promenādes" (2) Talsi Latvijas mazpilsēta, kas atrodas uz 9 pakalniem. Daba pilsētā, kalnainā ainava. No "Talsu pilskalns" (2) Es pabiju ap ezeru, pilskalni, pie Soda priedes piemiņas vietas [...] 11.-12. gadsimta kuršu cilts pilskalns. No "Talsu ezers" (1) Uz kalniem. No "Piemineklis Koklētājs" (7) Pēc K.Zemdega meta V.Titāna veidota skulptūra. Pieminēklis. Skaists pieminēklis. Tīri nekas, vieta kā vieta kas ir kā piemiņas vieta. Interesanti izdomāts. Ļoti skaists apskates objekts.. "Skaists Kārļa Zemdegas tēlotais pieminēklis, kas uzstādīts 1996. gadā kā piemiņas zīme Latvijas brīvības cīnītājiem. Tas atrodas Ķēniņkalnā un pārstāv "Koklētāju". Kokle ir tradicionāls latviešu mūzikas instruments, kas līdzīgs arfaī, kas pieder pie baltu cītaru dzimtas, kas pazīstama kā baltu psalteris."

Dažas vēsturiskas atsaucis kontekstam:

“kā Vilkmuižas, tā arī viņa brālis, Talsu ezers ir maksšķernieku iemīļots.”¹⁵

“Talsu ezers pārvērties par lielisku slidotavu.”¹⁶

“Mēs dzīvojam bagātā pilsētā — Talsu ezers slēpj dārgumus un kursietēm nav jābrauc uz Romu par ķeizarieni, lai būtu laimīgas! Tepat Talsos ir viss — arī Lameķina pils Žaņa Sūniņa gleznā.”¹⁷

“Dažs labs Rīgā izstādēs būs ievērojis, ka mākslinieka Žaņa Sūniņa gleznās ūdenim ir dzīvs mirdzums un tas vizuālo vizuālo, gluži kā Talsu ezers, kurā pat pelēkā rudens dienā, kad debesis ir kā pielījuši vilnaine, krāšņi atspīd pilskalns, sarkanās ķieģeļu mājas un baznīcas kalna dzintara dzeltenās kļavas.”¹⁸

“Talsu ezers 1974. gada 17. martā kļuš par skijoringa sacensību arēnu tur notiks rajona tehnisko sporta veidu spartakiādei veltītās atklātās sacensības ar vislielākajām iespējām piedalīties kolhozu, sovhozu un skolu komandām”¹⁹

“Atdzīvojies bija pat Talsu ezers. Varējām vērot smaiļotāju un kanoe airētāju paraugbraucienus Valdemārpils trenera Z. Zujeva audzēkņu izpildījumā.”²⁰

“Izpētei izvēlējās 33 ezerus Talsu rajonā, kuru attīstību ietekmē saimnieciskā darbība. Vilkmuižas ezeru nepētīja tā ārkārtīgās piesārņotības dēļ. Pētniecība aizsāka pērnajā vasarā. Vairums ezeru ir veci, cieš no biogēno elementu pārbagātības. Paātrināti veidojas dūņas, zūd skābeklis, izmirst augu un dzīvnieku sugas. (...) Talsu ezers ir apmēram 12,5 metrus dziļš. Vasarā jau četru metru dziļumā nav skābekļa, ziemā metra dziļumā. Teika stāsta: ja pusnaktī, pulkstenim divpadsmit reižu zvanot, kāds apskries ap Talsu ezeru, no dzelmes uzcelsies nogrimusī pils. Vai patiešām laiks, kad ezers būs tik mazs, lai mirklī ap to apjoztu, vairs nav tālu?”²¹

“Kāpēc ezers vilnīja baltās putās? Pavisam nesen Talsu ezers pie pilskalna tika sakults baltās putās. Cilvēki zvanīja uz redakciju, Latvijas Dabas un pieminekļu aizsardzības biedrības rajona nodaļu un satraukti taujāja, kādas ķīmiskas vielas ievadītas ūdenī. Mēs, redakcijas ļaudis, pārliecinājāmies, ka teiktais ir balta taisnība. Diemžēl rajona sanitāri epidemioloģiskās stacijas darbinieki nevarēja izdarīt ūdens ķīmisko analīzi. Gadījumu atšifrē profesionālo ugunsdzēsēju apsardzes vienības priekšnieks V. Radelis: Todien notika ugunsdzēsēju sacensības. Pēc tām šoferim A. Liepiņam vajadzēja izlaist no mašīnas putu radītāju šķīdumu un izskalot sūkni. To gan nevajadzēja darīt ezerā. No litra putu radītāja tādā kārtā sakūlas vairāk nekā kubikmetrs putu. To pārrunājām, un tā bija mācību stunda visai vienībai. Šī atskārsme ir rūgta. Lai nu tad uguns vīriem ir skaidrāks par skaidru, ka jau tā bendēto dzīvo radību Talsu ezerā nedrīkst vairāk mocīt un šāda mazgāšanas līdzekļa ievadīšana ūdeni zivtiņām par labu nenāk.”²²

¹⁵ Talsi. 1936.01.01. Latvijas Jaunatne.

¹⁶ Buce, A. 1955.01.05. Padomju Jaunatne.

¹⁷ Pelēcis, A. 1998.07.01. Leģenda par Lameķina burvi. Daugavas Vanagu Mēnešraksts.

¹⁸ Pilsēta uz deviņiem pakalniem. 1939.10.10. Brīvā Zeme.

¹⁹ Briedis, A. 1974.03.13. Skijorings — Talsos. Padomju Venta (Ventspils).

²⁰ Kundziņš, U. 1986.08.14. Nestāvēsim malā! Padomju Karogs (Talsi).

²¹ Leinerte, M. & Driķe, N. 1985.05.23. Vai iznirs pils? Padomju Karogs (Talsi).

²² Driķe, B. 1988.09.22. Kāpēc ezers vilnīja baltās putās? Padomju Karogs (Talsi).

Kopējais Talsu ezera apmeklētības novērtējums kvantitatīvi

Kopējā Talsu ezera apmeklētība ik gadu ir līdzīga, taču tā svārstās atkarībā no laikapstākļiem, publisko pasākumu norises un aktualitātes. Kopējais aprēķinātais apmeklējumu skaits (sk. 3. tabulu) gadā pārsniedz 100 tūkstošus, neskaitot tranzīta plūsmu pilsētā.

Tabula Nr. 3. Talsu ezera apmeklētības kvantitatīvie rādītāji 2023. gadā dažādu atpūtnieku segmentu ietvaros.

Segments	Apmeklējumu skaits gadā	Piezīmes
Vietējās kopienas iedzīvotāji	>120 000	Regulāri, lielākā daļa no ezera tuvumā (un pilsētā, īpaši līdz 2,5 km attālumam) dzīvojošiem: skrējēji, orientieristi, nūjotāji, garo pastaigu veicēji (t.sk. kopā ar suni), velo braucēji, ainavas cienītāji, fotogrāfi u.c. Daļu sastāda vietējie iedzīvotāji, kas Talsu ezera promenādi izmanto kā īsāko un ērtāko ceļu nokļūšanai uz skolu, darbu, veikalu u.c.
Atpūtnieki (vienas dienas tūristi) no tuvākās apkārtnes	~35000	Talsu novads, taču arī no Kuldīgas, Tukuma novada, Kurzemes plašāk un Rīgas R daļas un apkaimēm. Ietilpst arī vietējo iedzīvotāju viesi, radi. Aprēķinam izmantoti vispārināti automatiskā skaitītāja dati un proporcionāls vietu apmeklētības salīdzinājums.
Tūristi (nakšņo Talsu tūristu mītnēs)	~7665	Vērtējot pēc apkārtnes tūristu mītnu kapacitātes un vidējās noslodzes. Nav uzskaitīta nakšņošana pie radiem un draugiem.
Makšķernieki	~200	Pamatā tikai vietējie (vai ieobraucēji, kas apmetušies uz dzīvi Talsos, t.sk. Ukrainas iedzīvotāji). Ap desmit makšķernieki, apmeklē vietu ar dažādu regularitāti (paralēli izbraucieniem uz citu vietu vai gājienam uz Vilkmuižas ezeru).
Kopā	~162,8 tūkstoši	

4. Fokusgrupas diskusija

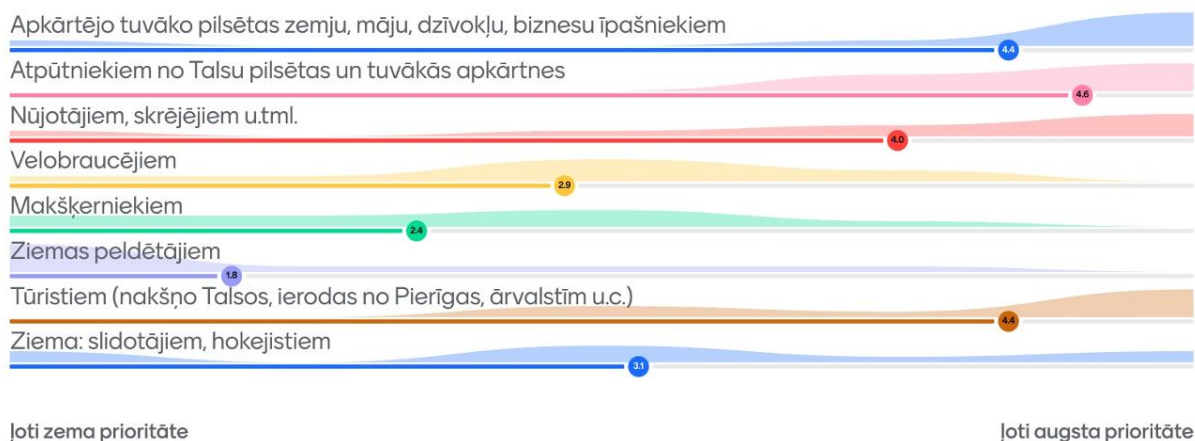
Iesaistīto pušu pārstāvju Talsu ezera nākotnes attīstības apspriešana norisinājās 2024. gada 21. novembrī. Tajā piedalījās 10 pārstāvji: biznesa (zemes) īpašnieki, kafejnīcas pārstāvji, pašvaldības pārstāvji no vadības un atbilstošajām struktūrvienībām (nekustamo īpašumu, tūrisma, dabas resursu nodaļas), Sporta skolas, kā arī pētnieki. Tematiski apspriesti zemāk komentētie jautājumi.

1. Ezers kā prioritāte noteiktām mērķgrupām.

Izvērtējot Talsu ezera prioritāti dažādām sabiedrības grupām (sk. 17. attēlu), izteikti iezīmējas prioritārās grupas; visaugstākās — atpūtnieki no Talsu pilsētas un tuvākās apkārtnes (4,6 no 5 ballēm), tūristi un ezera tuvumā esošo biznesu, īpašumu un zemju īpašnieki (4,4), arī nūjotāji un skrējēji (4,0). Par teju vienu balli zemāk, taču virs vidējā skalas rādītāja, novērtēti ziemas sezonā ezeru izmantojošie slidotāji un hokejisti (3,1), velobraucēji (2,9). Zemākā prioritāte piešķirta makšķerniekiem (2,4) un ziemas peldētājiem (1,8). Talsu ezera promenāde ir pārāk īsa, lai tā būt piemērota velobraucšanai, turklāt iekļauj koka laipu elementus. Prioritāte gājējiem šādām multi-takām pieļauj zīmes velobraucēju ātruma samazināšanai, lai uzlabot gājēju komfortu. Savukārt gar Fabrikas ielu līdzās ezeram ir marķēts Talsu pauguraines

velomaršruts (Nr. 554²³), kas veido 25 km apli un ir viens no ainaviskākajiem Kurzemes lokālajiem maršrutiem.

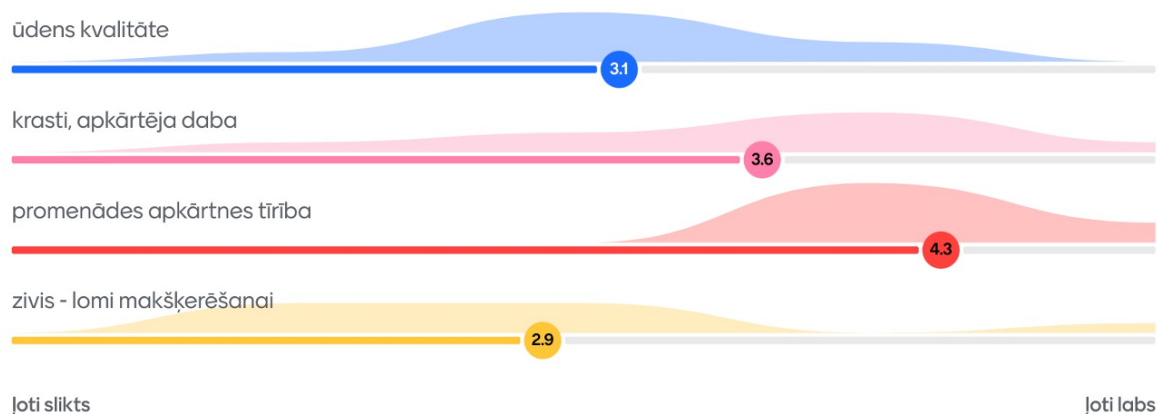
Lai arī makšķernieku ir maz un vietas ir ierobežotas, viņu darbība nav konfliktējošas ar citiem lietotājiem (atšķirīga sezona un diennakts laiki). Līdzīgi kā daudzu ziemeļvalstu pilsētās — makšķernieks pilsētas centra ūdeņos pilsētas viesiem raisa sajūt par harmonisku dabu pilsētvidē, ūdens kvalitāti, kas var pozitīvi ietekmēt pilsētas tēlu. Ziemas peldēšana Talsu ezerā nav prioritāte, kam piemērotāks būs Vilkmuižas ezers.

17. attēls. Viedokļi fokusgrupā par Talsu ezera prioritārajām mērķgrupām.

2. Ezera ekoloģiskais stāvoklis.

Iesaistīto pušu uztverē Talsu ezera ekoloģiskais stāvoklis ir pamatā labs (sk. 18. attēlu), visbiežāk kritēriji novērtēti ar 3 līdz 4 ballēm, vidējie vērtējumi diapazonā 2,9–4,3. Visaugstāk vērtēta promenādes apkārtnes tīrība (4,3), apkārtnējā daba un ezera krasti (3,6), secīgi ūdens kvalitāte (3,1) un no zivju-lomu makšķerēšanas perspektīvas (2,9).

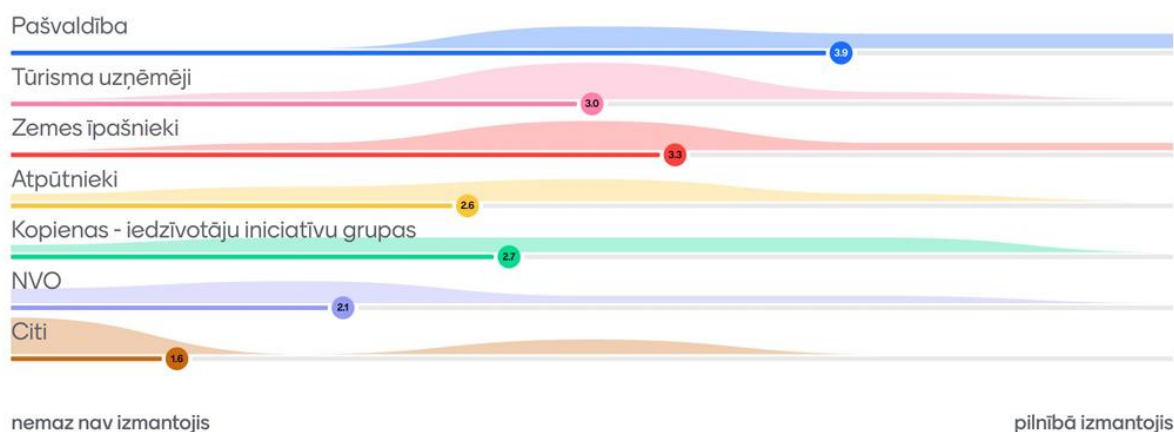

18. attēls. Viedokļi fokusgrupā par apmierinātību ar ezera ekoloģisko stāvokli.

3. Kurš nav izmantojis savas iespējas nodrošināt Talsu (un Vilkmuižas) ezera izcili labu apsaimniekošanu?

²³ <https://ridewithgps.com/routes/46078784?lang=en>

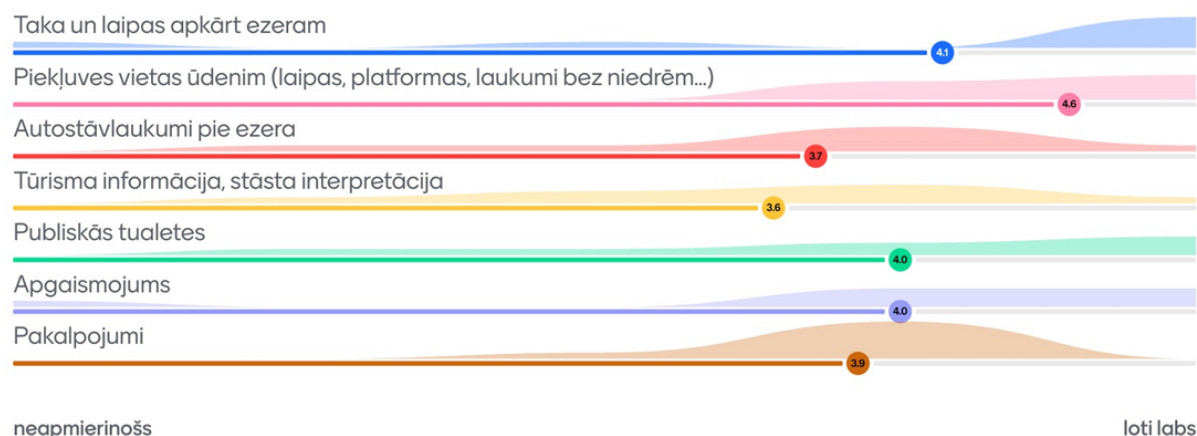
Ezeru apsaimniekošanā (sk. 19. attēlu) izteikti ar viszemāko iesaistes efektivitāti novērtētas nevalstiskās organizācijas (2,1), augstāko — pašvaldība (3,9). Jāņem vērā, ka lielākā daļa fokusgrupas dalībnieku pārstāvēja dažādas pašvaldības struktūras un redzams arī sava darba pašvērtējums. Secīgi ierindoti zemes īpašnieki (3,3) un tūrisma uzņēmēji (3,0), nedaudz zemāk vietējā kopiena un iniciatīvu grupa (2,7) un atpūtnieki (2,6). Katra no iesaistītajām pusēm arī diskusijas noslēgumā izteicās atbilstoši savam pilnvarojumam, ko būtu gatavi darīt tālāk situācijas optimālai attīstībai (katrs no savām prioritātēm). Iespējas uzlabot pilsētas publisko ūdensmalu attīstību, apspriežot prioritātes ar plašāku dažādu sabiedrības grupu līdzdalību ir iespēja nākotnē.

19. attēls. Viedokļi fokusgrupā par Talsu un Vilkmuižas ezeru — kurš nav izmantojis savas iespējas nodrošināt izcili labu ezera apsaimniekošanu?

4. Ezera labiekārtojuma novērtējums.

Labiekārtojums novērtēts tuvu ļoti labam (sk. 20. attēlu), visaugstāk vērtētas piekļuves vietas ūdenim, tostarp laipas, platformas, u.tml. elementi (4,6). Punktu starpības ir nelielas: taka un laipas apkārt ezeram (4,1), apgaismojums un publiskās tualetes (4,0), pakalpojumu iespējas (3,9). Autostāvlaukumi pie ezera (3,7) un tūrisma informācijas pieejamība (3,6). Aktualizēta labiekārtojuma vajadzība ezera promenādes sasaistei ar Talsu pilskalnu. Jebkura papildu infrastruktūras elementa ieviešana izvirza augstu prasījumu pret dizaina kvalitāti un iederīgumu kopējā ainavā.

20. attēls. Viedokļi fokusgrupā par Talsu ezera labiekārtojumu.

5. Komentāri Talsu ezera optimālai attīstībai un labākai apsaimniekošanai nākotnē.

Diskusijā papildinoši tika izteikts viedoklis par pilskalna taku labiekārtojuma trūkumu, ka *slapjā laikā* (lietus, sniegs, u.tml.) segums kļūst apgrūtinošs (dubļains). Viedoklis par Fabrikas ielas seguma maiņu. Minēts rosinājums pašvaldībai apsaimniekot Talsu ezeru, pastiprinātāk ņemot vērā visu ieinteresēto pušu viedokļus. Jāizskata iespējas ūdens kvalitātes uzlabošanai un ilgtspējīgai attīstībai.

Kopējie secinājumi

Talsu ezers ir īpašs gan ar savu seno vēsturisko stāstu un pienesumu visas Kurzemes vēstures papildināšanai, gan mūsdienu ainavisko novietojumu pilsētas centrā. Kaut neliels, tomēr Talsu ezers ir starp labāk pieejamiem ezeriem reģionā. Vienlaikus ezers ir Talsu pilsētas publiskā ārtelpa ar augstvērtīgām skatu perspektīvām un attīstītām iespējām aktīvi atpūsties. Labiekārtots, izgaismots un daļā krasta pārvērsts par ūdensmalas promenādi ar vairākām kafejnīcām un viesu mājām tā tuvumā, Talsu ezers pozicionējams kā “pilsētas viesistaba”. Vieta ar ko lepoties vietējiem, vieta, kurp vest savus viesus, vieta, kas veido Talsu pilsētas identitātes kodolu, vieta kā daļa no simboliskās vēsturiskā centra ainavas kopā ar pilskalnu, baznīcu un pilsētas apbūvi. Tūrisma potenciāls vēl pilnībā nav izmantots, jāturpina attīstīt promenādes daļa, vēl vairāk ierobežojot satiksmi tajā īpaši vasaras sezonā, jāattīsta drošs, kultūras mantojumu respektējošs un ērts savienojums ar Talsu pilskalnu (kāpnes), jāiesaista ap ezeru esošā kopiena vispārīgās publisko pasākumu plānošanas aktivitātēs & tūrisma plānošanā, novēršot potenciālos konfliktus, jāuzlabo ezera ūdens ekoloģiskais stāvoklis.

Priekšlikumi apmeklētāju plūsmas vadībai un ezera apsaimniekošanai

Piekluve, infrastruktūra un labiekārtojums

- (1) Slēgt satiksmei Talsu ezera promenādi vismaz vasaras sezonā (pirmais solis, taču perspektīvā ilgāk) jau no Saules skulptūras puses. Satiksmi pieļaut tikai blakus mājās dzīvojošajiem un preču piegādei. Tiešā tuvumā ir pietiekamas kapacitātes auto stāvlaukum, tas padarītu vietu drošāku, ainaviskāku, pievilcīgāku lēnām pastaigām, atvērtāku jauniem viesmīlības un tūrisma pakalpojumiem.
- (2) Piešķirt oficiālu ielas nosaukumu — Talsu ezera promenāde posmam starp Pilsētas laukumu un Ūdens ielu, akcentējot vietas īpašo nozīmi, izceļot to dabā un ainavā, pastiprinot pilsētas pievilcību tūrismam.
- (3) Pilnveidot savienojumu (izstrādāt ar Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi niansēs saskaņotu un funkcionāli ērtu, ainavā iekļaujošu tehnisko projektu, rast līdzekļus tā ieviešanai) ar Talsu pilskalnu, labiekārtot nokļūšanu pilskalna virsotnē no ezera gājēju ceļa puses. Novērst stihisku antropogēno slodzi, kas veidojusies dažādās vietās cenšoties nokļūt pilskalnā vai kāpt no tā lejup. Novērst pilskalna nogāžu izbraukāšanu ar velosipēdiem.
- (4) Atjaunot nolietotos labiekārtojuma elementus (soliņš pie avotiņa, soli pilskalnā u.c.).
- (5) Izvietot apmeklētāju automātisko uzskaiti regulāri, lai novērtētu apmeklētāju plūsmas izmaiņas, īpaši publisko pasākumu laikā, precīzāk noteiktu tūristu plūsmas apjomu un sezonalitāti, veidotu rīcības negatīvās ietekmes mazināšanai.

- (6) Izplaut nelielus niedru laukumus makšķerēšanai no krasta pilskalna pusē (bija veikts 2024. gada rudenī), pretī avotiņam un pie pontona laipas ezera DA krastā.
- (7) Papildināt ar mūsdienīgi tehnoloģiski atbilstoši risinātu Talsu identitātes stāstu ezera promenādes daļā (audio stāsts QR koda versijā ar kvalitatīvu aktiera ierunātu tekstu reģionālajā akcentā).
- (8) Izvērtēt ierobežotu auto piebraukšanu no Lielās ielas puses uz pagalmiem auto novietošanai un piekļuvei pie īpašuma, lai atslogotu Talsu ezera promenādes iebrauktuvi. Lielā iela ir šaura, bruģēta un kalnā vedoša vienvirziena iela ar ierobežotām auto novietošanas vietām ielas malā vēsturiskajā centrā. Jau šobrīd gājēju drošībai izvietot stabiņi, norobežota arī viena no iebrauktuvēm. Satiksmes lēnināšana būt piemērojama jau no krustojuma ar Ezera ielu, ne tikai no posma pie Baznīckalna.

Vides stāvokļa uztvere un ainava

- (9) Veikt pasākumus ezera ūdens kvalitātes uzlabošanai. Turpināt regulāru ūdens analīžu veikšanu peldsezonā. Vides aktivitātēs iesaistīt vairāk vietējo sabiedrību, informēt par ūdens kvalitāti.
- (10) Rūpēties par ainavas kvalitāti, augstvērtīgu ezera skatu perspektīvu un "tīru līniju" uzturēšanu vienoti ar vecpilsētu, baznīcu, pilskalnu. Turpināt ainavu glezniecības maršruta iedzīvināto ideju ar skatu punktu dabā un mākslas darbā redzamās skatu perspektīvas salīdzinājumu ar mūsdienām.

Drošība

- (11) Pārbūvēt Fabrikas un Saules ielas krustojumu par rotācijas apli, uzlabojot satiksmes drošību un lēninot satiksmi ezera D galā.
- (12) Veikt nākamos soļus satiksmes ierobežošanai Talsu ezera promenādes daļā. Automašīnu novietošana gājējiem prioritārā zonā starp "Latvijas Saule" skulptūru un Ezera promenādes daļu ir pārāk ekskluzīva.
- (13) Rūpēties par drošību piekļuves vietās pie ezera, kuras izmanto kā peldvietas. Peldvietas ieteicamā kapacitāte ūdenī ir 5m² un vienu cilvēku. Izvietot glābšanas inventāru pie laivu ielaišanas vietas. Organizēt sabiedrības izglītošanu drošai atpūtai uz un pie ūdens.

Informēšana un alternatīvu izcelšana

- (14) Informēt Talsu (novada) iedzīvotājus par iespējām atpūtai pie ūdens peldsezonā (sagatavot to kā novada ziņu speciālo pielikumu), sniedzot ezeru (upju un ūdenskrātuvju) sarakstu, uzsverot publiski pieejamās labiekārtotās vietas (Sasmakas, Laidzes u.c., ne tikai Mundigezers kā tuvākais) un to izmantošanas specifiku, piekļuvi, popularizēt alternatīvas vietas, kur ir mazāks noslogojums, sniegt informāciju par noslogotākajām vietām, aicinot izvairīties no tām. Uzsvērt drošību atpūtai pie ūdens, āra vides aktivitātes saistīt ar dzīves kvalitātes priekšrocībām, dzīvojot novadā, iekļaut aicinājumu respektēt privāto īpašumu. Iesaistīt to kempingu un viesu māju īpašniekus, kuri ir atvērti publiskai vietas apmeklēšanai, neuztur piekļuvi ezeram tikai nakšņojošiem viesiem (kaut iekasējot maksu par auto novietošanu vai gūstot ienākumus no pakalpojumiem).

- (15) Popularizēt tautas sportā abu ezeru (Talsu un Vilkmuižas) un tuvākās apkārtnes droši izveidotu un savstarpēji savienotu infrastruktūru āra vides aktivitātēm (tostarp izgaismotu tumšajā sezonas un diennakts laikā), saistīt to ar veselīgu dzīves veidu un dzīves kvalitātes uzlabošanas iespēju. Izmantot *Erasmus plus Sports*²⁴ programmu, lai attīstīt tautas sporta prioritātes, izmantojot personāla mobilitāti, partnerību sadarbībai un kapacitātes stiprināšanai, iesaistot gan Sporta skolu, gan aktīvākos NVO — sporta klubus.

²⁴ <https://www.erasmusplus.lv/sports>

PIELIKUMS

1. pielikums. Pašvaldības lēmums 1939. gada jūnijā par peldētavas izveidi Talsu ezerā.

Vai būs peldētava?

Talsu pilsētas valdes lēmumi

Pilsētas valde pēdējā sēdē apstiprināja uzklasētos nodokļus pēc sastādītā saraksta par dzīvokļiem, tirdzniecības telpām un mājkušiem. Nodokļu nomaksas pirmais termiņš ir 20. jūnijā, otrais — 1. oktobrī. Nolēma 15. jūnijā pl. 13 uz vietas pilsētas aerodromā izdot vairāksolišanā aerodroma zāles nopļaušanu un atāla izmantošanu ganībām.

Līdz šim vasarā zirgus peldināja Talsu ezerā, norādītā vietā, kur bija izbūvēta arī attiecīga ierīce. Tagad radusies doma par peldētavas ierīkošanu Talsu ezerā, jo ar izvestiem piesardzības soļiem ūdens ezerā kļuvis daudz tīrāks, un to piemērotu peldēšanai a'zinuši arī lietpratēji. Vēl vajadzētu novērst tikai slimnīcas netīro ūdeni (ar filtrēšanu vai citādi) ieplūšanu ezerā, un tad talsiniekiem būtu pieejams izdevīgais Talsu ezers peldēšanai. To ievērojot, pilsētas valde nolēma turpmāk zirgu peldināšanu Talsu ezerā noliegt, bet atļaut Vilku ezerā, iepriekš ierādot attiecīgu vietu.

2. pielikums. Pilskalna nogāzes taku fotofiksācija.

Stihiski iemīts takas Talsu pilskalna nogāzē uz ezera pusi. Foto: A.Klepers, 03.11.2024.